

"Jotakin ehkä tietäisin..."
Mukana homojen vapaustaistelussa

Martti Kaipainen

2003/1989

Sisältö

Martti Kaipiaisen muistelmien verkkopainoksen esipuhe	5
Muuan kirje	7
Lapsuus ja nuoruus	9
Vuodet kuluvat	10
Taisteluun	12
Piispa Nikolainen vieraana ja isäntänä	13
Tapaaminen Kuopiossa	18
Oma maa "mustikka"...	19
Kirkkopäivät Joensuussa	20
Piispa pappilassa	22
Erkki Niinivaara, ystävä	25
Tutkimus, sittenkin	26
Homoseksualismi symposium 13.4.1976	29
Kirkolliskokouksessa	31
Kimmo manaajalla	33
Tapaamisia	35
Elämän yllätyksiä	35
Perheneuvojat koulunpenkillä	36
Asser	38
Seminaari Merihaassa	40
Tänään koulussa	45
Ystäviä	47
Televisiossa	48

Äiti soittaa	49
Kirkkoherra lähtee ristiretkelle	52
Piispa vaikenee	55
SETAn mielenosoituksessa	57
Ero kirkosta	59
Vaikenemisen muuria murretaan	60
Yhtä ja toista	61
Kirjallisuutta	62
San Franciscoon	64
Kohti itää	65
Mielenosoituksessa Manhattanilla	67
SETAn hallituksessa	68
Syntymäpäivät	70
Kokoomusta valistetaan	71
Palautetta	72
"Rakkauden monet kasvot"	73
Viimeinen päivänavaus 13.5.1986	75
Eläkkeelle	76
Seurauksia	77
Tavallista elämää	79
Kokemukseni biseksuaalin miehen vaimona	80
Liite 1	82
Liite 2	89
Liite 3	93

Martti Kaipiaisen muistelmien verkkopainoksen esipuhe

Martti Kaipiaisen muistelmateos "Jotakin ehkä tietäisin..." ilmestyi alunperin vuonna 1989 matkakirjoituskoneella kirjoitettuna monisteena, jota jaettiin muutamia satoja kappaleita ilmaiseksi kädestä käteen.

Kuten tämän painoksen sivulta 77 käy ilmi, muistelmien asiasisältö oli niin painava, että ulkoisesti vaatimaton kirjanen johti useihin haastatteluihin lehdistössä ja sähköisessä mediassa sekä mainintoihin ainakin kahdessa väitöskirjassa.

Mielestämme Martti Kaipiaisen muistelmat ansaitsevat uuden teknologian avulla ajan tasalle saatetun painoksen. Ensinnäkin Martti Kaipiaisen elämäntyö muodostaa upean kaaren; hän on henkilökohtaisesti tuntenut pitkän sarjan arkkipiispoja ja osallistunut vaimonsa Anna-Liisan kanssa moniin luottamustehtäviin kirkon sisällä ja koulumaailmassa. Martti ja Anna-Liisa Kaipiainen ovat myös jälkipolville esimerkkinä moraalisesta rohkeudesta. He ovat avoimesti ja rohkeasti arvostelleet syrjintää ja kaksinaismoraalia aikana, jolloin vain harva uskalsi tulla ulos kaapista. Arvostamme tätä rohkeutta erityisesti, koska he olisivat voineet elää harmonista avioelämää elämänsä loppuun saakka hiiskumatta sanaakaan Martin suuntautumisen toisesta ulottuvuudesta.

Heidän omatuntonsa ei sallinut vaikenemista, kun he näkivät syrjinnän ja vaientamisen aiheuttaman tuskan lähimpiensä keskuudessa. Martti on useissa yhteyksissä toistanut tunnuslausettaan: "Totuus on tekevä teidät vapaiksi".

Martti Kaipiaisen elämänkaareen mahtuu seksuaalisen emansipaation historia sota-ajan julmasta hiljaisuudesta 1960-luvun lopulla syntyneisiin vapautusliikkeisiin. Seksuaalinen tasavertaisuus ry SETA perustettiin vuonna 1974 ja Martti valittiin myöhemmin sen hallitukseen. Hän on muistelmissaan ja sen lisäyksissä dokumentoinut näkemänsä edistysaskeleet: homoseksuaalisuuden dekriminialisoinnin 1971, sairausleiman poistumisen 1981, syrjinnän kieltämisen perustuslaissa 1995, sensuurilain kumoamisen ja suojaikärajojen yhtenäistämisen 1999 sekä parisuhdelain voimaantumisen 2002.

Tämä Martin muistelmien internet-versio ja sitä levittävä verkkolehti FinnQueer osoittavat, että tekniikan kehitys saattaa palvella ihmisoikeuksien toteutumista. Martti tuki taloudellisesti SETA-lehden ilmestymistä sen ensimmäisinä vuosina vuodesta 1975 alkaen, jolloin tämän nettiversion vastaava toimittaja oli SETA-lehden toimitussihteeri ja päätoimittaja. Siihen aikaan SETA-lehteä tehtiin sähkökirjoituskoneella ja pelkkien otsikkojen raapustaminen Letra-setin avulla kesti tunteja. Puhumattakaan postimerkkien nuolemisesta!

Martin seksuaalinen tiedostaminen sattui samoihin vuosiin, jolloin transistori kehitettiin, mutta Martti on pysynyt teknisen kehityksen tuntumassa. Nyt, kun hänen muistelmiensa nettiversio ilmestyy hänen 80-vuotispäivänään, digitaalinen media on jo niin kehittynyt, että se voidaan lähettää internetissä ilmaiseksi suoraan vastaanottajan työpöydälle periaatteessa joka puolelle maapalloa.

Muistelmat aloittavat FinnQueer-verkkolehden (<http://www.finnqueer.net/>) palvelutuotannon. Siinä julkaistaan ilmaiseksi yleistajuista tieteellistä tietoa seksuaalisuuden monimuotoisuudesta pdf-muodossa (Adobe Acrobat) menetelmällä, joka tavoittaa myös kaukana maaseudulla ja kaappien kätköissä olevat ihmiset.

Martti Kaipiainen avusti, SETA-säätiön lisäksi, myös FinnQueer-verkkolehden perustamista 1.1.2001. Verkkolehti syntyi vastavoimaksi siinä tilanteessa uhanneelle sensuurille ja kaksinais-

moraalille. Lehti toteuttaa Martin antamaa moraalisen rohkeuden esimerkkiä.

Toimituskunta ilmentää Martin kaltaisten uranuurtajien linjaa ja pyrkii ahtaiden kategorioiden murtamiseen. Muistelmien teknisestä toteuttamisesta on vastannut FinnQueerin tekninen toimittaja Mikko Tuomela apunaan Tom Heikkinen. Heidän kohdallaan on toteutunut se tavoite, että seksuaalisen tasavertaisuuden ja sananvapauden puolustaminen eivät riipu yksilön seksuaalisesta suuntautumisesta. Uuden polven nuoret eivät määrittele identiteettiään sen mukaan, mitä sukupuolta heidän läheisensä ja rakkaimpansa ovat.

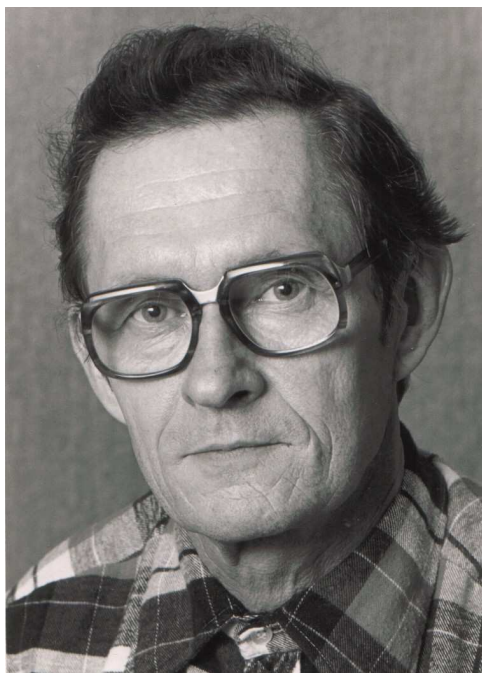
Martti Kaipiaisen muistelmien nettiversio kertoo moraalisesti rohkean ihmisen elämäntyöstä. Julkistamispäivä 12.3.2003 on Martti Kaipiaisen 80-vuotispäivä ja samalla Yhteysliikkeen historian neljäs vuosikokous. Yhteysliike jatkaa Martin elämäntyötä kertomalla seksuaalisuuden monimuotoisuudesta myös kirkon sisällä ja kristittyjen keskuudessa.

Helsingissä, 12.3.2003

Olli Stålström
vastaava toimittaja

Mikko Tuomela
vastaava tekninen toimittaja

Tom Heikkinen
tekninen toimittaja

Muuan kirje

Ilomantsissa 6.1.1975
Arkkipiispa Martti Simojoki
Turku

H.V.

Ulkonaisesti tähän kirjeeseeni on antanut aihetta Uudessa Suomessa 20.10.1974 ollut haastattelusi, missä kajosit myös homoseksuaalisuuteen. Tietysti hieman arkaillen tartun kynään kirjoittaakseni konseptin kirjeeseeni Suomen kirkon päämiehelle, mutta aprikoidessani asiaa olen sittenkin tullut tähän ajatukseen, että kirjoitan kuin ihminen ihmiselle, koska muutenkin tunnemme toisemme. Ehkä Sinun on myös hyvä tietää asioita hieman sellaisenkin ihmisen näkökulmasta, joka on saanut osakseen biseksuaalisuuden.

Ehkä noin 10–12 vuotta sitten ryhdyin miettimään mielessäni, mikä mahtaa olla syynä siihen, että eroottisissa unissani olin hamasta nuoruudestani saakka ollut tekemisissä aina miesten kanssa, ei koskaan naisten eikä esim. vaimoni kanssa, jonka kanssa olen saanut olla jo kohta 25 vuotta mitä onnellisimmassa avioliitossa. Katsoin tarpeelliseksi puhua asiasta jonkun kanssa ja uskouduin n. 6-7 vuotta sitten eräälle kollegalleni, jonka kanssa ajelin Joensuusta eräästä matematiikan opettajain kokouksesta. Hän kertoi uniensa olevan aivan "normaalisia". Sanoin tuolloin, että minussa taitaa olla jotain homoseksuaalista, mutta asia painettiin alitajuntaan eikä

siitä sen enempää keskusteltu. Sen verran siitä oli seurausta, että yhden ainoan keran uneksin olevani Anna-Liisan kanssa, mutta sitten ne palautuivat taas vanhoille lähteilleen. Tietysti pohdiskelin, mistä tämä johtuisi, ja koetin hankkia myös käsiini sitä koskevaa kirjallisuutta. Kukaan ei ole minua siihen "vietellyt" ja esim. niinä miltei kolmena vuotena, jolloin olin armeijassa sota-aikana, en muista kertaakaan kuulleen edes mainittavan moisesta. Luin tietysti myös psykologien teorioista, mutta en osaa oikein luottaa niihinkään. Ehkä sitä lienee lapsena istunut enemmän isän kuin äidin sylissä ainakin niihin aikoihin joita muistaa, mutta äidillä oli yksinkertaisesti niin paljon tekemistä, mm. pikkuveli joka kuoli toisella vuodella ollessaan, ettei hän ehtinyt. Vakaata körttipohjaa molemmat. Tämän vuoksi koko ilmiön tiedostaminen jäi näin myöhäiseen, mutta tietysti se oli onnekseni, sillä jos olisin heti alusta pitäen suuntautunut homoseksuaalisuuteen, olisi se ollut tuho. Kun näin tarkastelee taaksepäin nuoruuden ilmiöitä, huomaan noiden ominaisuuksien olleen piilevinä jo silloin. Esim. että pystyimme olemaan kihloissa melko vaivattomasti yli kolme vuotta, on laskettava tämän tiliin. Matkustin nyt kesällä herättäjäjuhlista Helsinkiin sukututkimuksille Valtionarkistoon ja menin eräänä iltana käymään opiskeluaikaisten ystäviemme Martti ja Aili Reinilän luona Kulosaareissa. Miten lienen ollut sillä tuulella, että mieleni teki puhua jollekin tästä asiasta ja ajattelin: Jos Martti lämmittää saunan, niin puhun, jos ei, painan vain syvemmälle koko jutun. Martti lämmitti ja minä kerroin. Martti haeskeli näitä psykologisia syitä, mutta itse olen sitä mieltä, että tähän täytyy liittyä jotain synnynäistäkin, josta ei pääse irti, vaikka kuinka yrittäisi. Tähän pätee minusta hyvin Paavalin sana Room. 9:20 "Ei kaiketi tehty sano tekijälleen: Miksi minusta tällaisen teit?"

Palatessani sitten Helsingistä luin junassa tästä Seppo T. Kivistön tapauksesta. Sisäisesti olin heti valmis asettumaan hänen kanssaveljekseen, vaikka oma homoseksuaalisuuteni on pysynyt vain henkisellä tasolla, silti todellinen se kuitenkin on. Tietysti asian julkistamiseen liittyi tarpeetonta sensaationkäryä mutta ymmärtääkseni myös lehtimiehet ja -naiset ovat siihen ehkä syyllisempiä kuin Seppo Kivistö itse. Parempi kuitenkin, että julkistaminen tapahtui aikaisemmin kuin myöhemmin!

Elokuun alussa 6.8. oli Kotimaassa Juhani Rekolan artikkeli Pontus Wiknerin muistelmista. Tunnet sen varmaankin. Minä luulin sinisilmäisyydessäni, että asia olisi tällä selvä ja kun Anna-Liisa oli matkalla Muurmanskissa ja itsekseni yksinäni sadepäivänä kotona, kirjoitin kirjeet mm. Seppo Kivistölle sekä lehtori Raili Viho-selle, joka kirkkoneuvoston jäsenenä joutuisi vielä käsittelemään edellistä koskevaa asiaa. Jälkimmäisellä kirjeelläni ei ollut mitään merkitystä, edellisellä se, että Seppo kiitti minua omasta hyvinkin kärkevästä kirjoituksestani Kotimaassa 27.9., johon katsoin olevani suorastaan pakotettu kaikkien niiden kirjoitusten jälkeen, joilla lyötiin lyömästä päästyäänkin tuota nuorisonohjaajaa, joka ei yksinkertaisesti jaksanut enää salaten kantaa näin olennaista osaa elämästään.

Elokuussa kerroin asian myös Anna-Liisalle. Mietin noin viikon hänen Muurmanskista paluunsa jälkeen, mutta koska avioyhteydestä ei tuolla viikolla tullut yhtään mitään, oli kertominen ainoa mahdollisuus. Anna-Liisa suhtautui siihen niin suurenmoisesti kuin vain rakastava vaimo voi ja tämän jälkeen ei vaikeuksia tuossa suhteessa ole esiintynyt. Anna-Liisa tilasi minulle myös tuon Wiknerin teoksen:

Psykologiska självbekännelser ja kyllä se on riipaisevaa luettavaa. Jos et ole lukenut sitä vielä, niin koeta saada aikaa siihen.

Nyt joululomalla Helsingissä sukututkimusmatkalla minulla oli miellyttävä tilaisuus keskustella yhtenä iltana Seppo Kivistön ja Martin Schreckin kanssa asioista, jotka muualla vaietaan kuoliaaksi. Samalla kuulin, että Seppo on pyytänyt Sinulta audienssia, mutta varmaankin kiireiltäsi et ole ehtinyt häntä vielä vastaanottaa. Hän olisi siitä vilpittömästi iloinen — ja minäkin olisin. Pidät haastattelussasi homoseksualismia elämän kieroutumana. Ei se sitä ole, se on kohtalo, jota ihminen ei itse voi valita, johon on tyydyttävä ja sopeuduttava. Tietysti holtittomuutta on sekä hetero- että homoseksuaalisuudessa ja Raamattu tuntee homoseksuaalisuudesta vain tämän vaihtoehdon, mutta meidän on vain opittava tunnustamaan myös jalon homoseksuaalisuuden olemassaolo. Nykyinen tilanne ei voi mielestäni jatkua, niin epäinhimillinen se on.

Ystävällisin terveisin
Marti Kaipainen

Lapsuus ja nuoruus

Olen syntynyt maalaistaloon perheen kahdeksantena lapsena, mutta vain kuusi meistä varttui aikuisiksi. Vanhin sisareni — 16 vuotta minua vanhempi — oli ponnistellut seminaariin ja valmistui opettajaksi ollessani 7-vuotias. Valitettavasti hän joutui heti sen jälkeen keuhkotautiparantolaan useaksi kuukaudeksi, mutta toipui siitä ja suoritti täyden päivätyön aina eläkkeelle saakka kansakoulun palveluksessa. Mieluisimpia lapsuusmuistojani ovat hänen lomilletulonsa Sortavalasta. Vuorooin kaksi vuotta vanhemman sisareni kanssa pyysimme päästä nukkumaan hänen viereensä. Minä olin kuulemma parempi vieruskaveri syystä, etten potkinut unissani kuten tämä toinen.

Toinen aikuiseksi varttunut oli minua 11 vuotta vanhempi veljeni. Hän oli tietysti silmissäni aikuinen jo siitä lähtien, kun aloin muistaa jotain. Hänestä tulikin sitten talon isännöyden jatkaja aikanaan. Tämän jälkeen seurasi kolme sisarta, joista keskimäinen kuoli tosin jo 40-vuotiaana leukemiaan. Syyksi epäilemme kasvihuonemyrkyjä, joita hän puutarhurina joutui käyttämään, ja kun suojautumiskeinoja ei ehkä vielä tarpeeksi hyvin tunnettu. Kaikki olemme tai olemme olleet naimisissa.

Kotini oli saarella, kun pitkän ja kapean niemen kärkiosa oli katkaistu kanavalla vesiliikennettä varten, Raja-aitoja ei siis tarvittu, mutta naapurit olivat sen verran kaukana, ettei niissä käyty leikkimässä, oltiin vain omin väin. Vanhemmistani tunsin isäni läheisemmäksi kuin äitini. Hän kertoi iltasatuja, joita äitini en muista koskaan kertoneen. Isäni oli joskus lukenut nähtävästi suurella mielenkiinnolla — kovettu metsämies kun oli — James Curvoodin Sudenpyytäjät ja tässä minun mielisadussani riittikin moneksi illaksi tarinoimista. Kumma kyllä, metsästäjää minusta ei koskaan tullut.

Yläkansakoulussa istuin koko neljän vuoden ajan saman pojan kanssa vieretysten. Nähtävästi sovimme toisiimme vaikkemme koskaan käyneet edes toistemme kotona, asuimme koulusta katsoen vastakkaisiin suuntiin. Tytöthän ne kävivät ystäviensä kotona yötä olemassa aina silloin

tällöin.

Koska kotini oli kaukana kirkonkylästä eikä varojakaan liiemmästi ollut, menin oppikouluun normaalia vanhempana. Näin pääsin keskikoulusta vasta keväällä -41 ja seuraavana talvena jouduinkin jo sotaväkeen ja huhtikuussa -43 rintamalle Itä-Kannakselle. Joskus pyrki katkeruus hiipimään mieleen, että tässäkö tämä nuoruus sitten kuluu ilman, että pääsee jatkamaan opiskelua! Syksyllä -43 alettiin sitten pitää ns. rintamakoulua lukioasteisille ja tarrauduin tähän kuin hukkuva oljenkorpeen. Tuon yhden talven aikana suoritin koko lukion lyhennetyt kurssit ja toisissa sotilasylioppilaskirjoituksissa marraskuussa -44 kirjoitin ylioppilaaksi. Siviiliin olin päässyt 10.11.44, elämäni ikimuistoisimpana Martinpäivänä! Opiskelemaan Helsingin yliopistoon lähdin heti tammikuun alussa -45. Näennäisesti sota ei ollut haitannut juuri lainkaan oppikouluopintojani, mutta koulumielestä jäi noista vuosista paljon puuttumaan.

Kun keväällä -43 menin rintamayksikköni muistan, että pari hesalaista poikaa joukkueesamme oli tuonut mukanaan saksalaisia ns. nudistilehtiä, joita katselin minäkin. Minusta miesten kuvat olivat paljon kiihottavampia kuin naisten. En osannut tuota kuitenkaan yhdistää homoseksuaalisuuteen, sillä siitähän ei kirjoitettu saati puhuttu tuohon aikaan mitään. Silloisessa Isossa Tietosanakirjassa siitä oli jonkin verran, minkä kyllä muistan lukeneeni, ja samoin mietin mielesäni, mitä mahtavat olla Raamatussa mainitut "miehimykset", jotka tuomitaan suoraan alimpaan helvettiin. Ei siitä myöskään puhuttu rintamalla. Naisjuttuja siellä kyllä kuuli enemmän kuin tarpeeksi, minua ne lähinnä ällöttivät.

Kesäkuussa -43 meillä oli eräs kurssi meneillään Raudun Leinikylässä, hieman rintaman takana olevassa kurssikeskuksessa. Oli lämmintä ja sunnuntaina meillä oli enemmän vapaata, joten menimme koko porukalla uimaan. Meitä oli noin 30–40 olosuhteitten johdosta sutjakkaa nuorta miestä. Kun siinä kotvasen olimme Aatamin asuisina oleilleet, tunsin aivan tahattomasti kiihottuvani kavereita katsellessani. Oli pakko pyörähtää vatsalleen ja sinne se meni hiekkaan... Eikä tämä ollut suinkaan ainoa kerta vastaavissa tilanteissa. Tätäkään en osannut yhdistää homouteen, pidin moista vain ihan luonnollisena asiana!

Vuodet kuluvat

Seurasivat opiskeluvuodet Helsingissä, fil.kand. 1950 geofysiikka pääaineena. Naimisiin saman vuoden kesäkuussa. Seuraavan talven vietimme Göteborgissa Oceanografisk Institutissa tutkimassa Intian valtameren pohjanäytteitä. Lukuvuoden 1951–52 auskultoimme Helsingissä.

Ensimmäinen virkapaikka löytyi Viitasaarelta, missä viivyimme kaksi vuotta. Annoimme opetusnäytteet sieltä käsin. Ensimmäisenä vuonna vaimoni oli kotona hoitaen esikoistyttäremme, mutta toisena vuonna hänellekin tuli opetusta jonkin verran, ei tosin varsinaisesti omissa aineissaan. Opettelemistahan se oli kaikin puolin: opettajaksi ja perheenisäksi ja aviomieheksi jne. Muistelemme mielellämme noita kahta vuotta Viitasaarella. Asuntomme oli koulun pihan laidalla joskus opettajille rakennetun talon yläkerrassa ja joka suunnalta näkyi järvi.

Seuraavat seitsemän vuotta vietimme Haapajärvellä, Kalajokilaaksossa. Täällä Anna-Liisakin sai oman alansa lehtoraatin, itse taas toimin koulun rehtorina. Työtä ja touhua oli päivät täynnään. Rehtorilla ei ollut tuolloin kanslia-apulaista ja opetustunteja piti ottaa niin paljon kuin ikinä pystyi hoitamaan. Seurakuntakin keksi kutsua luottamustoimiinsa, ensin kirkkovaltuustoon, josta sitten siirrettiin kirkkohallintokuntaan, talouspuolen asioihin.

Haapajärvellä meille syntyi vielä kaksi poikaa. Onneksi apulaisia oli saatavissa tuolloin niin, ettei lapsille tarvinnut hakea hoitopaikkaa kodin ulkopuolelta. Näin voimme tarjota heille mielestämme mahdollisimman hyvän ja turvallisen kasvuympäristön. Vähitellen kuitenkin väsyin, työtä oli liikaa. Niin hakeuduimme sitten 1961 Ilomantsiin. Valtion yhteislyseosta saimme mollemmat vanh. leht. virat. Tämän jälkeen ei enää tarvinnut muuttaa muualle.

Joskus 50-luvulta muistan, että omakohtaisen homoseksuaalisuuden mahdollisuus nousi ajatuksissani pintaan eikä ottanut sieltä lähteäkseen. Eihän siitä voinut kenellekään puhua ja yritin pitää ajatuksetkin siitä niin piilossa itseltänikin kuin suinkin mahdollista. Nähtävästi vaistonvaraisesti aloin kirjallisuudesta hakea materiaalia tuon olemukseni osan ruokkimiseen

Jossain opettajainkokouksen kirjanäyttelyssä Oulussa 50-luvun loppupuolella tilasin itseleni Michelangelon kuvanveistoksia ja maalauksia käsittelevän teoksen. Katselin sitä usein ja David on ollut ja on vieläkin mielestäni maailman kaunein veistos. Adamin luominen ja monet nuorukaishahmot Sikstuksen kappelin kattomaalauksissa ovat myös varsin kaunista katseltavaa. En tiennyt vielä tuolloin, että Michelangelo (1475–1564) oli homo samoin kuin häntä hieman vanhempi Leonardo da Vinci (1452–1519). Pikkuhiljaa tihkui tietoja, missä romaaneissa olisi kuvauksia tästä ominaisuudesta, ja niin luin kirjastosta sellaiset teokset kuin André Gide'n (1869–1951) *Ellei vehnänyvä kuole* ja James Baldwin'in (1924–1987) *Huone Pariisissa*. Kerran luin sitten jostakin, että Baldwinin "Another Country" on niin runsaasti homoseksuaalisia kuvauksia sisältävä romaani, ettei sitä tultais ehkä koskaan suomentamaan. Ostin sen kohta Helsingissä käydessäni alkukielisenä ja minusta siinä on varsin kaunis kuvaus Ericin ja Yvesin välisestä rakkaudesta. On se sitten suomennettukin, mutta kerrotaan, että se lojui viisi vuotta kustantajan hyllyssä ennen painokoneisiin pääsyä.

Ensimmäisen kerran keskustelin Anna-Liisan kanssa homoseksuaalisuudesta v. 1959, kun eräs meidän molempien tuntema pappismies potkaistiin kylmästi viralta tämän ominaisuuden vuoksi. Tiesimme hänen ainakin yrittäneen toimittaa virkansa lämmöllä ja antaumuksella, mutta tuota luontonsa perusominaisuutta hän ei pystynyt pitemmän päälle kokonaan salaamaan. Mielipiteemme oli, että tulipa kohtuuttoman kova rangaistus! Muistan jo tuolloin ajatelleeni, että taitaapa hipaista lähempää kuin vaimoni osaa aavistaakaan, mutta en tietenkään voinut kertoa hänelle mitään omakohtaisista havainnoistani.

Avioelämämme sujui kutakuinkin normaalisti, mitä sillä nyt sitten ymmärretäänkin. Oma onnistumiseni sen intiimeimmissä asioissa oli toisinaan työn takana. Opin vähitellen ymmärtämään, mistä se johtui, ja ryhdyin käyttämään apuna homoseksuaalisia mielikuvia, joita voi kehittää em. kirjoista tai TV:stä sitten, kun se tuli mahdolliseksi hankkia.

Kesällä 1970 olin sukuloimassa USA:ssa poikiemme ja Anna-Liisan sisaren kanssa, vaimoni ja tyttärenne olivat olleet siellä kolme vuotta aikaisemmin. Otin siellä osaa Leijonien maailmankongressiin Atlantic Cityssä, toiset olivat sukulaisten hoivissa tällä aikaa. Kaupunkia katsellessani osuin homokirjakauppaan! En uskaltanut ostaa sieltä kuitenkaan mitään "tuliaisista", koska pojat olisivat varmasti peranneet ne esille matkatavaroista. Mutta arvata sopii, että ajatukset alkoivat entistä useammin askaroida tämän ominaisuuden parissa.

Oli työlästä kantaa tätä salaisuutta sisimmässään. Ilmeisesti siinä auttoi pedanttisuuteni, mikä oli varsin kiusallista lähimmälle ympäristölleni. Kaiken piti olla mahdollisimman hyvässä järjestyksessä ulospäin. Olin psykologisessa mielessä "hyväksynyt itseni", olin pohjimmaltani homo, mutta ulospäin onnistuin käyttäytymään heteron tavoin ja näin tässä kai olisi yritettävä elää elämän loppuun asti. Olin kyllä seurannut sen lainmuutoksen käsittelyn, mikä poisti ho-

moseksuaalisten tekojen rangaistavuuden aikuisten kesken (v. 1971) ja olin siitä iloinen muiden kanssaveljieni puolesta, mutta mitä iloa siitä itselleni olisi? Ei niin yhtään mitään!

Taisteluun

Kotimaa 27.9.74

Maallikon seksuaalimietteitä

Motto: "Sillä on niitä, jotka syntymästään, äitinsä kohdusta saakka, ovat avioon kelpaamattomia,..." Matt.19:12

Jos lähdemme siitä, että kaikki seksuaalisuuden lajit, niin hetero-, bi- kuin homoseksuaalisuuskin ovat synnynnäisiä ominaisuuksia, ja tästä nämä kaksi viime mainittua vähemmistöryhmää ovat itse vakuuttuneita, niin katsotaanpa vähän, mitä se merkitsee yleensä ihmisen ja inhimillisyyden kannalta.

"Ihmisen ei ole hyvä olla yksin" on vanha totuus, ts. ihminen kaipaa toista ihmistä, jonka kanssa voisi olla mahdollisimman läheinen, jakaa yhdessä ilot ja surut, koskettaa toista, olla hellä, siis yhdellä sanalla sanoen rakastaa toista. Heteroseksuelleilla tämä toteutuu tietenkin avioliitossa ja sukupuoliyhteys on tämän siteen ylevin ilmaus. Onnistuakseen täydellisesti se vaatii, ettei henkiselläkään puolella kummallakaan osapuolella saa olla pienintäkään säröä.

Homoseksuellit eivät voi luoda tällaista suhdetta toiseen sukupuoleen vaan omaansa. Syy ei ole heidän, vaan heille on syntymässä annettu tämä poikkeavuus, sopsiko sanoa "Luojan ränttivistä". Ei synnynnäinen ominaisuus voi olla sinänsä synti enempää kuin esim. vasenkätisyys, tai värisokeus. Tällöin ei homoseksuaalisuutta voi pitää vammaa, joka on mahdollisimman pitkälle salattava, jotta kävisi yleensä ihmisestä. Eikö homoseksuellitkin saisi elää yhtä rikasta ja antoisaa elämää keskenään, sillä myös heille on ominaista, että suhteen pitäisi olla mahdollisimman pitkäikäinen. Homoseksuaalisuuden etiikkaa ei ole vielä kirjoitettu ja tuntuu siltä, ettei monikaan liene lukenut Juhani Rekolan artikkelia Pontus Wikneristä Kotimaan numerosta 54/6.8.74, eivät ainakaan ne, jotka ovat homoseksuaalisuudesta viime aikoina Kotimaan yleisönosastoon kirjoitelleet.

Biseksuelleilla on sitten kyllä mahdollisuus kehittyä toiseen tai toiseen suuntaan. Useimmat kenties menevät naimisiin yleisesti hyväksytyt tavan mukaan ja mikäli poikkeavuuden määrä ei ylitä 50 %, voi tuon ominaisuuden helposti peittää ja näin pääsee jopa arvossapidetyn kansalaisen kirjoihin. Mikäli poikkeavuus on suurempi, tuottaa se varmasti jossakin vaiheessa vaikeuksia. Kuitenkin sellainen henkilö tuntee sielunsa sisimmässä tuon kaksinaisuuden paineen ja hyvä on, jos siitä uskaltaa puhua jollekulle ja aviopuolisollekin.

Eikö homoseksuaalisuus ole nykyisen väestöräjähdyksen aikana pikemminkin lahja kuin kirous? Tehdään sitä syntiä heteroseksuaalisuudessakin, aborttejahan tulee kuin liukuhihnalta. Homoseksuelleilla ei ole ainakaan tuota ongelmaa. Annetaan Mooseksen lain olla omassa arvossaan, se lienee jo tehnyt tehtävänsä, ja Paavalikin

tarkasteli asioita oman aikansa näkökulmasta. Ei kirkko siihen kaadu, jos yritettäisiin tässä olla hieman inhimillisempiä sen sijaan, että kaadetaan tulta ja tulikiveä niiden päälle, jotka hiukankin poikkeavat entisistä normeista. Kannattaa tutkia, ovatko nuo normit olleet oikein asetetut.

Edelläolevat rivit on kirjoitettu sitä varten, ettei asioita, joista pitäisi puhua, vain vaiettaisi kuoliaaksi.

Martti Kaipiainen

Olin suorastaan pakotettu kirjoittamaan edelläolevan kaiken sen Seppoa ja Martinia tuomitsevan kirjoittelun sekaan, mikä syyskesänä -74 alkoi varsinkin kirkollisessa Kotimaa-lehdessä. Mukavalta tuntui, kun se julkaistiinkin. Tietysti "pojat" silloin tällöin yrittivät vastata heihin kohdistettuihin syytöksiin, mutta tuntui, ettei heitä kukaan kuunnellut.

Kohta tämän kirjoituksen julkaisemisen jälkeen Seppo kirjoitti minulle kiitoksensa sekä tästä että aikaisemmin kirjoittamastani kirjeestä ja kehoitti minua liittymään keväällä -74 perustettuun Seksuaalinen tasavertaisuus -nimiseen yhdistykseen. Liityin välittömästi, vaikka tuntui, ettei näin kaukaa voisi paljoakaan vaikuttaa.

Kesän -74 tapahtumien seurauksena oli muutos minussa itsessäni: entinen pedanttisuus oli poissa ja maailma alkoi näyttää ihmeen kauniilta ympärilläni. Pari vuotta aikaisemmin olin ilmeisesti jonkinlaisessa pessimismin puuskassa kirjoittanut ihan koneella ohjeet hautajaisistani, kuka siunaa, mitkä virret jne., vaikkei minulla ole koskaan ollut kiusausta ajatella itsemurhaa. Sisäinen paine oli nähtävästi niin suuri, etten voinut ajatella eläväni sen kanssa kovin pitkään. Suljetun kuoren päälle olin kirjoittanut: Kun olen kuollut. Kuoren olin pannut jonkin laatikkoni pohjalle josta se sitten aikanaan löydettäisiin! Nyt otin sen ja revin palasiksi. Ei ollut tarpeen säilyttää sitä enää. Nythän vasta elämä oikeastaan avautuikin eteeni laajoine mahdollisuuksineen.

Piispa Nikolainen vieraana ja isäntänä

Anna-Liisa oli kirkolliskokouksessa ensimmäisen kerran Kuopion hiippakunnasta valittuna edustajana v. 1973, jolloin pidettiin viimeinen kokonaisen kuukauden kestävä kokous lokakuussa. Sitten systeemi muuttui niin, että vuosittain kokoonnutaan viikoksi toukokuussa ja viikoksi marraskuussa. Anna-Liisa valittiin tänne vielä nelivuotiskaudeksi 1974–77. Siellä hän tutustui mm. piispoihin, mikäli he eivät olleet tuttuja jo opiskeluajoilta, olimmehan molemmat olleet varsin paljon mukana kristillisessä ylioppilasliikkeessä. Näin Helsingin piispa Aimo Nikolainen vieraili puolisonsa kanssa meillä kesäkuussa -74 mennessään Lieksaan esitelmöimään jossakin kokouksessa. Minä taas olin tutustunut silloiseen prof. Nikolaiseen jo kesällä 1947 ollessani Norjassa ja Ruotsissa kristillisissä ylioppilaskokouksissa. Mukavaa olikin näyttää heille Ilomantsia ja keskustella sekä vanhoista muistoista että ajankohtaisemmista asioista. Vastalahjaksi saimme kutsun vierailuun piispalassa jonakin sopivana ajankohtana ja luultavasti joululomasta lienee ollut jo puhetta tuolloin...

Syyskuun lopussa meillä oli tapana viedä puutarhan tuotteita opiskeleville lapsillemme Espoon Olariin, missä meillä oli pieni opiskelijakaksio. Tällä matkalla Anna-Liisa oli tilannut minulle tuon jo aikaisemmin mainitun Pontus Wiknerin (1837–88) teoksen. Se saapui marraskuun

alussa, kun Anna-Liisa oli Turussa kirkolliskokouksessa. Luin sen ahmien, alleviivaten ja itkien, niin järkyttävä se oli. Kirjoitin tästä teoksesta esittelyn SETA-lehteen n:o 3/1975. Ehkä se on syytä ottaa tähän sellaisenaan, koska siinä valottuu monipuolisesti se problematiikka, joka homoseksuaalia kohtaa.

Tunnustuksia

Vuonna 1971 ilmestyi Ruotsissa kirja *Psykologiska självbekännelser*. Kirjan tekijä on jo v. 1888 kuollut Pontus Wikner, yliopistonopettaja ja kristitty kirjailija, joka oli tallettanut tämän käsikirjoituksen Uppsalan yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan haltuun määräten, että sen saa julkaista vasta sitten, kun kaikki hänen omaisensaakin ovat kuolleet. Syynä oli se, että tämä hänen itsetunnustuskirjansa on kokonaan hänen homoseksuaalisuutensa kuvausta.

Kirja alkaa sanoilla: "Sinä ihminen, joka luet näitä rivejä, ne on sinulle kirjoittanut veli, joka on kärsinyt paljon. Ajatukseni on puserrettu mitä syvimmästä hädästä, mikä vielä on koettanut hakea itselleen helpotusta kirjoittamalla, Voi kun sinä voisit ja tahtoisit ymmärtää minua!"

Wikner pitää homoseksuaalisuuttaan synnynnäisenä, vaikka hän kertookin joutuneensa kerran "vietellyksi" siihen. Jo 16-vuotiaana hän oli täysin tietoinen suunnauksestaan. 18-vuotiaana hän koki syvän uskonnollisen murroksen, mikä tietysti lisäsi hänen ahdistustaan, koska hän joutui ristiriitaan Raamatun ja kirkon käsitysten kanssa. Tämän vuoksi hän joutui pohtimaan homoseksuaalisuuden olemusta puolelta jos toiseltakin koko loppuelämänsä ajan.

Eräänä tärkeimmistä kriteereistä homoseksuaalisuutensa tunnistamisessa Wikner pitää eroottisia uniaan. Niissä ihmisen sisin paljastuu peittelemättä. Tietysti tähän liittyy sitten kiintyminen samaa sukupuolta oleviin henkilöihin ja näitä Wiknerillä oli useita. Uskonnollisessa mielessä kannattaa tässä siteerata hänen suhteestaan Jeesukseen lähinnä niitä vuosia ajatellen, jotka seurasivat uskonnollista herätystä:

"Minun täytyy omasta puolestani sanoa: jos Kristus olisi ollut nainen, en olisi koskaan voinut rakastaa häntä. Uskolleni hän oli syntieni sovittaja, mutta tunteilleni hän oli nuori kaunis mies, jonka käsivarsille tahdoin heittäytyä, hänen ehtoollisensa oli ruumiillinen yhteys välillämme."

Tietysti Wiknerilläkin oli hetkiä, jolloin hän kuvitteli voivansa solmia avioliiton. Eräänä sellaisena hetkenä hän kosi lapsuudenystävänsä v. 1860 ja sai myöntävän vastauksen. Wikner purki kuitenkin kihlauksen kolme(!) vuotta myöhemmin, mutta kun hän huomasi, miten hänen morsiamensa kärsi tästä syvästi, he menivät naimisiin, tosin vasta v. 1871. Wikner oli tällöin jo 34-vuotias. Avioliitto oli hänelle aluksi tavaton sielullinen järkytys, aviovuodetta hän vertaa kuolinvuoteeseen, mutta aviopuolison jalous ja kärsivällisyys sekä Wiknerin omatkin ponnistelut tekivät siitä ulkonaisesti katsoen onnellisen ja varsinkin loppuaan kohti seestyvän. Avioliitosta syntyi kaksi poikaa. Wikner kertoo, ettei hän koskaan "pettänyt" vaimoaan, mutta avioliitto ei kuitenkaan estänyt häntä edelleen rakastumasta oman sukupuolensa edustajiin. Erään sellaisen tapauksen yhteydessä Wiknerin mielenterveys lienee ollut vakavasti uhattuna ja tällöin hän vasta v. 1877 kertoi asiasta vaimolleen, joka

varmastikin oli jo kauan sitten ollut siitä täysin tietoinen. V. 1879 Wikner kirjoitti tämän tunnustuskirjansa, mutta teki siihen useita kertoja lisäyksiä, joista viimeinen on kirjoitettu vain vähää ennen kuolemaa vaimon pidellessä kynää ja viimeiset rivit vaimo on kirjoittanut henkilökohtaisesti. Näissä lisäyksissä Wikner alinomaan vakuuttaa, ettei hän muuta riviäkään siitä, mitä hän on alunperin tai edellisissä lisäyksissä kirjoittanut.

Kuten tunnettua, eräs, tavallinen argumentti homoseksuaalisuutta vastaan on se, että se on "epäluonnollista". Kysymystä luonnollisuudesta ja luonnonvastaisuudesta Wikner pohtii tähän tapaan:

"Se, mitä sanomme epäluonnolliseksi, kun se joka tapauksessa on todellista, on muoto, johon luonto tietyissä olosuhteissa pakotetaan muovautumaan. Esimerkiksi puu saattaa kasvaa epämuotoiseksi, jos sen luontainen kasvu estyy. Hyvät ystävät, toinen muoto on tavallinen, toinen epätavallinen; toinen on luonnon tuote tavallisissa olosuhteissa, toinen on juuri yhtä suurena määrin luonnon tuote epätavallisissa olosuhteissa. Teidän ns, epäluonnollisuudestanne luonto ei tiedä tässä tapauksessa yhtään mitään, se pyrkii tekemään parhaansa täyttääkseen tarkoituksensa niillä ehdoilla, jotka ovat olemassa, ja juuri tämä on sille luonnollista. Mutta te sanotte sitä epäluonnolliseksi siksi, että se on epätavallista. Ja tulisiko teidän mieleenne sanoa puulle, joka ylöspäin kasvaessaan tapaa kallionkielekkeen: Sinun on kasvettava suoraan ylöspäin kuten kaikki tavalliset puut tekevät etkä saa kasvaa kieroona; sinun on kasvettava suoraan tai sitten ei ollenkaan. Silloin puu sanoisi jos se voisi vastata: "Tuopa vasta epäluonnollista, mitä te nyt minulta vaaditte."

Wikner pohtii homoseksuaalisuuttaan etupäässä uskonnolliselta, mutta myös eettiseltä kannalta. Hän kirjoittaa mm:

"Te vetoatte Raamattuun. Hyvä, minä rakastan Raamattua enemmän kuin useimmat heteroseksuaalit, mutta sen erehtymättömyyteen kaikissa kohdissa en usko ja suoraan sanoen eivät useimmat Teistäkään. Mutta Te vetoatte siihen, koska se sopii Teidän ennakkomielipiteisiinne. Mutta minä vetoan voimaan, joka on elävä yli Raamatun erehtymättömyyden, ohi Mooseksen ja Paavalin, minä vetoan kärsivän ihmissydämen ehdottamaan vaatimukseen."

Tietenkin Wikner pohtii puolelta jos toiseltakin, ovatko homoseksuaalisuutta koskevat Mooseksen lain kohdat ikuisesti voimassaolevia. Monia sen säädöksiään ei noudatettu enää kristinuskon piirissä, mm. sianlihan syöntiä koskevaa kieltoa. Hän tulee siihen johtopäätökseen, että se on juutalaisuutta, jonka Paavali on ottanut Uuteen Testamenttiin, mutta jonka ei pitäisi sitoa kaikkien aikojen kristittyjä.

"Mitä voin tehdä Jumalaa kiittäen sekä vahingoittamatta lähimmäiseni ruumista tai sielua, on minulle sallittua"

Ja toisessa kohdassa:

"Jumalalle on ratkaisevaa vain mielenlaatu, jolla teko suoritetaan. Minulla tämä mielenlaatu olisi hyvinkin sisäinen kiitos Jumalalle, että Hän tyydyttää tarpeeni, mikä on juurtunut sieluuni yhtä syväälle kuin kehosani ruoan tai juoman tarve."

Wikner hahmottelee myös jonkinlaista etiikkaa homoseksuaaleille. Pysyvä parinmuodostus olisi paras ratkaisu, mieluummin lähes samanikäisten kesken ja heidän toisilleen tekemä lupaus vastaisi lähinnä aviolupausta heteroseksuaaleilla. Mutta erottamattomuutta ei olisi tehtävä yhtä tärkeäksi tässä tapauksessa, koska liitossa ei olisi lapsia, jotka vaatisivat jatkuvaa huolenpitoa.

"Parempi kuitenkin, että muutamien vuosien aikana saa nauttia rakkautten täyttä onnea kuin että koko elämänsä joutuisi olemaan sen ulkopuolella."

Varsin monessa kohtaa Wikner unelmoi ajasta, jolloin ei kenenkään enää tarvitsisi kärsiä, kuten hänen.

"Tuleeko koskaan se aika, jolloin tuo luonto, jota kannan povessani ja jota olen edellä kuvannut, saa uskonnollisen ja oikeudellisen vapautuksensa ja vapautetaan häpeästä. Siihen asti saa sukupolvi sukupolven perään juuri mielenjaloutensa takia kärsiä kauhua ja tuskaa, moninverroin pahempaa kuin kuolema, koska se tuska koskettaa heidän luonteensa helintä kohtaa."

Ja toisessa kohtaa on kuin tuskanhuuto:

"Minun täytyy puhua, minun täytyy huutaa haudastani armoa veljilleni."

Ehkä kaikkein riipaisevin kohta tässä mielessä on v.1880 kirjoitetussa lisäyksessä, jonka Wikner on kyllä pyyhkinyt yli, mutta joka tässä teoksessa on pantu sulkuihin:

"Sinä ihminen, joka luet tätä ja voit tehdä jotain vähäisintäkin minunkaltaisteni vapauttamiseksi, minun tässä lausumani rukous tulee vainoamaan sinua läpi yön ja päivän, läpi unen ja valveillaolon, läpi ilon ja surun, sillä minä rukoilen sen ikuisen oikeuden nimessä, joka on vanhempi kuin Mooseksen laki ja tulee elämään sen jälkeen: rukoukseni on suunnattu sitä julmuutta vastaan, mikä, jos siitä oltaisiin tietoisia, on suurempaa ja harkitumpaa kuin mitä perkele alimmasta helvetistä jaksaisi harjoittaa. Ja sellainen julmuus on pyhitetty kristillisessä laissa. Ihminen, älä kirjoita Jumalan nimeä sellaisen lain alle."

Tätä Wiknerin tunnustuskirjaa ovat esitelleet ainakin Juhani Rekola Kotimaassa 6.8.1974 ja Erik Ewalds Kyrkpressenissä no. 35/1974. Edellistä leimaa lämmin myötätunto, kun taas jälkimmäinen on mahdollisimman negatiivinen. Wikner itse jättää ongelmansa elämänsä lopulla "Vapahtajan pyhille olkapäille" ja sanoo tyynyneenä:

"Nyt minä kuulun kokonaan Herralle Jeesuksen Kristuksen tähden."

On erittäin arvokasta, että tämä teos on vihdoinkin saatu julkisuuteen. Vähän kerrassaan ne 30 vuoden sieluntuskat, mitkä siihen sisältyvät, kantavat varmasti hedelmää, ja niin on lähenevä aika, jolloin

"jokainen käsky saa pätevyytensä suuresta ja viimeisestä käskystä: Rakasta Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi!"

Martti Kaipainen

Kun vaimoni palasi Turusta, sanoin hänelle, että piispa Nikolaisen ja kaikkien Helsingin hiipakunnan tuomiokapitulin jäsenten tulisi lukea tämä kirja, ennenkuin he tekevät lopullisen päätöksen Seppo Kivistön asiassa. Anna-Liisa sanoi, että kirjoita tästä Nikolaiselle ja niin sitten teinkin. Muistan panneeni tuon järkyttävimmän kohdan kirjeeseeni alkukielisenä ja toistan sen tässä, vaikka se esiintyykin jo tuossa eo. artikkelissani suomennettuna.

"Du man, som läser detta och äger någon makt att göra något det minsta för mina likars frigörelse, min här uttalade bön skall förfölja dig genom natt och dag, genom sömn och vaka, genom glädje och smärta, ty jag beder i den eviga rättvisans namn, som var äldre än Mose lag, och skall överleva den: min bön är riktad emot en grymhet, som om den vore medveten, är större och mer raffinerad, än att en djävul ur nedersta helvetet skulle orka att utöva den. Och en sådan grymhet är sanktionerad i kristen lag. Människa, skriv ej Guds namn under en sådan lag." (Em. teos. ss. 59–60)

Wikner-tutkija *Lechard Johannesson* julkaisi v. 1982 teoksen *Pontus Wikner, Dagböckerna berättar*. Wikner piti näet päiväkirjaa 1853–71, tämä osuus päättyi hänen hääpäiväänsä, mutta päiväkirjaan tuli vielä lisäyksiä vuosina 1877–79. Lisäksi Johannessonilla on ollut käytettävänään kirjekokoelmia, jotka tuovat lisävaloa Wiknerin elämään. Kaikki nämä, kuten tuo tunnustuskirjakin tulivat tutkijain käyttöön vasta 1960-luvun loppupuolella. Teoksessa mainitaan myös Wiknerin kaksi rakastumista 1870-luvulta, jolloin hän oli jo naimisissa. Molemmat kohteet olivat hänen entisiä oppilaitaan Uppsalan katedraaliskoulusta. Jälkimmäisen nimeä Wikner ei halua paljastaa kirjeissään vaan käyttää hänestä nimeä Antinous — keisari Hadrianuksen rakastettuhan oli tuonniminen — mutta hänenkin henkilöisyytensä on onnistuttu selvittämään.

Joulu tuli aikanaan ja kirkolliskokouksella oli päivän jatkokokous Helsingissä joulun ja uuden vuoden välisenä maanantaina. Sovin Seppo Kivistön kanssa, että saavun Hesaan jo lauantaiksi, jotta minulla on tilaisuus tutustua häneen ja Martiniin. Niin tapasimme ja he näyttivät minulle joitakin paikkoja, missä homot tapaavat kokoontua, ja mm. Vanhan Kellarissa kävin silloin ensimmäisen kerran. Kerroin heille myös, että sunnuntaina iltapäivällä menemme Nikolaiselle kylään ja että aion ottaa niin Sepon kuin omankin tapaukseni puheeksi piispan kanssa.

Näin tapahtuikin. Kun olimme juoneet kahvia ja seurustelleet mielestäni sopivan kauan, sain: "Jospa me miehet menisimme hieman juttelemaan kahdestaan". Menimme piispan työhuoneeseen ja kysyin alkajaisiksi: "Ihmetteletkö mielessäsi sitä kirjettä, jonka minulta sait?" Piispa vastasi: "Kyllähän minä ajattelin, että mitä tekemistä Sinulla on tämän asian kanssa, sillä olenhan minä saanut kaikenlaista postia tämän tapauksen tiimoilta." Kerroin hänelle sitten omasta

homoudestani, miten olin tullut sen huomaamaan ja mitä olin siitä ajatellut. Puolustin Seppo Kivistöä niin hyvin kuin osasin ja sanoin, että rehellisyyttään tämä on tuonut asian julki, ei varmastiakaan mistään sensaationhalusta. Keskustelun kuluessa piispa Nikolainen tuli maininneeksi, että Kirkon tutkimuslaitos Tampereella on alkanut tutkia homoseksuaalisuutta ja että hänelläkin on tässä aineistoa sinne menossa.

Seuraavana päivänä soitin sitten Sepolle ja kerroin pääpiirteet keskustelustamme, mistä ei ollut tietenkään mitään apua hänen tapauksessaan. Mainitsin myös positiivisena asiana tuon, että kirkko on alkanut edes tutkia tätä ominaisuutta. Tämä tieto sai SETA:ssa aikaan pientä vipinää. Pojat ottivat yhteyttä tutkijoihin Jouko Sihvooon ja Martti Lindqvistiin ja alkoivat lähettää heille materiaalia myös SETAn puolesta. Parin viikon kuluttua Ilta-Sanomien teki asiasta julkisen.

Tapaaminen Kuopiossa

Kirjeeseeni arkkipiispa Simojoelle olin saanut 15.1.75 kirjoitetun hyvin kauniin vastauksen. Henkilökohtaisesti tapasimme hänet 16.3.75 Kuopiossa piispa Paavo Kortekankaan virkaanvihkiäisissä. Tuomiokirkossa tapahtuneen vihkimistoimituksen jälkeen oli kutsuvieraille kahvit seurakuntatalossa. Itse olin päässyt tähän seuraan vaimoni siivellä, hän kun oli kirkolliskokouksen jäsen. Kun arkkipiispa oli ensin seurustellut piispa ja rouva Kortekankaan, tasavallan presidentin ym. korkeimpien kutsuvieraitten kanssa kahvipöydässä, hän lähti kiertelemään muun yleisön joukossa tervehtimässä tuttujaan. Kun hän tuli kohdallemme, tervehti hän tietysti ensin Anna-Liisaa ja sitten minua tervehtiessään tarttui vasemmalla kädellään vielä olkapäähän ja sanoi: "Kiitos sinulle siitä luottamuksesta, mitä minua kohtaan osoitit, kun kirjoitit minulle sen kirjeen," ja jatkoi sitten miltei samaan hengenvetoon: "mutta ei sitä tutkimusta voi julkaista, se on liian suppea." Vielä hän sanoi, että "teette hyvin arvokasta ja tärkeää työtä." Kovin paljolla emme tietenkään voineet asiasta tuossa yhteydessä puhua, mutta tuo lämmin suhtautuminen virkisti kovin mieltämme.

Ilta-Sanomien oli näet julkaissut 11.3.75 otsakkeella "Kirkko salaa homotutkimuksen" tiedon, ettei arkkipiispalle luovutettua tutkimusta homoseksuaalisuudesta julkaista. Uutisessa epäiltiin, että syynä voisi olla se että se oli homoille liian myönteinen. Ehkä siinäkin oli hieman perää, mutta todellisempana syynä lienee sittenkin ollut se, että se oli liian pinnallinen. Kirkko teki ilmeisen virheen siinä, ettei se ilmoittanut tätä suurelle yleisölle. Myöhemmät tiedot kertoivat, että tämä "alkututkimus" oli vain 27-sivuinen, kun taas lopullinen, seuraavassa vuodenvaihteessa ilmestynyt julkaisu "Homoseksuaalisuus ja kirkko" oli laajentunut 62-sivuiseksi. Jokataapauksessa tuo tutkimus oli joutunut kriisiin, tutkijat olivat lopettaneet työnsä. Tarvittiin uusi sysäys, ennenkuin sitä taas jatkettiin.

Edellämäinimitut kirjeet eivät olleet tietenkään koko kirjeenvaihtomme, vaan esitimme ajatuksiamme vielä muutamassa kirjeessä puolin ja toisin. Mutta osoituksena siitä, miten vaikeaa teologisesti "urautuneen" on muuttaa näkökantojaan, on mm. se, että vielä Savon Sanomissa 8.1.76 ja Uudessa Suomessa 9.1.76 olleiden uutisten mukaan arkkipiispa Simojoki puhuu edelleen homoseksuaalisuudesta "vammana" ja että "avattaisiin portit viettelylle, jos asiaan suhtaudutaan hyväksyvästi". Hollantilainen Speijerin raportti vuodelta 1969, minkä SETA oli suomentanut 1975, toteaa tutkimuksen perusteella, ettei homoseksuaalisuuteen voida vietellä ja ettei se ole sairaus.

Viimeisen kerran puhuimme homoseksuaalisuudesta henkilökohtaisesti vuoden 1979 lopussa silloin jo eläkkeellä olevan Martti Simojoen kotona. Vein hänelle edellisenä keväänä laatimani esitelmäntapaisten "Homoseksuaalisuus uudelleen arvioitavana". Hän lupasi kirjoittaa, jos esitelmä antaa siihen aihetta.

Nähtävästi aihetta ei ollut.

Oma maa "mustikka"...

Anna-Liisalla ja minulla oli tuona talvikautena 1974–75 mukava mahdollisuus keskustella asioista, jotka olivat tulleet uutena näköpiiriimme syystä, että nuorimmaisemme oli vaihto-oppilaana USA:ssa ja olimme kahden kotona. Keskimäinen oli sotapalveluksessa ja kävi kyllä varsin usein kotona sunnuntailomilla. Hänelle kerroin jo syksyllä -74 itsestäni ja hän ymmärsi heti täysin ja antoi hyväksymisensä kaikille toimilleni asiassa. Myös tyttäremme, joka opiskeli Ota-niemessä ja oli jo naimisissa, teki samoin, kun kevätpuolella -75 kerroin hänelle.

Ennenkuin Anna-Liisa lähti toukokuun alussa Turkuun kirkolliskokoukseen, pyysi hän minua kirjoittamaan lyhyen "elämäkerran" näistä viimeaikaisista vaiheista, jotta hän veisi sen tri Matti Joensuulle. Tämä oli Kirkon perheasiain toimikunnan pää ja vaimoni mielestä ilmeisesti sellainen, jolta voisi odottaa myönteistä suhtautumista. Mitäs muuta kuin töihin ja pian oli neljä arkkia käsittävä selostus valmis. Kun kirjoitin sitä puhtaaksi, otin yhden ylimääräisen, kopion erästä tiettyä tarkoitusta varten.

Seurakuntaamme oli saatu joulukuun alusta -74 uusi kappalainen, jota emme olleet aikaisemmin tavanneet, mutta joka sattui olemaan kotoisin melko läheltä lapsuuskotiani. Kun kuulin hänen puhuvan ensimmäisiä kertoja seurakunnan tilaisuuksissa sanoin vaimolleni: "Tuolle mennä kertomaan kaiken." Niin teinkin. Saimme hänestä ja hänen puolisoistaan mitä antoisimmat keskustelukumppanit. Sanoin Markulle, tämä oli hänen nimensä, että lähetä tämä yksi kappale "elämäkertaan" piispa Paavo Kortekankaalle, jonka hän tunsu opettajanaan paremmin kuin minä. Olin jonkin verran tutustunut Kortekankaaseen YKY:ssä eli Ylioppilaiden kristillisessä yhdistyksessä 1951–52, jolloin auskultoimme Helsingissä. Hän oli silloin opiskelija. Sanoin, että kun uusi piispa tulee elokuussa -75 pitämään Ilomantsissa tarkastuksen, haluaisin keskustella hänen kanssaan homoseksuaalisuudesta, mikäli siihen olisi tilaisuutta. Vielä sanoin Markulle, että saatekirjelmän saat kirjoittaa aivan oman pääsi mukaan, minulle siitä ei tarvitse tiliä tehdä. Markku teki työtä pyydettyä.

Kevätkaudella -75 alkoi ilmestyä SETA-lehti, mikä oli hyvin tervetullut yhdysside jäsenten kesken. Poimin tähän muutamia otteita ykkösnumeron "TAPAHTUMIA..." -palstalta:

"27.7.74 oli SETAn ensimmäinen julkinen esiintyminen. Silloin SETA järjesti ensimmäisen homoseksuaalien mielenosoituksen Suomessa. Samaan aikaan kokoon-tui Vanhankirkon seurakunnan kirkkoneuvosto käsittelemään Seppo Kivistön tapausta. Mielenosoitus keräsi parisataa ihmistä Vanhankirkon puistoon. Tiedotusvälineet kommentoivat tapausta myönteisesti."

"7.9.74 mm.Uusi Suomi otsikoi juttunsa: 'Seta tuomitsee Seppo Kivistön erottamisen'. Sama uutinen julkaistiin muissakin lehdissä. Myös ulkomaiset lehdet ovat

kirjoittaneet tapauksesta. SETAn edustajat ovat esiintyneet neljä kertaa televisiossa. Syyskuussa järjestö lähetti kirjeen Suomen piispoille."

"Lokakuussa SETA kokoontui seminaariin Urjalaan. Seminaarissa puitiin järjestön periaatteita ja tulevaisuuden suunnitelmia. Vuosikokouksessa Helsingissä valittiin uudet toimihenkilöt. Kokous lähetti arkkipiispa Martti Simojoelle vetoituksen, jossa arkkipiispan toivottiin ottavan huomioon tosiasiat puhuttaessa homoseksuaalisuudesta. Mm. Uusi Suomi julkaisi tämän jälkeen uutisen otsikolla: 'Seta oikaisee arkkipiispaa'."

Asia oli ilmeisesti sama, josta kirjoitin arkkipiispa Simojoelle sitten myöhemmin.

"Marraskuussa alkoi SETAn periaateohjelman luomistyö."

"Tammikuussa SETA antoi kouluhallitukselle lausunnon ihmissuhde- ja sukupuoli-kasvatuksen opetussuunnitelmaryhmän muistiosta."

Alettiin siis jo kysyä joskus SETAnkin mielipidettä!

Heinäkuussa -75 lähdimme viikon matkalle Lontooseen. Anna-Liisa oli ollut "piikomassa" Leedsissä keski-Englannissa syksyllä -49 ja oli nähnyt hieman Lontootakin silloin, mutta minä olin ensikertalainen. Kun lentokoneessa selailin englanninkielistä Lontoon opaskirjaa, huomasin siellä myös otsakkeen "Homosexuality". Panin siitä muistiin erään kirjakaupan osoitteen, mistä saisi ao. kirjallisuutta ostaa. Suomessahan sitä ei tuolloin ollut saatavissa, huonosti vielä nykyäänkin.

Tuo viikko oli hyvin antoisa. Ohjelma antoi mahdollisuuden kuljeksia kaupungissa omin päin ja niin haimme tuon kirjakaupan, mistä ostin kirjan G. Weinberg: Society and the Healthy Homosexual sekä yhden numeron Gay News -lehteä. Tästä lehdestä saimme sitten toisen osoitteen, mistä kävin ostamassa kaksi kappaletta kirjaa Troy Perry: The Lord Is My Shepherd and He Knows I'm Gay, Gay Liberation Book'in ja vielä erään äänilevyn. Kaksi viimeksimainittua annoimme SETAlle, tapasimme näet Sepon ja Martinin Olarissa kotimaahan palattuamme. Toinen kappale Troy Perryn kirjaa oli määrä antaa piispa Kortekankaalle jossain sopivassa tilaisuudessa. Tämä Perry oli perustanut v. 1968 Los Angelesissa Metropolitan Community Church'in, homojen oman kirkon syystä, että tavalliset kirkot potkivat nämä jäsenyydestään.

Kirkkopäivät Joensuussa

Joensuussa oli elokuun alussa 1975 kirkkopäivät, joiden teemana oli sielunhoito. Koska tuo aihe ei minua kiinnostanut, olin aikonut jättää menemättä niin lähellä kuin ne olivatkin. Seppo Kivistö pyysi minua kuitenkin tulemaan sinne hänen avukseen, jotta homoseksuaalisuus saataisiin siellä jollain tavalla puheenaiheeksi. Lupasin tulla. Olennaista osaa tuollaisilla kirkkopäivillä esittävät keskustelijaostot eri teemojen ympärillä. Menimme mukaan jaostoon 6: "sielunhoito ja sairaus", eri ryhmiin tietenkin, muistaakseni tässä jaostossa oli kuusi eri keskusteluryhmää.

Ajattelimme, että siellä saamme ehkä parhaiten asiamme esille, vaikkei homoseksuaalisuus mikään sairaus mielestämme olekaan. Omassa ryhmässäni toin sitten jossain sopivassa kohdassa

esiin oman homouteni ja mitä siitä olin ajatellut. Se ei herättänyt juuri mitään huomiota. Muistan, että eräs joensuulainen vanha rouva tuli väliajalla kiittämään asian esilleotosta. Puheenjohtajana ryhmässämme oli eräs espoolainen lääkäri, jonka nimen olen jo unohtanut. Sepon ryhmässä oli keskusteltu kiivaastikin, ymmärtäähän sen.

Keskustelujen päätteeksi pidettiin jaoston yhteisistunto, missä koottiin tulokset. Seppo sanoi minulle, että meidän pitäisi yrittää saada aikaan julkilausuma, jossa kirkkoa kehoitettaisiin tutkimaan seksuaalisuutta yleensä, ja että aloitettua ja vihreän veran alle piilotettua tutkimusta pitäisi jatkaa ja julkistaa se. Ryhdyin panemaan paperille jotain siihen suuntaan, mutta kohta työnnettiin käteeni valmis koneella kirjoitettu teksti tuoksi ponneksi. Jotkut muutkin olivat siis samalla asialla. Kohta kysyttiin, halutaanko tästä jaostosta esittää jotain pontta loppuistuntoon vietäväksi. Nostin käteni, sain puheenvuoron ja menin mikrofonin ääreen lukemaan tuon saamani tekstin.

Oman keskusteluryhmäni puheenjohtaja kannatti lämpimästi tämän ponnin hyväksymistä, mutta myös vastustus heräsi. Nämä seuraavat minuutit olivat koko kirkkopäivien piinallisimmat. Seppoa lyötiin Raamatulla kuin vierasta sikaa. Mietin mielessäni, että nyt täytyy keksiä jotain ja äkkiä, sillä tilanne alkoi tuntua täysin sietämättömältä. Kaiketi rukoilinkin, ehkä palavammin kuin koskaan aikaisemmin.

Mieleeni tulivat silloin Jeesuksen sanat: "Te tulette tuntemaan totuuden ja totuus on tekevä teidät vapaiksi." (Joh.8:32) En muistanut edes asiayhteyttä, missä ne oli lausuttu, mutta minusta ne sopivat erikoisen hyvin tähän tilanteeseen. Pyysin puheenvuoron ja sanoin mikrofoniin muistaakseni juuri seuraavat sanat:

"Jeesus sanoo: Te tulette tuntemaan totuuden ja totuus on tekevä teidät vapaiksi. Minulle tämä vapaus merkitsee sitä, että voin kertoa teille, että vaikka olenkin hyvin onnellisessa avioliitossa, olen silti ainakin viisikymmenprosenttisesti homoseksuaali. Tämän uskallan sanoa teille, vaikka en tiedäkään viedäänkö minulta tämän takia vaikkapa virka."

Tämä auttoi! Nyt ei kukaan enää hyökännyt Sepon kimppuun kun olisi pitänyt hyökätä myös minun kimppuuni. Vielä keskusteltiin tuon ponnin sanamuodosta, mutta keskustelua päätettiin jatkaa vielä sunnuntaiaamuna ennen jumalanpalvelusta. Näin tehtiin ja lopuksi vielä äänestettiin, viedäänkö ponsi loppuistuntoon vai ei. Tulos oli 56 puolesta ja 29 vastaan. Asia nytkähti taas hieman eteenpäin. Kirkkopäivien lopputäysistunnossa pontemme hyväksyttiin keskustelutta.

Enpä aavistanut tuolloin, miten rikkaan elämän kohtalo oli osalleni varannut. Sydän tässä oli puhunut kaiken aikaa enemmän kuin järki ja sen viitoittamaa tietä oli yritettävä jatkaa.

Minusta tuntui, että tuo ponsi olisi saatava yleisemmin tunnetuksi kuin vain kirkkopäivien osanottajain parissa. Kysyin vaimoltani: "Mihin luulet noiden ponsien päätyvän?" "Ainakin SKSK:n arkistoon", oli vastaus. (SKSK Suomen Kirkon Seurakuntatyön Keskusliitto) Kirjoitin siksi pienen uutisentapaisen siitä ja lähetin Helsingin Sanomiin ja Uuteen Suomeen. Jälkimmäinen julkaisi sen.

Kirkkopäivät ja homoseksuaalisuus

Joensuun kirkkopäivillä 7.–10. elokuuta oli jaostossa 6, joka käsitteli sielunhoitoa ja sairautta, puheena myös homoseksuaalisuus. Se ei sinänsä ole sairaus, mutta yhteiskunnan ja kirkon suhtautuminen homoseksuaaleihin johtaa helposti erilaisiin sairauksiloihin. Voidaan syystä kysyä, kuinka suuressa määrin esim. alkoholismin ja itsemurhien perimmäisenä syynä on homoseksuaalisuus, joka on pidettävä kaikin mahdollisin keinoin salassa. Suomessa lienee n. 200 000 homoseksuaalia, joten kysymys on varsin suuresta vähemmistöstä.

Keskustelussa todettiin, että tarvitaan enemmän tietoa tästä asiasta. Sen on nojaututtava uusimpiin tieteellisiin tutkimuksiin ominaisuudesta sinänsä, mutta on tutkittava myös niitä seurauksia, joita ympäristön nykyinen suhtautuminen voi aiheuttaa. Osittain myrskyisänkin keskustelun jälkeen hyväksyttiin seuraava ponsi, joka kannattaa näin sanomalehdistökin kautta saattaa välittömästi yleiseen tietoisuuteen: "Kirkon suhteesta homoseksuaaleihin on viime vuoden aikana käyty vilkas keskustelu. Siinä keskustelussa on esitetty monta eri näkemystä homoseksuaalisuuden luonteesta, sen syistä, tavallisuudesta, parannettavuudesta jne. Riippumatta siitä, mitä mieltä ollaan homoseksuaalisuudesta, on kirkon sielunhoidon kannalta tärkeätä, että näistä asioista saadaan kirkossa oikeita tietoja. Suomeksi ei ole tehty monta selvitystä näistä asioista.

Kirkkopäivien jaosto 6 Sielunhoito ja sairaus toivoo, että kirkossa keskusteltaisiin avoimesti homoseksuaalisuudesta ja yleensä seksuaalisista kysymyksistä sekä sielunhoidollisesta että eettisestä näkökulmasta. Tämän vuoksi olisi toivottavaa, että tutkimusta myös kirkon toimesta jatkettaisiin ja se julkistettaisiin."

Tulkoon vielä mainituksi, että ponnesta äänestettäessä 56 oli sen julkaisemisen kannalla ja 29 vastaan.

O sancta simplicitas!

Martti Kaipainen,
lehtori, Ilomantsi.

Tämän jälkeen Kirkon tutkimuslaitos jatkoi aloittamaansa tutkimusta ja se ilmestyi vuodenvaihteessa 62-sivuisena nimellä: "Homoseksuaalisuus ja kirkko. Katsaus uusimpaan tutkimukseen ja keskusteluun."

Välittömästi kirkkopäivien jälkeen lähetimme piispa Kortekankaalle Lontoosta ostamamme Troy Perryn elämää ja toimintaa koskevan teoksen.

Piispa pappilassa

Piispantarkastus tuli vajaan kahden viikon kuluttua Joensuun kirkkopäivistä. Mihinkään kahdenkeskisiin keskusteluihin piispan kanssa ei tietenkään liennyt aikaa. Lauantaina olimme kutsuneet koko piispallisen seurueen ja oman seurakunnan hengellisen työn tekijät meille aamiaiselle. Päivä oli kaunis. Hämmästyimme hieman, kun piispa Kortekangas tuli ensin yksin, antoi tuliaisiksi väitöskirjansa muutamien vuosien takaa ja selitti muiden tulevan kohta perässä. Näin tapahtuikin.

Myöhemmin saimme tietää, että edellisenä päivänä oli pappilassa huomattu Uudessa Suomessa ollut kirjoitukseni ja kauhistuttu, että muka ottaisimme asian puheeksi tuossa aamiaistilaisuudessa. Piispa pantiin asialle esittämään, ettemme vain menettelisi näin, mutta ei mies saanut sanaa suustaan. Tuollainen "mauste" ei ollut kyllä juolahtanut mieleemmeäkään. Kaikki näyttivät syövän aamiaisen ihan hyvällä ruokahalulla.

Kun piispa sunnuntain tarkastuspäivällisen jälkeen hyvästeli seurakuntaväkeä, kysyin häneltä lupaa kirjoittaa hänelle näistä asioista, joille ei nyt jäänyt aikaa. Lupa myönnettiin. Ihmettelimme tosin hieman, ettei hän lainkaan kiittänyt kirjasta, jonka hän oli meiltä saanut noin viikkoa aikaisemmin.

Ensimmäinen kirjeeni piispa Kortekankaalle lähti syyskuun alussa ja kuului seuraavasti:

Ilomantsi 5.9.1975

Piispa Paavo Kortekangas

Kuopio

H.V.

Kiittäen luvasta saada kirjoittaa Sinulle asioista, jotka ovat käyneet meille läheisiksi, pistän paperille hieman asioita, jotka ovat mielestämme tärkeitä ajatellen vaikka ensi viikolla pidettävää piispainkokousta. Tietysti tässä tulee mukaan sellais-takin, mikä on tarpeen vain asioiden ymmärtämisen kannalta yleensä.

SETAn merkeissä — liityin siihen viime vuoden syksyllä — tutustuin joululomalla myös Seppo Kivistöön ja hänen ystäväänsä Martin Schreckiin. Toisen kerran tapasin heidät hiihtolomalla ja myös muutamia muita setalaisia, mm. hänet, jonka "omaelämäkerta" on luettavissa SETA N:o 2:ssa otsakkeen "Ei tullut sankaria" alla. Mukavia nuoria ihmisiä. Kun heinäkuussa Lontoossa käydessämme onnistuimme ostamaan muutamia homoseksuaalisuutta käsitteleviä kirjoja, mm. sen Sinulle lähettämämme, tulivat Kivistö ja Schreck käymään luonamme Espoon Olarissa, missä meillä on opiskelijajakso ja tuolloin myös Anna-Liisa tutustui heihin. Siellä Kivistö sanoi minulle, että hän on aikonut tulla kirkkopäiville Joensuuhun ja pyysi minua avukseen, jotta myös homoseksuaalisuus tulisi jossain muodossa esilleotetuiksi keskusteluissa. Vastasin, etten ollut aikaisemmin edes aikonut tulla kirkkopäiville, kun sielunhoito ei ole erikoisalaani, mutta koska kerta hän sitä pyytää, niin tulen. Samalla tunsin, että minun on pantava itseni "likoon" enemmän kuin ennen, mikäli mitään haluaa saavuttaa asian edistämiseksi.

Olimme sitten eri keskusteluryhmissä jaostossa 6 ja "julkistin" siellä oman biseksuaalisuuteni ja vielä jaoston yhteisessä kokouksessakin lauantaina, kun tuon ponnien esittäminen jäi tietenkin minun tehtäväkseni. Kiireessä tässä jälkimmäisessä tilaisuudessa jäi vain sanomatta, että homoseksuaalisuuteni toimii vain henkiselällä tasolla, mutta samapa tuo. Lienet Sinäkin ollut sitten illalla sorvaamassa tuon ponnien sanamuotoa. Sunnuntaina meitä lähinnä hämmästytti se, että yli kolmasosa jaostosta ei ilmeisesti halunnutkaan saada tietoja tästä ilmiöstä, jota on Suomessa vuosisatoja pidetty tabuna. Tästä syystä kirjoitin tuon kirjoituksen, jonka Uusi Suomi julkaisi, Helsingin Sanomat ei, jottei tuo ponsi jäisi vain SKSK:n arkistoihin. Meidän (Anna-Liisa + minä) mielestämme tästä asiasta on silloin tällöin kirjoitet-

tava ja puhuttava sen verran, että yleisö tottuu siihen. Mehän puhumme siitä kuin jokapäiväisestä leivästä, mutta onhan takana noin vuoden harjoittelu.

Seppo Kivistö oli täällä meillä kaksi yötä ja kun hän kertoi niistä vaikeuksista, joita hän SETAn sosiaalishihterinä joutuu kuulemaan ja selvittämään, niin kyllä tällä asialla on kiire. Meistä tuntuu, että hän tekee nyt paljon tärkeämpää työtä kuin konsanaan ennen nuorisohjaajana. Keräämme keskuudestamme kolehtina hänen palkkansa. Näin hyvä Jumala kääntää kaikenlaiset asiat palvelemaan Hänen hyviä tarkoituksiaan. Olemme senkin jälkeen soittaneet miltei joka viikko hänelle ja kyselleet viimeiset kuulumiset. Tässä viimeisiä tietoja kahdesta viimeisestä soitosta:

- jo kolmas itsemurha (ensimm. mainittu SETA N:o 2:ssa, sivu 5)
- jo kolmas nuorisotyöntekijään toimesta potkaiseminen, en tosin tiedä, onko kyseessä seurakunta vai kaupunki,
- kiristys Tampereella,
- SETAn toiminnalle aletaan ilmeisesti antaa myös arvoa: sosiaalihalitus on kutsunut Kivistön kuultavaksi asiantuntijana,
- SETAn opintopiireihin on saatu alustajiksi professoreita, tohtoreita, jopa pappejakin.

Omalta paikkakunnaltammekin on tullut keskusteluissa esiin eräs kiristystapaus muutaman vuoden takaa, naisten keskeinen. Kiristuksen uhri kuoli aivoverenvuotoon keski-ikäisenä. Sellaiset, jotka tunsivat tämän paremmin, pitävät kuolemaa selvänä stressin aiheuttamana tapauksena.

Uno Niiranen tuli käymään meillä kohta Teidän seurueenne lähdettyä paikkakunnalta ja oli tietysti saada shokin, kun annoin hänen luettavakseen saman kirjoituksen, jonka Markku Ikonen lähetti Sinulle. Hän ei siis tietänyt homoseksuaalisuudesta yhtään mitään ja ehkä näin on melkein koko Suomen papiston laita. Kuvaannollisesti kyllä Uno esitti, että "kun te nyt olette ratkaisseet asian omalta kohdaltanne ja kilvoittelette sen kanssa, niin ettekö voisi olla ihan hiljaa siitä". Sanoimme, ettei tämä ole meille mikään probleema ja ettemme voi olla ihan hiljaa, sillä silloin eivät tule autetuksi he, jotka apua tässä asiassa tarvitsevat. Mitään hajaannusta ja riitaa emme halua seurakunnassa herättää, vain antaa oikeita ja asiallisia tietoja. Seurakuntaa haluamme palvella ihan yhtä suurella lämmöllä kuin tähänkin asti, ellei sitten seurakunta potkaise meitä tämän takia pellolle. Rukoilemmehan joka sunnuntai kirkkorukouksessakin: "Auta heikkoja ja sorrettuja ihmisarvoiseen elämään." Meidän mielestämme homoseksuaalit kuuluvat tähän ryhmään. Ei kai vain tuota kohtaa kirkkorukouksesta ole luettu kuin loitsua uskoen, että Jumala suoraan taivaalta hoitaa nuo asiat ilman meidän apuamme!?

Anna-Liisa lähetkää myös terveisensä. Kiitos käymästä! Tervetuloa uudelleen!

Veljellisin terveisin
Martti Kaipainen

Tässä kohtaa on ehkä syytä mainita, että olen ollut jo vuoden 1962 alusta lähtien Iiomantsin luterilaisen seurakunnan kirkkovaltuuston jäsen ja lähes koko ajan olen ollut sen sihteerinä. Anna-Liisa oli puolestaan kirkkoneuvoston jäsen vuoden 1963 alusta ja joutui siellä monesti sihteeriksi hankin.

Kirjeeseeni en saanut mitään vastausta.

Erkki Niinivaara, ystävä

Syyskuun lopussa -75 osuin Hesassa SETAn teemailtaan, missä rovasti Erkki Niinivaara alusti aiheesta "kirkko ja seksuaalikäsitteet". Taisi olla ensimmäinen kerta, kun näin tämän hengenmiehen henkilökohtaisesti. Hän oli tullut kuuluisaksi jo 50-luvun alussa synodaalikirjoituksellaan "Maallinen ja hengellinen". Teol.prof. Osmo Tilillä pani sen pataluhaksi ja teoksesta väiteltiin pitkään. Auskultointilukuvuotena 1951–52 olin myös assistentin viransijaisena Merentutkimuslaitoksessa ja lähimpänä esimiehenäni oli tri Heikki Simojoki, hyvin hauska mies. Hän kertoi kevätpuolella -52 Martin lainanneen hänelle sanotun teoksen ja kun hän on sitä lukenut, ei siitä ole löytynyt yhtään "vääräoppista" kohtaa.

Setalaiset saivat rovasti Niinivaarasta lämpimän ystävän, mikä ilmeni hänen puheissaan ja kirjoituksissaan. Keskustelua itse aiheesta en enää muista, mutta eräs hänen kertomansa juttu kirkolliskokouksesta nähtävästi vuodelta 1948 jäi mieleeni. Tuolloin uutta katekismusta hyväksyttäessä tuli eteen kysymys, pääseekö sielu ihmisen kuollessa suoraan taivaan iloon — tai helvetin piinaan — vai jonkinlaiseen välitilaan odottamaan viimeistä tuomiota. Raamattu ei näet anna tähän yksiselitteistä vastausta. Asia joutui äänestettäväksi ja välitila voitti!!

Samassa tilaisuudessa dipl.ins. Olli Stålström, SETAn tutkimusryhmän vetäjä ja sielu sanan varsinaisessa merkityksessä, kertoi jo uutisesta, jota käsiteltiin monipuolisesti SETA-lehden kolmessa seuraavassa numerossa, siis numeroissa 4 ja 5/75 sekä 1/76. Ensimmäinen kirjoitus oli otsikoitu "Kirkon Watergate" ja on viisainta lainata suoraan sen alusta Ollin omaa tekstiä:

"Viime kesänä ilmestyi piispainkokouksen toimeksiannosta kehittynyt kirja 'SINÄ MINÄ RAKKAUTEMME'. Tekijöinä ovat teol.lis. Aatto Kuusniemi ja pastori Matti Hyrc perheasiain neuvottelukeskuksesta sekä psykiatrisen sairaalan teologi Päivi Luumi. Esipuheen mukaan kirjoittajat eivät ole käyttäneet suoria lainauksia.

Kuitenkin homoseksuaalisuutta käsittelevä kappale on lähes kokonaan otettu 20 vuotta vanhasta kriminologi-parapsykologi Westin kirjasta, tosin väärinymmärtäen, virheellisesti yleistäen, selittäviä sivulauseita poistamalla, toisiinsa liittämättömiä lauseita yhdistellen ja sirotellen uskonnollisia kehoituksia suorien lainojen väliin.

Alkuperäinen sisältö, joka oli hyvin kielteinen, on vielä väärinymmärtetty ja homoseksuaaleista tehty sairaita, säälittäviä, neuroottisia, vainoharhaisia, haavoittuvia, yksinäisiä, mustasukkaisia, riitaisia, ihmisiä, jotka kehittävät kovan ulkokuoren... laahautuvat väsyneinä ravintoloihin... vetelehtivät yleisissä käymälöissä... yrittävät lahjoa itseään nuorten seuraan..."

Tämä kirjallinen varkaus on esitetty SETA-lehden 4/75 sivuilla 12-13 vertaamalla rivi riviltä alkuperäistä englantilaista Westin tekstiä ja ao. suomalaisen kirjan laitosta keskenään. Ao. luvun

oli kirjoittanut Hesperian psykiatrisen sairaalan teologi Päivi Luumi. Asiasta nousi melkoinen prosessi, sitä selostettiin mm. Yleisradion ohjelmassa ja kirjoitettiin lehdissä. Teoksen kustantaja Kirjapaja uhkasi sekä SETAa että Yleisradiota oikeustoimilla, mutta luopui kuitenkin niistä, eikä Westin teoksen englantilainen kustantaja katsonut tarpeelliseksi tulla Suomeen käymään oikeutta omasta puolestaan. Kotimaa-lehti lupasi SETAlle tilaa vastineeseen julkaisemansa hoimoja solvaavan kirjoituksen johdosta, mutta lopetti keskustelun ennenkuin sitä oli sinne ehditty toimittaa.

Erkki Niinivaara uskaltaa olla eri mieltä kuin useimmat muut teologit. Jälleen lainaan SETA 1/76:sta, välitekstit Ollin:

**VARTIJA:
IHMISYYDEN KIELTÄMINEN SYNTIÄ**

Kristillis-yhteiskunnallinen aikakauslehti Vartija (4/75) tukee varauksetta SETAn toimintaa seksuaalista syrjintää vastaan. SETAn opintopiirissäkin luennoinut rovasti Erkki Niinivaara antaa pääkirjoituksessaan tunnustuksen SETAn toiminnalle:

"Tosiasia on, että (homoseksuaalit) elävät keskellämme aavistamattoman usein tuskallista varjoelämää. Vasta yhteisin toimin he ovat voineet saada kokemansa syrjinnän laajemmin tiedostetuksi."

Rovasti Niinivaara päättää kirjoituksensa toteamukseen, jota voidaan pitää SETAn periaateohjelman pääsisältönä käännettynä kristittyjen kielelle:

"Missä ihmisen osaksi tullut homoseksuaalinen rakenne on katsottu synnilliseksi, siellä on jäänyt havaitsematta, että syntiä saattaakin olla täyden ihmisyuden kieltäminen lähimmäiseltä ja hänen syöksemisensä syyllisyyden ja epätoivon kuiluun."

Tutkimus, sittenkin

Syksyn -75 mittaan alkoi mielessäni kyteä ajatus, että SETAn pitäisi päästä kirkon kanssa keskustelemaan homoseksuaalisuudesta. Koska Anna-Liisa oli kirkolliskokouksen jäsen, tiedustelin häneltä, millaisia toimikuntia kirkolla on, ja sitten keskustelimme siitä, mihin toimikuntaan kannattaisi tässä mielessä ottaa yhteyttä. Ensimmäiselle tilalle asetimme Kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan, jonka puheenjohtajana oli Porvoon hiippakunnan piispa John Vikström. Tiettyjä yhteyksiä asialla olisi myös Kirkon perheasiaintoimikuntaan, jonka päänä oli jo aikaisemmin mainittu tri Matti Joensuu. Näin laadin seuraavan kirjelmän, jonka lähetin Seppo Kivistölle SETAssa edelleen käsiteltäväksi.

"Kirkon yhteiskunnalliselle toimikunnalle sekä Kirkon perheasiaintoimikunnalle

Seksuaalinen tasavertaisuus ry, mikä myöhemmin lyhennetään SETA:ksi, toivoo, että Suomen ev.lut. kirkon kanssa saataisiin aikaan avoin keskustelu homoseksuaalien asemasta kirkossa ja yleensä yhteiskunnassa. On näet käynyt ilmi, että homoseksuaalisuudesta ovat yleensä vallalla vanhat, epätieteelliset ja ennakkoluuloiset

käsitykset; monet tavalliset sanomalehdetkään eivät julkaise mitään sitä koskevia kirjoituksia ja jopa ns. asiantuntijatkin tukeutuvat aivan liian vanhoihin ja virheellisiin lähteisiin tässä asiassa. Tästä on esimerkkinä kirjan 'Sinä, minä, rakkautemme' homoseksuaalisuutta koskeva kohta, mikä perustuu lähinnä kriminaalipsykologin (West: Homosexuality, 1. painos ilm. 1955) vanhentuneeseen julkaisuun sekä psykiatrisessa sairaalassa saatuun aineistoon.

Homoseksuaalisuuteen teologisena kysymyksenä tuskin kannattaa puuttua, koska asiasta on jo olemassa prof. Heikki Räisäsen tyhjentävä artikkeli Teologisessa Aikakauskirjassa N:o 4/1975 ja myös ns. Fagerbergin raportissa sitä on valotettu monipuolisesti. Periaatteellisia ja käytännöllisiä kysymyksiä riittänee kuitenkin pohdittavaksi aivan tarpeeksi. Mikäli kirkon yhteiskunnallinen toimikunta sekä kirkon perheasiaintoimikunta, joita asia lähinnä koskee, katsovat homoseksuaalisuuden keskustelemisen arvoiseksi, SETA on valmis asettamaan puolestaan esim. 3-henkisen ryhmän pohtimaan kirkon edustajien kanssa em. asioita."

Seppo oli sitten aikanaan soittanut Kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan pääsihteerille teol.lis. Toivo Palolle ja näin siitä kehittyi ensimmäinen yhteinen seminaari Hanasaareissa 13.4.1976. Siitä kuitenkin oma lukunsa.

Jo aikaisemmin tuli mainituksi, että Kirkon tutkimuslaitoksen julkaisu *Homoseksuaalisuus ja kirkko* ilmestyi vuodenvaihteessa 1975–76. Se aiheutti melkoisen kirjoitusryöpyän lehdistössä. Sehän osoitti niin suurta ymmärtämystä sanottua ominaisuutta kohtaan, että kirkko jätti sen ao. tutkijain Jouko Sihvon ja Martti Lindqvistin vastuulle ja näin sanoutui siitä irti. Tietysti sitä luettiin myös hyvin monella tavalla, painotettiin toista tai toista näkemystä. SETA löysi siitä monta huomauttamisen aihetta jopa virheitä varsinkin muutettavuuden osalta ja julkaisi oman pamflettinsa "Kirkon tutkimuslaitoksen muutettavuuskäsitteen kritiikkiä" 10.1.1976. Itse ehätiin laatimaan siitä selostuksen sanomalehti Karjalaiseen, joka julkaisi sen 15.1.1976.

"Homoseksuaalisuus ja kirkko"

Kirkon tutkimuslaitos on vastikään julkaissut otsakkeena olevalla nimellä selvityksen homoseksuaalisuudesta kirkon näkökulmasta katsoen. Sen ovat laatineet tuoreimman kirjallisuuden pohjalta laitoksen johtaja, dosentti Jouko Sihvo ja tutkija, teol. tri Martti Lindqvist, joensuulaisille varsin tuttu henkilö. Tekijät eivät sano esittävänsä tällä julkaisullaan kirkon kantaa asiasta, vaan ottavat vastuun itselleen, mutta arvatenkin suuren yleisön keskuudessa tätä selvitystä tullaan pitämään kirkon kannan ilmaisuna tästä parin viime vuoden aikana suurta kohua herättäneestä ominaisuudesta.

Homoseksuaalien itsensä kannalta selvityksessä on paljon positiivista. Esitetään mm. näkökohta, "että seksuaaliolentonakin ihminen on suurempi ja tärkeämpi kuin hänen homoseksuaaliset tai heteroseksuaaliset taipumuksensa". Tunnustetaan, että "seurakunnan sielunhoidossa on lisääntyvässä määrin alettu oivaltaa, että vastuuta henkilön homoseksuaalisesta taipumuksesta ei voi asettaa hänen omaksi syykseen enempää kuin heteroseksuaalisuutta näin suuntautuneiden ansioksi". Mitä tulee homoseksuaalien toimimiseen kirkon palveluksessa, tulevat kirjoittajat sellaiseen tu-

lokseen, ettei siihen ole periaatteellista estettä, vaan "että kriteerit ovat samoja homoseksuaaleille ja heteroseksuaaleille. Toisin sanoen kaikkien seurakunnan työntekijöiden, on lähdettävä siitä, että he ovat vastuuntuntoisia, toisen ihmisen henkistä ja ruumiillista koskemattomuutta kunnioittavia ja kristilliseen uskoonsa sekä ajattelussaan että elämässään sitoutuvia henkilöitä. - - Oman uskonsa pohjalta kirkon tulisi kaikin voimin pyrkiä siihen, ettei ihmisiä luokiteltaisi kahteen stereotyyppiseen ryhmään — homoseksuaaleihin ja heteroseksuaaleihin."

Kuitenkin tässä kirjasessa on sellaisiakin mielipiteitä, joihin homoseksuaalit itse eivät voi yhtyä. Tällainen on esim. tämän ominaisuuden esittäminen "luomisjärjestyksen vääristymänä" ja "luonnonvastaisena". Tämä on tietysti Raamatun kanta asiasta, mutta luonnontieteellisen koulutuksen saaneena maallikkona tekee mieli sanoa, ettei Raamattu ole luonnontieteen eikä esim. kehitysopin oppikirja, vaan sen pääpaino on toisaalla. Tunnustavathan kirjoittajatkin, että "lähes kaikissa nisäkkäiden lajeissa esiintyy selvästi homoseksuaalista käyttäytymistä, joka yleistyy edettäessä nisäkkäiden korkeimpiin lajeihin". Vaikka näennäisesti homoseksuaalisuus ei palvelekaan suvunjatamista — päinvastoin — niin on perusteltua väittää, että sillä on oma erityismerkityksensä lajinsäilymiselle, ei kai se muuten lisääntyisi kehityksen korkeammille asteille tultaessa. Tällöin ei ole syytä väheksyä homoseksuaalisuuden synnynnäistä l. perinnöllistä osuutta, kuten kirjoittajat tekevät. Ihmisen geenitutkimus on vasta alussa eikä edes tiedetä, kuinka paljon niitä on.

Uskoisin homoseksuaalien olevan samaa mieltä siitä, etteivät heikäläisten keskeiset suhteet ole sinänsä verrattavissa miehen ja naisen väliseen suhteeseen onnellisessa avioliitossa. Mutta jos on kertakaikkiaan saanut sellaisen luontovarustuksen, ettei tämä käy, niin se ei käy. Entisistä kirkollisista kannanotoista poiketen kirjoittajat tulevat siihen johtopäätökseen, "että yksinomaan homoseksuaalisuuteen suuntautuneet henkilöt eivät kykene tyydytystä tuovaan rakkaussuhteeseen muiden kuin oman sukupuolensa edustajan kanssa". Eikö silloin ole kaikkien kannalta onnellisempi ratkaisu, että "hän kiintyy yhteen henkilöön, kilvoittelee hänen kanssaan ja elää muilla elämänsä sektoreilla suhteellisen normaalia ja tasapainoista elämää". Kirjanen päättyy toteamukseen: "Homoseksuaalien — niin kuin muidenkin — kohdalla pätee, että heidät tulisi auttaa omille jaloilleen kohtaamaan avoimesti ongelmansa ja elämään vastuullisesti yhteiskunnan täysiarvoisina ja lähimmäistensä kunnioituksen sekä rakkauden ansaitsevina jäseninä."

Tämä ei kuitenkaan riipu vain homoseksuaaleista itsestään, vaan hyvin suuressa määrin myös ympäristöstä, siis rakkaista lähimmäisistä. Kirjoittajat esittävät, että seurakunnissa tulisi järjestää keskusteluja homoseksuaalisuudesta asiantuntijoiden avulla, jotta oikea tieto leviäisi, sillä "ennakkoluulot vähenevät parhaiten pätevän tiedon avulla". Tässä julkaisussa sitä on kohtalaisen runsaasti pienestä koostaan (62 sivua) huolimatta ja hintakaan — 5 mk + postikulut — ei säikäytä. Tieteelliset termit tekevät julkaisun hieman vaikeaselkoiseksi tavalliselle kansanhemiselle, mutta suosittelen sitä silti kaikille asiasta kiinnostuneille. Sitä voi tilata osoitteella: Kirkon tutkimuslaitos, PL 239, 33101 Tampere 10.

Martti Kaipainen

Homoseksualismi symposium 13.4.1976

Kutsu Hanasaaren symposiumiin oli päivätty 18.3.76. Ohjelma oli seuraava:

9.45 Kahvi

10.00 Avaus
piispa John Vikström

Teologinen ja psykiatrinen näkökulma homoseksualismiin
teol.tri Martti Lindqvist ja
lääket.tri Kivi Lydecken

Keskustelua

12.30 Lounas

13.30 Sielunhoidon ja käytännön näkökulmia

Pyydetty puheenvuorot
pastori Matti Kuronen, Perheasiain neuvottelukeskukseen johtaja
sos.siht. Seppo Kivistö, Seta

14.30 Kahvi

Keskustelua ja päätös noin klo 16.30

Sain koulutuntini järjestetyksi niin, että pääsin tuohon tiistapäivän tilaisuuteen. Menomat-kalla minulla oli upea elämys olla mukana Yuval Yaronin konsertissa Joensuun kaupunginteaterissa, hänhän oli vähää aikaisemmin voittanut Sibelius-viulukilpailun. Makuuvaunussa meitä tuli osastoomme vain kaksi, toinen oli teol.tri Olavi Rimpiläinen tavanomaisella matkallaan Joensuun ja Järvenpään välillä. En ollut tavannut häntä aikaisemmin, nimen olin kyllä oppinut tuntemaan, olihan hän ollut opettajana Joensuun normaalilyseossa. Katsoin aiheelliseksi kertoa, että hieman kirkollisten asiain varjolla minäkin olen liikkeellä, SETAn jäsenenä menossa keskustelemaan kirkon kanssa homoseksuaalisuudesta. Kohta huomasin henkisen "rautaesiripun" laskeutuvan välillemme. "Hyvää yötä" olivat käytännöllisesti ainoat sanat, mitä tuon jälkeen sanoimme toisillemme sinä iltana.

Kun aamulla olimme pukeutuneet, koetin viritellä hieman keskustelua, mutta ylen työläältä se tuntui. Omasta puolestani muistan sanoneeni, että kirkon on selvítettävä tämä asia itselleen uudelta pohjalta ja tämänpäiväinen symposium on eräs yritys tähän suuntaan. Aloin tajuta, kuinka suuri ahdistuneisuus homoseksuaalisuudesta vallitsee aivan korkeimmissa kirkollisissa piireissä.

Osanottajia oli 25. SETasta olivat mukana Seppo Kivistö, Martin Schreck, Olli Stålström, Leena Tamminen, Marita Kuokkanen ja minä. Martti Lindqvistin esitys "Teologia ja homoseksuaalisuus, 10 teesiä ajankohtaiseen keskusteluun" on julkaistu Vartijassa n:o 3/1976, samoin

Matti J. Kurosen "Homo ja minä, käytännön ja sielunhoidon näkökulmia homoseksuaalisuuteen". Seppo Kivistö perusti esityksensä lähinnä SETAn puhelinpalveluun, jota hän oli hoitanut jo hieman yli vuoden. Jo ensimmäisen puolen vuoden puhelinpäivystyksestä 1.4.–30.9.1975 SETA oli julkaissut varsin puhuttelevan raportin. Kivi Lydeckenistä setalaiset saivat myös erittäin lämpimän ystävän.

Parhaana ja tuoreimpana yleiskuvana tuosta symposiumista lienee kirje, jonka kirjoitin piispa Kortekankaalle vain kolme päivää tuon tilaisuuden jälkeen. Tämä oli toinen kirjeeni hänelle.

Ilomantsi, pitkänäperjantaina 1976.

Piispa Paavo Kortekangas
Kuopio

Rakas Veli,

En malta olla kirjoittamatta Sinulle vaikutelmista, joita sain viime tiistaina Espoon Hanasaassa ollessani kutsuttuna Kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan järjestämässä homoseksuaalisuutta käsittelevässä symposiumissa. Meitä oli siellä n. 25 henkilöä, piispa Vikström toimi puheenjohtajana. Alustuksia esittivät Martti Lindqvist ja Kivi Lydecken sekä pyydettyjä puheenvuoroja Matti Kuronen ja Seppo Kivistö. En kirjoita tästä mihinkään lehteen enkä tiedä, kirjoittavatko muutkaan, puheenjohtaja jätti asian kunkin henkilökohtaisen vastuun varaan lausuen kuitenkin sen toivomuksen, ettei kenenkään henkilökohtaisia sanomisia julkistettaisi, jotta voitaisiin haastella vapaasti, mutta yleiskuvan voi antaa ja esitettyjä ajatuksia ilman nimeä selostaa. Ehkä yritän tässä kirjeessä samaa, joskin joissain tapauksissa lienee sanojankin nimi paikallaan.

Alussa oli Martti Lindqvistin todella hieno alustus ja se tulee varmasti tavalla tai toisella julkisuuteen, niin ansiokas se oli. Minusta siinä oli paljon jatkoa tuolle kirkon selvitykselle ja siinä esitetyille tulkinnoille. Tosin hän sanoi, että puhuminen homoseksuaalisuudesta on kuin menisi hirsipuiden valintamyymälään, tekipä niin tai näin, niin hirteen siinä lopulta vedetään. Mm. luomisesta hän sanoi, että se on epäilemättä vaihtelevampi kuin mikä näkemys tuossa selvityksessä on siitä esitetty.

Syntyteorioihin ei puututtu. Tärkeämmäksi katsottiin, että ilmiö on todellinen eikä kuviteltu. Eräs osanottaja kritisoi Kinseyn prosentteja väittäen niitä liian suuriksi, mutta tässäkin tultiin siihen tulokseen, ettei sekään ole olennaista, onko näitä maassamme 200 000, 100 000 tai vain 15 000. Alkupäivän keskustelut pyrkivät olemaan hieman teoreettisia, mutta Seppo Kivistön puheenvuoron jälkeen päästiin enemmän käytännön asioihin. Kivistön esitys kosketteli suurelta osalta sitä puhelinpalvelua, jota hän on tähän mennessä jo vuoden päivät hoitanut yksin ja alkaa olla jo melko väsynyt. Matti Joensuu tekikin sitten oikeastaan tulevaisuutta ajatellen laajakantoisimman esityksen. Hän sanoi, että kirkon perheneuvojat, joita on n. 50 päätoimista, pitäisi kouluttaa hoitamaan myös tätä tehtäväkenttää. Tähän tuo Kinseyn raportin arvostelija huudahti, että "tuolla menettelyllään kirkko hyväksyisi homoseksualismin", johon Joensuu vastasi vain, ettei sen vielä sitä tarvitse merkitä. Tosin eräässä kirkon miehen puheenvuorossa sanottiin selvästi, että homoseksuaalisuuden torjunnasta pitäisi päästä *vastuulliseen hyväksymiseen*. Tämähän on myös SETAn kanta.

Tulkoon mainituksi, että tuo ainoa homoseksuaalisuuden fanaattinen vastustaja tuli sittenkin tehneeksi SETAlle suuren palveluksen. Hänen käyttämänsä kieli ja puheenvuorot olivat sellaisia, että jotkut kirkon miehet tulivat tilaisuuden loputtua pyytämään anteeksi hänen puolestaan. Tilaisuus päättyi muuten siihen toivorikkaaseen tunnelmaan, ettei se saa jäädä ainoaksi yhteydenotoksi kirkon ja SETAn välillä, vaan keskusteluja on tavalla tai toisella jatkettava, mutta mieluummin suojassa julkisuudelta. Tapa ja aika jäivät avoimeksi.

Viimeiset puheenvuorot annettiin alustajille ja kaikkein viimeisen käytti Kivi Lydecken. Tätä en malta olla toistamatta niin tarkasti kuin suinkin muistan: "Ei homoseksuaalien tarvitse pyytää itselleen ihmisarvoa, koska heillä on se jo. Mutta meidän toisten on vakavasti kysyttävä itseltämme, onko meillä ihmisarvoa, sillä käyttäytymisemme kanssaihmiä kohtaan tekee sen monesti kyseenalaiseksi". Tämä oli sisältö, hän sanoi sen kyllä vielä kauniimmin.

Lopuksi vielä kaunis kiitoksemme siellä Kuopiossa 21.3. osaksemme tulleesta ystävällisyydestä vaimollesi ja Sinulle. Seuraavat kaksi viikkoa olivat näet koulussa yhtä touhua yo-kirjoitusten takia ja niin kiitosten lähettäminen on jäänyt jäämistään. Anna-Liisa kiittää myös tämänpäiväisestä saarnastasi TV:ssä. Itse olin kirkossa, kun olen nyt kevätpuolella laulanut kirkkokuorossa seurakuntamme saatua uuden, tosin vielä v.s. kanttorin.

Ystävällisin terveisin
Martti Kaipainen

Samana päivänä, jolloin olimme koolla Hanasaassa, sattui Lapualla patruunatehtaan räjähdys, jonka seuraukset olivat varsin tuhoisat.

Kirkolliskokouksessa

Kun toukokuun 1976 kirkolliskokousaika lähestyi, sanoi Anna-Liisa, että varmaankin siellä tulee homoseksuaalisuus esille tavalla tai toisella, sillä olihan lähimenneisyudessa Kirkon tutkimuslaitoksen julkaisu ja tämä Hanasaaren seminaari. Postia alkoikin tulla. Kävi selville, että Kemin rovastikuntakokous oli tehnyt hiippakuntakokoukselle aloitteen, missä oli mm. seuraavaa:

"Julkista puheenaihetta ovat enenevässä määrin aiheuttaneet kirkonkin työntekijäin keskuudessa lisääntynyt alkoholin käyttö, aviorikokset, jopa homoseksualismi."

"Erittäin huolestuneita olemme kirkon tutkimuslaitoksen homoseksuaalisuutta koskevasta tulkinnasta, jonka mukaan näyttäisi siltä, että homoseksuaalisesti käyttäytyvä sopisi kirkon virkaan, vaikka itse ilmiö todetaan Raamatun mukaan synnilliseksi.

Kirkon ja seurakuntien työntekijöiden tarkoituksenmukaisen työhön ohjaamisen kannalta pidämme lisäksi erittäin suurena puutteena sitä, ettei edes tärkeimpiin hengellisen työn virkoihin valmistuville ole käytettävissä tehokasta soveltuvuustestiä, jonka avulla työntekijöitä ohjattaisiin heille parhaiten sopiviin tehtäviin."

Oulun hiippakunnan valmistusvaliokunta oli lausunnossaan keskittynyt näiden soveltuvuustietien esittämiseen. Itse hiippakuntakokouksessa oli asiasta käyty laaja keskustelu ja aloitetta si- loiteltiin melkoisesti, joten kirkolliskokoukseen se saapui tällaisena:

"Hiippakuntakokous ehdottaa, että kirkolliskokous ryhtyisi kiireellisiin toimenpitei- siin kirkon työntekijöitä koskevan lainsäädännön ja virkasäännösten tarkistamiseksi siten, että kelpoisuusvaatimuksissa selvästi ilmaistaisiin ev.lut. kirkkoon kuulumis- sen lisäksi kristillinen vakaumus ja siveellinen vakavuus."

Keskustelimme näistä etukäteen saapuneista tiedoista ja arvelimme, että Anna-Liisan on ilmei- sesti käytettävä puolustava puheenvuoro, jos homoseksuaalisuus otetaan puheeksi vaikkei Oulun hiippakunnan aloite sitä ehdottomasti edellyttäisikään. Ja puheeksihan se tuli.

Lähetekeskustelussa ensimmäisen puheenvuoron käytti asiasta mikkeliäinen vankilanjoh- taja Sulo Laine. Hän lähti näistä Kemian aloitteesta mainituista asioista, mutta keskittyi homo- seksuaalisuuteen, ja siinä saivat osansa sekä Kirkon tutkimuslaitoksen selvitys että Hanasaaren symposium. Hän piti tarpeellisenä nykyistä tehokkaampaa seulontaa henkilöitä kirkon työhön otettaessa. Raamatusta hän oli löytänyt paljon kovia sanoja sellaisille, joita hän piti sopimatto- mina kirkon palvelukseen.

Puheenvuoro oli melko pitkä, painetussa pöytäkirjassa yli kaksi sivua, ja esitystapa, erittäin kiihkeä. Osa kuulijoista ei kestänyt kuulla itse istuntosalissa tätä paatoksellista puhetta, vaan hiipi aulassa olevaan kahvioon, jonne puheet kyllä kuuluivat kaiuttimista. Kun Laine lopetti eikä muut näyttäneet pyytävän puheenvuoroa, pyysi Anna-Liisa sen, meni mikrofonin ääreen, taivutteli sen sopivalle korkeudelle ja piti seuraavan puheen, mikä oli varmastikin ensimmäinen homoja puolustava puhe Suomen kirkolliskokousten 100-vuotisessa historiassa:

"Herra Arkipiispa. Tuntuu vaikealta kuunnella noin rakkaudetonta puhetta poik- keavista ihmisistä. Sen voinee selittää vain se, että puhuja on joko hyvin vähän tietä- vä tai täysin tietämätön siitä probleemakentästä, joka puheena olevien poikkeavien ihmisten taakse kätkeytyy. Kuulijat voivat rauhoittua — en aio ruveta tässä selvittä- mään sitä probleemakentää, sillä tämä aika ei ole siihen varattu.

Homoseksuaaleilla on kyllä ihmisarvonsa, mutta miten on meidän heteroseksua- aalien laita. Onko meidän käytöksemme ihmisarvon mukaista, jos olemme niin rak- kaudettomia, ettemme kykene hyväksymään yhteisöömme poikkeavia ihmisiä. On- neksi meidän kirkossamme rupeaa näyttämään nyt tässä olevan valoa näkyvissä. Niin kuin kuulimme, kirkon tutkimuslaitos on asiaan paneutunut ja muutama viik- ko sitten myös kirkon yhteiskunnallinen toimikunta. Tästä kiitokset näille laitok- sille. Toivokaamme, ettei herääminen tulisi liian myöhään, ettei meillä pääsisi ta- pautumaan niin kuin Amerikassa ja monissa muissa maissa, mm. Tanskassa on jo käynyt. Noissa maissa homoseksuaalit syrjittiin ulos kirkosta ja joutuivat perusta- maan oman kirkkokunnan. Jonkinlaisen kuvan tämän ilmiön yleisyydestä antaa se, että mainittu kirkkokunta, joka on perustettu v. 1968 Kaliforniassa ja levinnyt sieltä kulovalkean tavoin Yhdysvaltain eri osavaltioihin, on nykyään Yhdysvaltain kaik- kein nopeimmin kasvava kirkkokunta. Kun nuo syrjityt ovat vihdoon löytäneet jon- kin sellaisen paikan, jonne he uskaltavat tulla poikkeavina ihmisinä, he ovat tulleet piiloistaan tavataksaan ihmisen.

Mitä tulee aloitteessa ehdotettuihin testeihin, tuntuu katalalta ajatella, että kirkko, jonka pitäisi viedä rakkauden oppia ja lähimmäisen ymmärtämystä, palkkaisi oikein psykologin tekemään ovelat ja katalat kysymykset, joilla kirkon työhön pyrkivän sielun syöverit paljastettaisiin, sellaisetkin, joista hän ei itse ole edes tietoinenkaan. Sen sijaan Raamatusta löytyy Jeesuksen pitämä testi. Siinä oli testattavana mies, jonka eettinen käyttäytyminen oli osoittautunut huonoksi ellei peräti heikoksi, mutta testaajalla oli vain yhdestä aiheesta kysymykset. Me tiedämme ne. "Rakastatko sinä minua?"

Toivon valiokunnan harkitsevan, riittäisikö tuo kysymys meidänkin kirkossamme."

Ne, jotka olivat edellisen puheenvuoron aikana paenneet kahvioon, hiipivät tämän puheenvuoron aikana takaisin paikoilleen, kontrasti näiden puheitten välillä oli niin valtava.

Edustaja Laine käytti vielä vastauspuheenvuoron, missä hän selitti tulleeensa väärinymmärryksi. Keskustelu päättyi kuitenkin tähän ja asia lähetettiin yleiseen valmistusvaliokuntaan.

Kannattaa vielä mainita, että koko loppuviikon — em. keskustelu tapahtui keskiviikkona ja kirkolliskokous päättyi lauantaina — Anna-Liisa sai tehdä valistustyötään joko kahdenkesken jonkun kanssa tai pienissä ryhmissä. Tietämättömyys, väärinkäsitykset ja ennakkoluulot olivat vallalla homoseksuaalisuutta koskevissa kysymyksissä. Niinpä eräs vanha mies tuli kysymään, että "eikö se homoseksuaalisuus ole sitä, että kun mies on kokeillut kaikki mahdolliset irstailut naisten kanssa eikä saa siitä vielä kyllikseen, niin lähtee vielä miehiin?" Eikä ihmekään, sehän oli ollut tabu vuosisatojen ajan.

Kun em. aloite aikanaan palasi valiokunnasta, se oli muuntunut suositukseksi toimenkuvan selventämisestä ja hyväksyttiin keskustelutta.

Kimmo manaajalla

Hiihtolomalla -76 tutustuin lähemmin Kimmo Kahraan ja siitä lähtien minulla on ollut onni lukea hänet yhdeksi ystäväkseni SETAn piirissä. Useimmiten se oli tämä kolmikko: Olli, Vesa Tapio (Valo) ja Kimmo, jonka tapasin Hesassa käydessäni. Neljänneksi tuli joukkoon Ian Lang vähän myöhemmin. Kaikki he ovat vierailleet myös kotonamme Ilomantsissa.

SETA-lehdessä 3/1976 on tragikoominen tarina siitä, kun Kimmo lähti paljastamaan psykiatri Pertti Peussan keskiaikaisia menetelmiä homojen "parantamiseksi". SETAn sosiaalisiteerille oli näet kerrottu niistä, mutta asianosaiset eivät olleet uskaltaneet valittaa moisesta lääkintöhalitukseen. Mitäs muuta kuin Kimmo asialle.

Peussan ja hänen avustajansa Linnea Tainion menetelmiin kuului Raamatun lukemista, rukousta ja kätenpäällepanemista "homohenkien" poisajamiseksi. Psykiatrian omat mahdollisuudet homon muuttamiseksi heteroksi oli Peussa itsekin huomannut olemattomiksi, mutta tämän "manaamisen" piti varmasti tehota. Annetaanpa Kimmon itsensä kertoa:

"Tullessani toista kertaa psykiatri Peussan vastaanotolle ilmoitin haluavani jättää elämäni Jeesukselle vapautuakseni homoseksuaalisuudesta. Linnea Tainio muistutti minulle heti, että tähän ensimmäiseen, tärkeimpään askeleeseen vapautumisen tiellä kuuluvat myös katumus ja vanhojen ystävien ja tottumusten jättäminen. Ilmoitin

olevani valmis kaikkeen ja pyysin apua parantumisen vaikealla tiellä. Pyhitimme kääntymyksen hetken rukouksella.

Siirryimme parantumisohjelmani seuraavaan vaiheeseen. Peussa toisella puolellani ja Tainio toisella, kädet hartioillani ja merkillisiä mumisten, aloittivat henkien ulosajamisen ja perimän katkaisemisen. Tainio kiitti Herraa ja anoi voimaa ajaa henget ulos hänen avullaan, mikä sitten tapahtui melko koruttomasti. Toimitus kesti vain pari minuuttia. Demoneille tarvitsi vain sanoa, että niiden tuli jättää minut rauhaan, sillä kuulun jumalalle. Itse en huomannut mitään.

Peussa ja Tainio lausuiivat pitkät lorut omasta taivaallisesta sotisovastaan, jonka avulla he tulisivat katkaisemaan perimäni siteet siltä varalta, että juuri se olisi johdannut minut homoseksuaalisuuden syntiin.

Tainion luettelo erilaisista siteistä oli merkillinen. Herran tuli katkaista kaikki geenisiteet, kromosomisiteet, atomi-, molekyyli-, hermo- ja verisiteet, kaikki mielen terveydelliset siteet isän, äidin, isän isän ja isän äidin puolelta aina toiseen, kolmanteen ja neljänteen polveen. Sama luettelo äidin puoleisesta suvusta. Kaiken jälkeen molemmat rukoilivat puolestani ääneen ja Tainio ryhtyi mumisemaan jotain pitkää ja käsittämätöntä. Kauan istuimme aivan hiljaa. Auttajani ilmeisesti odottivat jotakin. Tainio ryhtyi uudelleen mumisemaan, hiljeni ja katkaisi sitten hiljaisuuden koomisesti kysymällä äkkiä: "Luetko sinä pornoa?" Vastasin kieltävästi eikä hän enää tiennyt, missä oli syy paranemisen merkin puuttumiselle, en nimittäin harmioitunut tai tehnyt muutakaan epätavallista. Lopetimme rukoukset pian."

Tämä riittääköön "menetelmistä". Kimmon loppupäätelmällä on varmasti pätevyyttä vielä pitkään:

"Tosiasia kuitenkin on, ettei homofiilla ihmistä muuteta heteroseksuaalisesti tunnettavaksi käskemällä tätä pidättäytymään homoseksuaalisista suhteista. Sen sijaan uskottelemalla asiakkailleen, etteivät perimä, aikaisemmat kokemukset tai demonit enää estä hänen muuttumistaan, Peussa ja hänen kaltaisensa asettavat ihmisen mahdolliseen tilanteeseen: Muuta seksuaalisuuntauksesi tahdon voimalla!

Näin toivoton tilanne yhdistettynä yhteiskunnan harjoittamaan homoseksuaalien syrjintään ei voi olla aiheuttamatta itsemurhavaaraa."

Lääkintöhallituksen päätös Peussan asiasta oli seuraava (SETA 1/1977):

"Lääkintöhallitus on kuitenkin päättänyt antaa huomautuksen vastaisen varalle lääkelis. Pertti Peussalle siitä, että tämä lääkärin tointa harjoittaessaan on käyttänyt hoidon yhteydessä osaksi menetelmiä, joita ei voida pitää yleisesti hyväksyttävänä lääkärin toimen harjoittamisena, sekä huomauttaa siitä, että lääkärin potilaita hoitaessaan tulee toimia lääketieteellisen koulutuksensa mukaisena asiantuntijana sekä pidättäytyä henkilökohtaisen uskonnollisen vakaumuksensa esilletuomisesta hoitotilanteessa, ellei siihen ole perusteltua syytä. Asia ei anna Lääkintöhallituksen taholta aihetta enempään toimenpiteisiin."

Tapaamisia

Olin lähettänyt Pontus Wiknerin tunnustuskirjan syksyllä -75 Mikko ja Riitta Juvan luettavaksi ja myös tuon aikaisemmin mainitun nelisivuisen omaelämäkerran. Tunsimme heidät molemmat opiskeluvuosiltamme ja Anna-Liisa oli tietenkin kirkolliskokouksessa joutunut uudelleen kosketukseen Mikko Juvan kanssa. Hän oli tuolloin Helsingin yliopiston kansleri. Erittäin ystävällinen vastauskirje heiltä on päivätty 22.11.75. Pari lausetta kansleri Juvan puolelta sallittaneen:

"— Ethän ihmettele, kun sanon, että reaktioni on sekoitus myötätuntoa ja hämmennystä: myötätuntoa ahdistuksestasi ja rehellisyydestäsi, hämmennystä sen vuoksi, että ongelma ei tähän asti minua koskaan kosketanut. —"

Mikko Juvalla oli siis taustatietoa siitä, mistä nousi Anna-Liisan "puolustuspuhe" kirkolliskokouksessa 5.5.76. Hän olikin lähettänyt minulle terveisiä, että tulisin pistäytymään Espoon Nuuksiossa joskus Helsingissä käydessäni.

Tilaisuus tähän tarjoutuikin kesäkuussa -76 ennen juhannusta, kun olin jälleen sukututkimuksilla Valtionarkistossa ja liikuin tarkoituksellisesti omalla autolla. Mikko Juva kävi henkilökohtaisesti Valtionarkistossa neuvomassa minulle ajon Nuuksioon ja niin istuimme kahdestaan saunassa sekä kolmisin — rva Juva kolmantena — kahvipöydässä ja puhuimme homoseksuaalisuudesta. Yksityisiä vuorosanoja en enää tietenkään muista, mutta omalta osaltani selostin lähinnä tunnetasolta, miten voimakas tuo ominaisuus on ja että ymmärrän sen synnynnäiseksi. Valitettavasti emme voineet jatkaa pohtimisiamme kovin pitkään, koska kansleri Juvalla oli valmistettavanaan siunauspuhe yhteisen ystävämme tri Antero Levannon hautajaisiin Turussa seuraavaksi päiväksi.

Syksyn -76 tapahtumiin kuului vielä Suomen kirkolliskokousten 100-vuotisjuhlat Turussa marraskuun ensimmäisenä viikonloppuna kirkolliskokouksen alussa. Minutkin oli sinne kutsuttu ja mielenkiinnolla osallistuinkin noihin tilaisuuksiin. Viimeisenä niistä oli juhlapäivälliset Turun linnassa. Kun olimme lähdössä sieltä, tapasin vaatenaulakolla piispa Vikströmin, tervehdin häntä ja kiitin edellisen kevään seminaarista Hanasaassa. Hän sanoi tuohon aivan spontaanisti: "Tuota keskustelua pitäisi jatkaa tavalla tai toisella."

Tuo lause jäi itämään mielessäni. Sain myös aiheen lähettää Pontus Wiknerin kirjan piispa Vikströmin luettavaksi. Hän kiittää lainasta 14.12.76 ja kirjoittaa, että "kirjan lukeminen on antanut minulle hyvin paljon".

Elämän yllätyksiä

Homouteni oli ollut tähän asti vain henkisellä, tunteiden tasolla, platonista. Vähän kerrassaan mielessä alkoi asua ajatus, että pitäisi löytää tilaisuus toteuttaa sitä myös käytännössä. Ei tietenkään kenen kanssa tahansa, jonkinlainen etiikkahan sitä täytyy näissäkin asioissa olla.

Tilaisuus tuli. Kaverikseni sain opiskeluaikaisen tutun, joka oli kokenut varsin kovia kohtaloita elämässäni juuri homoutensa takia. Ehkä tämä kohtaaminen oli hänelle tärkeämpi kuin minulle, mutta merkittäviä seuraamuksia siitä oli minulle itsellenikin.

Anna-Liisalle tämä oli ehkä kovin shokki näissä uusissa ympyröissä. Hänen oli vaikea ymmärtää, että homoseksuaalisuus vaatii oman täyttymyksensä sekin. Hän oli ehkä odottanut, että

tyytyisin katselemaan ikäänkuin ulkoapäin kuten olin tehnyt jo parikymmentä vuotta. Jonkinasteinen kriisi siitä tuli joka tapauksessa.

Tässä kohtaa on palattava vielä kerran lapsuuteen. On tunnustettava sieltä sellainen seikka, että pureskelin kynsiäni. Tämän voin kyllä rehellisesti sanoa oppineeni äidiltäni, joka lienee koko ikänsä pitänyt sillä tavoin kyntensä lyhyinä. Pikku hiljaa tuosta pureskelemisestä kuitenkin pääsin, mutta tilalle tuli kynsien repiminen. Siitä en päässyt millään irti, en, vaikka kuinka tahdonvoimin yritin. Varsinkin kun oli jotain todella pohdittavaa, esim. piti tehdä matematiikan kokeet, niin johan pysyivät kynnet lyhyinä. Usein teki suorastaan kipeää tämä repiminen. Anna-Liisakin siitä oli joskus avioliiton alkuaikoina kautta rantain huomautellut — turha vaiva — ja jätti sen toivottomana sikseen.

Kun em. "kriisiä" ali kestänyt noin kaksi viikkoa, huomasin kynsieni kasvaneen niin, että aivan saksat olivat tarpeen. Näytin niitä kuin ihmeenä vaimolleni. Mitään muuta syytä tähän en löytänyt kuin sen, että olemukseni oli saavuttanut jotain, mitä se oli aina alitajuisesti tavoitellut. Siihen se kynsien repiminen jäi ja avioliiton kriisikin häipyi.

Perheneuvojat koulunpenkillä

Kirkon perheasiaintoimikunnan pääsihteeri tri Matti Joensuu oli lausunut Hanasaaren symposiumissa, että kirkon perheneuvontatyöntekijät olisi koulutettava kohtaamaan asiallisesti myös homoseksuaalisuus. Jo seuraavassa elokuussa hän ilmoitti minulle eräässä kirjeessään, että tammikuussa -77 on näillä ihmisillä seminaari, johon yhdeksi aiheeksi otetaan homoseksualismi. Kun tapasimme Turussa marraskuun alussa, hän kysyi, voisimmeko Anna-Liisa ja minä yhdessä tulla sinne omalta osaltamme puhumaan asiasta. Helsingistä kutsuttaisiin myös SETAn edustajia tilaisuuteen ja minähän olin myös tämän järjestön jäsen. Tottakai lupasimme. Päivä oli keskiviikko 12. tammikuuta ja tuo seminaari pidettiin Tampereen seurakuntien leirikeskuksessa Ilkossa, mikä sijaitsee Kangasalan puolella lähellä Tampereen rajaa.

Helsingistä saapuivat Seppo Kivistö, Kimmo Kahra, Marita Kuokkanen ja Leena Tamminen. Heidän esityksensä olivat ensin aamupäivällä ja meidän sitten lounaan jälkeen. Olin laatinut sinne uuden 8-sivuisen selonteon, miten olin tullut tuntemaan homouteni, mihin johtopäätöksiin olin tullut sen synnystä jne. Koska tässä esityksessäni on myös paljon "uutta", jota olin etenkin kirjallisuudesta löytänyt, lienee paikallaan lainata suoraan osa tästä esityksestä:

Mainitsin jo, että alun alkaen olen pitänyt itsessäni asuvaa homoseksuaalisuutta synnynnäisenä, sellainenhan se heteroseksuaalisuuskin on. Näiden parin vuoden aikana, jolloin olen hankkinut hieman a.o. kirjallisuutta ja olemme, vaimoni ja minä, keskustelleet asiasta puolelta jos toiseltakin, on tuo näkemys entisestään vahvistunut. En silti kiellä, etteikö myös ympäristötekijöillä olisi vaikutusta asiaan erikokoisesti siinä mielessä, missä vaiheessa se puhkeaa esiin. Time-lehden viime syyskuun 20. päivän numerossa kerrotaan amerikkalaisesta katolisesta papista John MacNeillistä, joka on ryhtynyt taistelemaan homoseksuaalien puolesta todettuaan itsensä tällaiseksi vasta vihkimyksensä jälkeen. Mielestäni hän on osunut asian ytimeen kirjoittaessaan: "Jumala loi ihmiset sellaisiksi, ettei heidän seksuaalisuutensa ole heidän biologiansa määräämä. Siksi myös homoseksuaalisuus on katsottava Jumalan tahdon mukaiseksi."

Saksalaissyntyinen, nykyisin Lontoon yliopiston professori Hans J. Eysenck on kirjoittanut teoksen Ihmisten erilaisuus, mikä ilmestyi viime vuonna suomeksi (Otava). Tässä teoksessaan hän esittää, että viimeisten tutkimusten mukaan ihmisten älykkyydestä on 80 % perittyä, 15 % ympäristön aikaansaamaa ja 5 % on laskettava testivirheitten osuudeksi. Psykologia ja psykiatria ovat tähän saakka yleensä vähätelleet perimän merkitystä syystä, että sitä on niin vaikeaa muuttaa, kun taas ympäristön aikaansaamia vaikutuksia voidaan melkein mielinmäärin manipuloida. Hän kirjoittaa em. teoksessaan ss. 26-27 seuraavasti:

"Sitä, mikä on olemassa, on juuri sen olemassaolon takia pidettävä luonnollisena. Kuinka se muutoin voisi ylipäätään olla olemassa?"

Ja aitten hän kirjoittaa ihmisten erilaisuudesta:

"Jos tunnustaisimme tämän ihmisten peruserilaisuuden ja myöntäisimme sen perustuvan toistaiseksi hallintamme ulkopuolella oleviin perinnöllisiin tekijöihin, säästyisimme sanomattomalta kurjuudelta ja voisimme lakata tuhlaamasta energiaamme turhiin yrityksiin rajoittaa toisten ihmisten käyttäytymistä itse keksimillämme kahleilla. — Kehitys osoittaa, että perinnöllinen erilaisuus ei suinkaan ole kiusa, vaan siunaus, jota ei voi yliarvioida. Muuttuneisiin oloihin sopeutumisen ovat mahdollistaneet sellaiset geenit, jotka jonain tiettyinä ajankohtana ovat saattaneet näyttää hyödyttömiltä tai suorastaan sopeutumista vaikeuttavilta. Tästä syystä toisenlaisten näkemysten, toisenlaisten elämäntapojen ja toisenlaisen sopeutumistavan suvaitseminen ei ole toivottavaa pelkästään demokraattisen elämäntavan kannalta. Se on ehdottoman välttämätön, jotta ihminen pystyisi säilyttämään kykynsä muuntua ja sopeutua muuttuviin olosuhteisiin. Ihmisen erilaisuus tarvitsee vastapainokseen yksilöllisen erilaisuuden suvaitsemista. Poliittisesta näkökulmasta se tarvitsee myöskin tällaisten erojen syiden parempaa ymmärtämistä. Olemme juuri oppimassa esittämään oikeita kysymyksiä. Ehkä aikanaan saamme myös oikeat vastaukset."

Käsiini osui vielä kuuluisan psykoanalyytikon Erich Frommin teos Pako vapaudesta (Kirjayhtymä 1976). Kun nykyään jo teologitkin alkavat ymmärtää ja myöntää, että luomisessa on variaatioita, tuntuvat em. teoksen seuraavat lauseet sopivan erikoisen hyvin sellaisiin henkilöihin, jotka eivät sallisi minkäänlaista muutosta tapahtuvan esim. suhtautumisessa homoseksuaalisuuteen (s. 151):

"Autoritäärinen luonne palvoo menneisyyttä. Mikä on ollut, on ikuisesti oleva. Jos toivoo tai pyrkii saamaan aikaan jotakin, mitä ennen ei ole ollut, toimii rikollisesti tai on hullu. Luomisen ihme — ja luominen on aina ihme — on hänen tunnekokemustensa piirin ulkopuolella."

Kuitenkin tässä teoksessa osoitetaan vakuuttavasti, että ihminen on todellinen ihminen vain, jos hän on "positiivisesti vapaa", jolla ymmärretään "kokonaispersoonallisuuden omaehtoista toiminnallisuutta" (s.217). Siteeraan edelleen samalta sivulta:

"Eräs tämän omaehtoisuuden edellytys on se, että hyväksytään kokonaispersoonallisuus ja kielletään 'järjen' ja 'luonnon' välinen kuilu; sillä vain jos ihminen ei tukahduta olennaisia minänsä osia, vain jos hän kokonaisuudessaan oivaltaa itsensä ja tunnustaa kaikkien elämän osapiirien kokonaisvaltaisuuden, omaehtoinen toiminta on mahdollinen"

Eräs ehto tähän kasvamiseksi on se, että tunnetaan totuus omasta minästä, sillä "yksilön suurin voima on hänen persoonallisuutensa mahdollisimman suuressa yhtenäisyydessä, mikä merkitsee myös korkeanasteista itsetietoisuutta. 'Tunne itsesi' on yksi niitä peruskehoituksia, joiden päämääränä on ihmisen sisäinen voima ja onnellisuus." (s.209)

Anna-Liisalta kysyttiin, eikö hänen pitäisi tuntea itsensä syvästi loukatuksi syystä, ettei hän pysty pitämään minua kiinteästi itseensä sidottuna, vaan minä tunnen vetovoimaa miehiin. Vaimoni vastasi suunnilleen, että silloin hän todella tuntisi itsensä naisena loukatuksi, jos minä menisin toisiin naisiin, mutta tätä hänellä ei ole pelättävissä.

Perheneuvojien joukossa oli eräs pastori, joka oli ollut koulussamme Haapajärvellä uskononopettajan viransijaisena pari kuukautta. Ehkä hän aluksi ihmetteli nähdessään minut tuon tilaisuuden ohjelmassa, mutta kun tapasin hänet vähän yli vuoden kuluttua Ilkon seminaarista, hän kertoi tästä olleen apua hänen työsarallaan. Ja sehän oli tarkoituskin.

Asser

Psykiatrian apulaisprofessori ja pappi Asser Stenbäck oli Hanasaaren symposiumissa ollut ainoa homouden fanaattinen vastustaja. Olimme hyvänpäiväntuttuja opiskeluvuosilta. Hän oli tosin 10 vuotta vanhempi minua, koska oli opiskellut jo valmiina pappina vielä lääkäriksi. Istuimme lukuvuonna 1947–48 yhdessä Suomen Kristillisten Ylioppilasliiton (SKY) hallituksessa. Puheenjohtajana oli prof. Osmo Tiililä, kuuluisa toinen osapuoli myöhemmin 1951-52 siinä väittelyssä, mikä syntyi Erkki Niinivaaran kirjan "Maallinen ja hengellinen" johdosta. Varapuheenjohtajana oli Martti Simojoki, joka juuri noihin aikoihin väitteli teologian tohtoriksi.

Olin Hanasaaressa yrittänyt kertoa Asserille, miten olin oppinut tuntemaan homouteni ja mitä siitä ajattelin, mutta tuskin hän sitä lienee kuunnellutkaan. Hän alkoi sitten hakemalla hakea "kehottamista homoseksuaalisuuteen", mikä oli tehty rikolliseksi lähinnä hänen ansiostaan — tosin kirkon perheasiainoimikunnan nimissä — kun itse homoseksuaaliset teot aikuisten kesken poistettiin rikoslaista v. 1971. Perusteellinen selvitys tästä on esitetty SETA-lehden numerossa 3/75. Itse lain kohta kuuluu seuraavasti:

"Joka julkisesti kehottaa samaa sukupuolta olevien henkilöiden välisen haureuden harjoittamiseen, on tuomittava kehottamisesta samaa sukupuolta olevien haureuteen 1. momentissa säädettyyn rangaistukseen" (vankeutta enintään 6 kuukautta tai sakko)

– Rikoslain 20. luku, 9. pykälä, 2. mom.

Muistan itsekin katsoneeni TV:stä 17.8.75 filmin "Vihattu vähemmistö", mikä esitti USA:n homoseksuaaleja ja mm. Troy Perryn perustamaa kirkkokuntaa. Tämä oli Asserin ensimmäisen

rikosilmoituksen kohde. Varsinaista syytettä ei kuitenkaan vastaavaa toimittajaa Kaarle Steveniä vastaan nostettu, mutta varoituksen hän sai. Toisen rikosilmoituksen Asser teki 4.9.76 radioi-dun toimittaja Gunnar Tångin ohjelman "Arbetsmarknadens uteslutna" johdosta, tämä käsitteli näet seksuaalivähemmistöjen syrjintää työmarkkinoilla. (SETA 4/76 ja 5-6/76) Raastuvanoi-keus hylkäsi syytteen 16.3.77 ja hovioikeus samoin 27.2.79.

Nämä Asserin toimenpiteet herättivät ärtymystäni siinä määrin, että turvauduin jälleen kir-joituskoneeseen ja niin hänelle lähti seuraava kirje, johon en tietenkään odottanut enkä saanut mitään vastausta:

Ilomantsi 27.3.1977

Prof. Asser Stenbäck
Fredrikinkatu 68 A
00100 Helsinki 10

H.V.

En usko, että pystyn paljoakaan muuttamaan käsityksiäsi homoseksuaalisuudes-ta, mutta en voi olla kirjoittamatta Sinulle suoraan omista ajatuksistani, joista eh-din niin vähän siellä Hanasaressa lähes vuosi sitten kertoa. Jäit siellä muistaakseni melko yksin fanaattisessa vihassasi meitä kohtaan ja tämä sama viha näyttää jatku-van Tångin jutussa ja ehkä paljossa muussa, mistä ei kantaudu tietoja tänne maan-ääriin saakka.

Näyttää, kuin Sinulta puuttuisi lähes täydellisesti kyky edes yrittää ymmärtää sel-laista, joka menee Sinun eettisten käsityksiesi ulkopuolelle. Minä olen tullut siihen tulokseen, että ainakin omassa tapauksessani homoseksuaalisuus on synnynnäistä, enkä ole suinkaan yksin (mm. F. Kallmann, L.L. Keston & J. Shields, homoseksua-alien kirkon MCC:n perustaja Troy D. Perry). Olen täysin vakuuttunut, että tämä kuuluu luomiseen, on eräs luomisen ihme, ja siksi tämä on luonnollista eikä mitään hävettävää. Erich Fromm sanoo kirjassaan "Pako vapaudesta" siv. 151 mm.: "Auto-ritäärinen luonne palvoo menneisyyttä. Mikä on ollut, on ikuisesti oleva. Jos toivoo tai pyrkii saamaan aikaan jotakin mitä ennen ei ole ollut, toimii rikollisesti tai on hullu. Luomisen ihme — ja luominen on aina ihme — on hänen tunnekokemustensa piirin ulkopuolella." Tunnetko mahdollisesti sukulaisuutta tuollaiseen luonteeseen?

Kyllä Sinä tällä toiminnallasi saat varmasti paljon pahaa aikaan mutta pitemmän päälle suvaitsevaisuus ja ymmärtämys homoseksuaalisuutta kohtaan vetävät var-masti pitemmän korren. Olemme jo tähän mennessä saaneet Suomen kirkossa siksi paljon aikaan, että Sinun on vaikea saada sitä kaikkea tuhotuksi. Tämä spontaani ja maailmanlaaja homoseksuaalien vapaustaistelu tulee jatkumaan tilapäisiä tappioita-kin kokien siihen saakka, kunnes homoseksuaalinen rakkaus tullaan tunnustamaan tasavertaiseksi heteroseksuaalisen rakkauden kanssa. Suvunjatkaminen on asia erik-seen ja kuuluu jälkimmäisen yhteyteen. Mutta kuten nykyaikaisessa psykologiassa puhutaan, tarvitsee jokainen ihminen lähelleen toisen ihmisen, ja silloin se saa olla aivan hyvin samaa sukupuolta siinä tapauksessa, ettei asianosainen voi solmia hete-rooseksuaalista suhdetta. Vastuullinen homoseksuaalisuus on varmasti parempi vaih-toehto kuin vastuuton heteroseksuaalisuus, jollaisesta jokaisen ympäristössä lienee

näyttöä aivan tarpeeksi.

Siteeraan vielä Frommia siv. 201: "Ihmiskunnan historia on enenevän yksilöitymisen historiaa, mutta se on myös enenevän vapauden historiaa. Vapaudenhalu ei ole metafyyminen voima eikä sitä voida selittää luonnonlaiksi; se on välttämätön tulos yksilöitymisprosessista ja kulttuurin kasvusta. Autoritääriset järjestelmät eivät voi poistaa niitä perusedellytyksiä, jotka pitävät vapaudenhalun vireillä, eivätkä ne siten voi poistaa itse vapaudenhaluakaan." Vielä tässä samassa kirjassa puhutaan paljon "positiivisesta vapaudesta", jonka saavutettuaan yksilö vasta pystyy toimimaan luovasti" ja rakentavasti. Minulla on se tunne, että olen saavuttanut jo ainakin jonkin verran tätä positiivista vapautta ja usko tai älä, mutta se on kuin valtava voimavara aivan jokapäiväisiinkin tehtäviin. Elämä tuntuu todella elämisen arvoiselta eikä miltään "murheen laaksolta", miksi useimmat saarnamiehet pyrkivät tämän maailmamme kuvaamaan.

Istuimme aikoinaan SKY:n hallituksessa. En osannut silloin aavistaa, millaisissa merkeissä tulisimme 30 vuoden kuluttua kosketuksiin keskenämme. Olihan sielläkin joskus ristiriitoja. Muistan, miten prof. Tiililä kerran pani pataluhaksi Masi Neoviuksen ja koko ulkoasiaintoimikunnan liiallisesta kosketuksesta WSCF:ään (World Student Christian Federation), kun olisi pitänyt pysyä vain "på biblisk grund". Myöhemmin olen ymmärtänyt, ettei Tiililäkään aina ollut oikeassa, ei ainakaan siinä "maallisessa ja hengellisessä", josta se oikea emäriita syntyi. Tämä maailma on Jumalan maailma ja teimmepä mitä tahansa, on yhtä hengellistä ja maallista yhtä aikaa, mitään periaatteellista eroa ei ole.

Ystävällisin terveisin

Martti Kaipainen, leht.
Irontie 3
82900 ILOMANTSI

Seminaari Merihaassa

Syksyllä 1977 olin mukana SETAn syysseminaarissa, mikä pidettiin Lohjalla eräässä huvilassa. Siellä pyysin valtuuksia hankkiakseni toisen Hanasaassa pidetyn symposiumin kaltaisen SETAn ja kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan kesken. Mielessäni olivat piispa Vikströmin sanat Turun linnan vaatenaulakolla edellisenä syksynä. Sain nuo valtuudet ja aloin kirjeenvaihdon. Ensin suoraan kirje piispa Vikströmille 1.10.77 ja häneltä tuli. 7.10.77 päiväty, hyvin ystävällinen ja myönteinen vastaus. Tämän jälkeen SETA otti virallisesti yhteyttä Kirkon yhteiskunnalliseen toimikuntaan.

Joululomalla Hesassa sain sanan, että minun pitäisi käydä neuvottelemassa asiasta toimikunnan uuden pääsihteerin Juhani Veikkolan luona. Suunnittelimme alustavasti ko. seminaaria, jonka päivämääräksi tuli lauantai 15.4.78, siis kaksi vuotta ja kaksi päivää Hanasaaren tapaamisesta. Kun sanoin keskustellessamme Veikkolalle, ettemme haluaisi Asser Stenbäckkiä sinne, sanoi hän myös olevansa samaa mieltä, Osanottajia olikin sitten hieman vähemmän eli 22 henkeä. Ohjelmasta käytiin vielä kirjeenvaihtoa. SETAn puolelta, tuli kaksi alustusta:

1. Leena Tamminen: Naisten homoseksuaalisuudesta ja
2. Kimmo Kahra: Lainsäädäntö ja homoseksuaalien yhteiskunnallinen asema Rikosoikeuskomitean mietinnön 1976:72 pohjalta.

Muina alustuksina olivat:

3. Jaakko Elenius: Rikoslain uudistamiseen liittyviä teologisia näkökohtia ja
4. Riitta Virkkunen: Suvaitsevaisuuskasvatus kirkon kasvatustehtävänä.

Näistä Virkkusen esitys on ilmestynyt Vartija 3/1978:ssa.

Samaan Vartijan numeroon osui myös oma esittelyni John J. McNeill'in kirjasta *The Church and the Homosexual*.

Seminaarin paikaksi järjestyi Merihaassa sijaitseva Kallion seurakunnan seurakuntakoti. Minun oli määrä pitää alkupuhe. Siitä tuli seuraavanlainen:

Motto: "On helpompaa halkaista atomi kuin hävittää ennakkoluulo."

Albert Einstein

Myyttisessä kuvauksessa maailman luomisesta Raamatussa on ensimmäisen luvun viimeisessä jakeessa sanat: "Ja Jumala katsoi kaikkea, mitä hän tehnyt oli, ja katso, se oli sängen hyvää." Tähän maailmaan kuuluu myös homoseksuaalisuus. Tämän tosiasian löytämistä, tunnustamista ja hyväksymistä olemme täällä tänään etsimässä.

Meille monille tämä tosiasia on itsestään selvä. Se ei kaipa enempää selittelyä kuin puolustelujakaan. Olemuksemme syvyyksissä meille on selvinnyt, että rakkaus, jota tunnemme erikoisesti omaa sukupuoltamme kohtaan, on meille annettu lahja ja tehtävä; vain tunnustamalla tämän sekä itsellemme että ympäristöllemme meillä on mahdollisuus antaa paras panoksemme inhimillisen elämän toteutumiseksi maailmassa. Dag Hammarskjöld sanoo eräässä ajatelmassaan (Kiinnekohtia, s. 105): "Miten väsyttävää, kun on pakko näytellä vierasta osaa siinä mikä on meidän oma osamme: sisimmässäsi olet pakostakin mitä olet, mutta sitä et saa paljastaa, jotta voisit täyttää tehtäväsi ja jotta sinun annettaisiin se täyttää. Miten väsyttävää — mutta myös välttämätöntä, koskapa ihmiset nyt kerta kaikkiaan ovat järjestäneet yhteiselämänsä tällä tavoin." Meidän mielestämme tällainen salailu ei enää saa tulla kysymykseen. Yhteiselämämme on pystyttävä muuttamaan sellaiseksi, että kaikenlainen piilosillaolo näinkin olennaisissa inhimilliseen elämään kuuluvissa asioissa tulee tarpeettomaksi.

Luonnontieteellisen koulutuksen saaneena minua on näinä viime vuosina yhä enenevässä määrin alkanut kiinnostaa luonnon monimuotoisuus. Kemistille se tulee vastaan jo alkuaineiden isotoopeissa, sitten laajemmin orgaanisten yhdisteiden monenlaisissa isomeriatapauksissa ja varsinkin valkuaisaineiden lajirunsaudessa. Jos näet kuvitellaan rakennettavan vain 100 aminohappo-osaa käsittävä polypeptidiketju, voidaan laskea kahtakymmentä erilaista aminohappoa käyttäen saatavan n.

10^{130} ($=20^{100}$) erilaista yhdistelmää. Koko nykyisin tunnetun maailmankaikkeuden ainemäärä ei riittäisi näiden vaihtoehtojen toteuttamiseen. Biologian puolella taas kiinnittää huomiota yhä uusien lajien kehittyminen ja se tuhlaavaisuus, jolla lajien säilymisestä huolehditaan. Kaikki ne ominaisuudet, jotka ovat haitaksi lajin säilymiselle, karsiutuvat armotta pois kehityksen vaiheissa. Tätä taustaa vasten lienee varsin naiivia uskoa, että vain yhdenlaisia ihmisiä — 100 % heteroseksuaaleja — olisi olemassa tai saisi olla olemassa, vaikka se näennäisesti tuntuisikin edistävän väestön lisääntymistä ja siis eloonjäämistä, mutta vain näennäisesti. Skaala ylittää kyllä laidasta laitaa, joskin on ymmärrettävää, jos jakauma ei ole aivan Gaussin käyrän mukainen. Samalta pohjalta lähtien on pidettävä täysin luonnollisena sitä, että homoseksuaalisuudella täytyy olla oma merkityksensä ihmisen olemassaololle maapallolla ja sopeutumislle maapallon erilaisiin olosuhteisiin. Tämäkin on eräs tutkimisen arvoinen asia. Kirjassaan *The Church and the Homosexual* amerikkalainen katolinen teologi John McNeill pohtii jo näitäkin kysymyksiä.

Viime jouluaattona katselin televisio-ohjelmaa, missä kerrottiin fysiikan viimeisimmistä tutkimuskohteista sekä hiukkasten maailmassa että tähtiavaruuden puolella. Hiukkasten puolella etsitään — ja on jo löydettykin — niin uudentyyppisiä voimia, että jos jollakin tavalla haluttaisiin kuvata niiden entisistä voimista poikkeavaa luonnetta, sanottiin, että maapallon olisi vedettävä putoava omena vinosti maahan. On havaittu, ettei ilman näitä uusia voimia fysiikan tutkimuksessa päästä eteenpäin. Eikö ihmisen seksuaalisuuttakin pitäisi ryhtyä tutkimaan jotenkin tässä samassa hengessä? Kuulin eräässä keskustelussa mainittavan, että kuuluisa eläinten käyttäytymisen tutkija Konrad Lorenz on sitä mieltä, että me emme olekaan vielä oikeastaan ihmisiä, vaan vasta se puuttuva rengas apinain ja ihmisen väliltä. Eiköhän tämä ole varsin oikeaan osunut arvostelu? Jos oikeudesta rakastaa toista ihmistä on taisteltava kuten homoseksuaalien on ollut pakko tehdä, ja tämä taisteluhan jatkuu yhä, eikö tämä ole merkki siitä, että me olemme vielä kaukana tosi ihmisyydestä. Toivottavasti tämäkin tilaisuus, johon olemme kokoontuneet, vie meitä hieman lähemmäksi tuota päämäärää, missä rakkaus sen varsinaisessa merkityksessään saa vallita ihmisten välisiä suhteita sukupuoleen katsomatta. Meitä kyllä hieman ihmetyttää, kuinka ystävämme Martti Lindqvist kirjoittaa Helsingin Sanomissa 27.5.77 artikkelissaan ihmisen oikeus: "Sinulla on oikeus luovaan, tasavertaiseen kumppanuuteen aviopuolisosi ja muiden toista sukupuolta olevien henkilöiden kanssa". Kyllä tässä täytyy olla selvä erehdys; ei tuollainen luova, tasavertainen kumppanuus saa olla kiinni sukupuolesta. Ehkäpä asia onkin niin, kuten McNeill esittää kirjassaan, että homoseksuaalien eräänä tärkeänä tehtävänä onkin opettaa kanssaihmisilleen juuri tämä tosiasia.

Tämä alkupuhe julkaistiin SETA 2/78:ssa otsakkeella Homoseksuaalisuus on luoja luomaa. Valitettavasti vain ensimmäisen kappaleen viimeinen lause oli tipahtanut latojalta pois.

Martti Lindqvistin em. artikkeli Hesarissa oli muuten ihan hyvä. Ehkä on syytä ottaa se tähän aivan kokonaan.

Ihmisen oikeus

Näin Belgradin ETYK-seurantakakouksen edellä kutsun Sinut kanssani intiimiin valmistelupalaveriin. Esityslistaksemme ehdotan seuraavaa julistusta Sinun inhimillisistä perusoikeuksistasi:

1. artikla: Sinulla on oikeus elää sellaisena kuin olet ja olla hyvä itsellesi.

2. artikla: Sinulla on oikeus luovaan, tasavertaiseen kumppanuuteen aviopuolisosi ja muiden toista sukupuolta olevien henkilöiden kanssa.

3. artikla: Sinulla on oikeus turvattuun, mielekkääseen työhön ja oikeudenmukaiseen toimeentuloon, jonka avulla voit tyydyttää aidot tarpeesi.

4. artikla: Sinulla on oikeus hyväksytyksi tulemiseen, hellyyteen ja lämpimiin ihmissuhteisiin. Nälkä löytää lähelleen ihminen on ihmisen nälistä suurin ja tärkein.

5. artikla: Sinulla on oikeus omaan uskonnolliseen, eettiseen ja yhteiskunnalliseen vakaumukseen sekä julkiseen toimintaan niiden puolesta. Sinulla on myös epäilyn ja eksymisen oikeus.

6. artikla: Sinulla on oikeus hyvään omaantuntoon ja terveeseen itsekunnioitukseen. Sen taustalla on oikeus saada anteeksi ja löytää sovinto toisten ihmisten kanssa.

7. artikla: Sinulla on oikeus olla lähellä luontoa ja kasvaa sen elimellisenä osana. Sinulla on myös oikeus kokea kauneutta.

8. artikla: Sinulla on oikeus luovaan ajatteluun, monipuoliseen itseilmaisuuksiin ja persoonalliseen mielipiteeseen. Tähän sisältyy myös oikeus olla alistumatta jäljittelyyn ja päivän muodin oikkuihin.

9. artikla: Sinulla on oikeus kestäväan rauhaan sekä tasa-arvoiseen, turvalliseen ja kansalaistensa parasta pyyteettömästi edistävään isänmaahan.

10. artikla: Sinulla on oikeus väsymiseen, epäonnistumiseen, sairastumiseen ja lepoon. Sinulla on myös oikeus tulla hoivatuksi vaikeina hetkinäsi.

11. artikla: Sinulla on oikeus saada tietoa kaikista itseäsi koskevista asioista sekä osallistua niistä päättämiseen.

12. artikla: Sinulla — ja Sinun lastesi lastenlapsilla on oikeus inhimilliseen tulevaisuuteen ja toivoon.

Maltahan vielä hetkinen! Esityslistallamme on toinenkin asia. Olisi päätettävä myös yksityiskohtaisesta toimenpideohjelmasta em. julistuksen toteuttamiseksi käytännössä.

Tästäkin minulla on hyvin konkreettinen ja kattava ehdotus harkittavaksesi.

"...kaikki, mitä te tahdotte ihmisten teille tekävän, tehkää myös te samoin heille."
Terveisiä Belgradiin!

Martti hieman loukkaantui arvostelustamme. Hän puolustautui sillä, ettei hänen mieleensä ollut juolahtanutkaan, että tuo toinen artikla saattaisi olla joillekuille sopimaton. Jonkinlaisena anteeksipyyntönä hänen taholtaan oli Hesarin mielipidesivulla 28.4.78 hänen kolumninsa "Homoseksuaali ja ihminen", jossa hän mm, kirjoitti:

"Kaksi viikkoa sitten osallistuin seminaariin, missä joukko kirkon piirissä toimivia ihmisiä sekä homoseksuaalien järjestön (SETA) edustajia pohti eräitä kasvatukseseen ja lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä. Keskustelun edetessä tein monia tutkimusretkiä omaan itseeni.

Tähän tapaan ajattelin.

Tuossa ovat ne "epäihmiset", joiden seksuaalista suuntautuneisuutta on käytetty äärimmäisenä lyömäaseena vihollisten leimaamiseksi. Leena kertoo pitkstä kasvustaan pysyvään ihmissuhteeseen. Olisiko hänen paikkansa vankilassa? Kimmo selvittelee homoseksuaalien ihmisoikeuksia. Onko hänet tuomittava seksuaalisen poikkeavuuden mainostamisesta? Pitäisikö homoseksuaalisuutta herkeämättä tutkiva Olli erottaa työpaikastaan tai irtisanoa asunnostaan?

Ihmisten seksuaalinen erilaisuus jää ymmärtämättä, ellemme ensiksi saa otetta siihen yhteiseen ja jakamattomaan ihmisyyteen, josta kaikki olemme osallisia. Kysymys on ihmisyydestä, joka antaa poikkeuksetta jokaiselle oikeuden itsekunnioitukseen, tasa-arvoon, hellyyden kokemiseen ja luovaan kumppanuuteen."

Olimme pitäneet seminaaria edeltävänä iltana Ollin ja Vesa Tapion luona yhteisen palaverin ja siellä sovimme, että koetetaan päästä niin henkilökohtaiselle tasolle kuin suinkin esityksissämme. Varsinkin Leenan osuus oli sellainen jo luonnostaan ja tästä tuo Martin myönteinen arvio ko. tilaisuudesta.

Seminaari oli lopetettava viimeistään klo 14, koska piispa Vikströmillä oli meno jonnekin. Ennen loppua hän sanoi jotenkin tähän tapaan: "Me täällä läsnäolijat tunnemme tämän kyseessä olevan asian, mutta tämä ei saa jäädä vain tähän. Miten jatkamme tästä eteenpäin?" Yhteiseksi päätökseksi tuli, että kirkon on opetettava työntekijänsä tuntemaan homoseksuaalisuus ja suhtautumaan siihen uudella, oikeudenmukaisella tavalla.

Ainakin sellainen tulos tästä seminaarista oli, että tri Matti Joensuu, joka toimi seuraavana lukuvuonna käytännöllisen teologian assistenttina, oli kutsunut kaksi setalaista kertomaan homoseksuaalisuudesta ohjaamalleen ryhmälle yhdelle tunnille. Parempi sekään kuin ei mitään! Myös Kirkon yhteiskunnallinen toimikunta (KYT) oli asiassa mukana. Se suunnitteli pidettäväksi 29.9.79 Laajasalon opistolla Helsingissä kirkon työntekijöitä kouluttavien laitosten ja opistojen opettajille neuvottelupäivän, missä keskusteltaisiin siitä, miten koulutuksessa voidaan kirkon työntekijöille luoda edellytyksiä kohdata homoseksuaali ihminen kaikissa elämäntilanteissa. Juhani Veikkola oli pyytänyt minua laatimaan sinne yhden alustuksen ja kevät-puolella teinkin sellaisen: *Homoseksuaalisuus uudelleen arvioitavana*. Siitä tuli 9 konekirjoitussivua käsittevä esitys ja lähetin sen muistaakseni jo toukokuussa Veikkolalle. Hänen arvionsa siitä oli:

"aivan hyvä". Valitettavasti vain ko. seminaariin ilmoittautui niin vähän osanottajia, että se peruutettiin — ajan kuva tämäkin. SETA tuli tällöin apuun ja päätimme pitää tuon seminaarin pienemmissä puitteissa SETAn toimistossa. Kaikille heille, jotka olisivat olleet halukkaita tulemaan tuonne Laajasalon seminaariin, ilmoitettiin SETAsta käsin tästä uudesta paikasta, mutta ilmeisesti kustannussyistä vain yhdestä opistosta saapui osanottaja varsin pitkän matkan takaa. Luin siellä alustukseni 10 kuulijalle ja keskustelimme siitä. Myös KYT oli edustettuna. Kävimme syömässäkin välillä.

SETA monisti esitystäni jonkin verran ja levitti sitä halukkaille. Se seuraa liitteenä tätä teosta.

Tänään koulussa

Vuoden -79 alussa joku SETA-lehden toimittajista pyysi kirjoitustani yllä olevan otsakkeen alle. Joku toinenkin opettaja tulisi mukaan. Aiheesta kehittyi seuraava tarina, mikä sai sijansa SETA 1/1979:ssä suuren kuvani kera, kolleegani esiintyi nimimerkillä.

Tiistai 13.2.1979

Herätys klo 6, keitän aamukahvin kuten tavallista ja herätän vaimoni Anna-Liisan juomaan sitä kanssani. Vilkaistu lämpömittariin, -33°C, huh, huh! On tämän vuoden, joskaan ei talven, kylmin aamu!

Kävelemme yhdessä kouluun, minä jään lukiolle, Anna-Liisa jatkaa vielä kilometrin verran peruskoulun yläasteelle ja tulee vasta ruokatunnilla lukioon. Minulla on vuorona pitää päivänavaus mikrofoniiin ja oppilaat opettajineen kuuntelevat luokissa. En löytänyt sopivaa musiikkia joten tyydyn pelkkään puheeseen. Se kuuluu tänään "hyvän huomenen" jälkeen näin:

Suomalainen sananlasku sanoo: "Jokainen on oman onnensa seppä." Samaa asiaa selvittelee, joskin paljon monisanaisemmin amerikkalainen psykiatri Wayne W. Dyer äskettäin suomeksi ilmestyneessä kirjassaan "Hyväksy itsesi — uskalla elää". Hän lähtee siitä, että itsensä hyväksyminen on tarpeen jokaiselle ihmiselle eikä vain joillekin poikkeusyksilöille, jotta pystyisi johonkin maailmassa. Tähän kuuluu vastuun ottaminen omasta itsestä, elämänhalu, ja halu olla kaikkea sitä, mitä kullakin läsnäolevalla hetkellä valitsee. Vain tällä edellytyksellä voi alkaa kehitys, jolla ihmisestä tulee henkisesti vapaa, onnellinen ihminen, joka voi tehdä jotain myös ympäristönsä hyväksi. Tie tuohon päämäärään on pitkä, periaatteessa se kestää koko ihmisiän, mutta se kannattaa aloittaa mahdollisimman aikaisin. Toinen edellytys, jonka hän esittää kirjansa alkuluvussa, on vaarinottaminen nykyhetkestä. Meistä kehittyy hyvin helposti tihmisiä, jotka elävät joko menneisyydessä tai sitten tulevaisuudessa ja jotka pitävät läsnä olevaa hetkeä liian vähäpätöisenä. Kuvitellaan, että onni on jotain mennyttä tai että se odottaa ruusuisena vaikkapa ensi toukokuun viimeisenä päivänä. Tämä on myös virhearviointia. Onni on

löydettävissä juuri tänään ja varsin pienissä asioissa: se on ystävän katse tai hellä tönäisy, se on hymy vastaantulijan silmäkulmassa, toivottavasti joskus opettajankin silmäkulmassa.

Siis muistetaanpa tämä: me olemme arvokkaita ja ainutkertaisia ihmisiä sanokootpa toiset sitten mitä tahansa, ja onni varmaankin odottaa meitä jossain käänteessä juuri tänään!

Ensimmäinen tunti onkin minulla vapaa, joten voin vielä silmäillä päivän lukujärjestystä, mikä on seuraavanlainen: 1 b kemiaa, 3 c kemiaa, ruokailu, 2 c matem., 3 c matem. ja 3 c fysiikkaa.

1 b saa kemian kokeet takaisin. Voin kertoa sen ilahduttavan uutisen, että jotkut näyttävät jo ymmärtävän, miten kemian kysymyksiin pitää vastata. Sitten aloitamme orgaanista kemiaa, vähän johdantoa ja hiilivetyjä. 3 c:n kemiassa kertaamme piitä, mikä epäorgaanisella puolella vastaa jossain mielessä merkitykseltään orgaanisen hiiltä, sukulaisaineitahan ne ovatkin. Sähkökemiasta kertaamme akun lataus- ja purkautumisreaktiot, vaikkapa tulisi reaalikokeeseen! 2 c:n pitkä matematiikka käsittelee ääriarvoja ja 3 c:n samoin pitkässä matematiikassa otamme näin viimeisellä kertaustunnilla kevään -75 ao. kurssin laskuja alusta alkaen. Ehdimme lähes puoleenväliin.

Päivän 6. tunti olisi lukujärjestyksen mukaisesti fysiikkaa samalla 3 c:llä. Koska se on viimeinen tuntini koko luokalle — ylihuomennahan on penkkaripäivä — ehdotan, että mielelläni olisin tämän tunnin kyselyjen kohteena enka kyselijänä. Tätähän olen tehnyt jo kolme lukuvuotta. Ehdotus hyväksytään. Ensiksi kysytään, olenko ollut tyytyväinen heidän luokkaansa. Vastaan epäilemättä myöntävästi, tämä on ollut elävä luokka, heidän kanssaan on ollut hauskaa työskennellä. Laajennan hieman vastaustani ja sanon yleensä luottavani nuorisoon, jonka ymmärrän kehityskelpoiseksi ja ennakkoluulottomaksi ja joka pystyy viemään kehitystä eteenpäin. Joku tiedustelee, mitä voitaisiin tehdä, kun 12 kouluvuoden aikana aktiivisuus tahtoo kuolla kertakaikkiaan. Pohdimme tätä ja muitakin kouluelämän epäkohtia tovin. Toivotaan, että olisi enemmän tällaisia opettajani ja oppilaiden välisiä vapaita keskusteluja, jotka lähentäisivät meitä toisiimme. Myönnän sen tarpeellisuuden, mutta kurssit asettavat tietyt rajansa keskustelujen rönsyilemiselle ulos oppiaineesta. Siksi olemmekin kutsuneet juuri tämän luokan kahdesti kotiimme kahville ja teelle, jotta voisimme paremmin tutustua toisiimme, mutta liian vähän sekin on. Viimeksi tällaisessa tilaisuudessa meillä kotona olin kertonut heille, miten viime kesänä innostuin kehitysbiologiasta ja kirjoitin siitä artikkelin, mikä ilmestyy SETA 4/78:ssa. Kysäisen jossain välissä, onko joku lukenut sen kirjastossa, jonne vein tuota numeroa 2 kpl. Joku kertoo lukeneensa ja osa saattaa käydä lukemassa sen lähipäivinä.

Keskustelu jatkuu. Joku toivoo opettajan "elämäkertaa" ja kerron heille sodan-aikaisesta rintamaopiskelustani, ylioppilaskirjoituksista kaksi viikkoa siviiliin pääsyn jälkeen syksyllä -44, opiskelusta yliopistossa ja vuosista sen jälkeen. Ikäkin tiedustellaan ja kerron kuukauden päästä täyttäväni 56 vuotta. Eräs rohkeimmista tunnustaa, että olen henkisesti nuorempi kuin nuo vuodet edellyttävät — miten imartelevaa — mutta en huomaa asiassa mitään ironiaa, Tunnustan, että viime vuo-

sien aikana olen saanut useita nuoria ystäviä itselleni ja näiden ansiosta itsekkin kuin nuortuu. Vielä kysytään jotain sukututkimuksesta, mikä SETAn ja sekakuoron ohessa on suuri "hobbyni", ja silloin kello jo soikin. Miten nopeasti tuo tunti kuluikaan!

Kotona odottaa ymmärtävä kirje naapurimaasta ja Kotiliedessä Helsingin yliopiston kansleri toteaa kissanpojan kokoisin kirjaimin: "uskon nuorisoon". Aivan ollaan samoilla linjoilla!

Miten rikas oletkaan, Elämä!

Alkutekstissä oli kyllä: kotona odottaa *ystävän* kirje mutta lehteen se oli muutettu! Minusta se oli hätävarjelun liioittelua!!!

Ystäviä

Vilkaisu vieraskirjaan lienee paikallaan muistoksi niistä lukuisista käynneistä, joilla setalaiset ystävämme tai muut sitä tietä ystäviksemme tulleet ovat kotiamme ilahduttaneet. Jätetään kuitenkin pois tavalliset kiitokset, joissa niin helposti viljellään ylisanoja — tai ainakin siltä tuntuu.

15.6.77

Hellikki Niinivaara

Erkki Niinivaara

Sattumalta täällä Kaipiaisilla — tuskin sattumalta! Kiitos!

28.7.–1.8.77

Koitere oli unohtumaton! Tervetuloa Kaustiselle!

Vesa Tapio Valo

Olli Stålström

Tämä oli Vesa Tapion ja Ollin ensimmäinen käynti Ilomantsissa. Seuraavana vuonna menimme sitten Kaustisten juhlille ja vietimme siellä viikon alussa kaksi unohtumatonta päivää. Asuimme Vesa Tapion kotona. Juuri tätä ennen oli Ian Lang ensivierailulla luonamme ja veimme hänet mennessämme Suomenjoelle ja junaan, missä hän palasi Kajaaniin opettamaan kesäyliopistossa englantia.

Ian tuli seuraavan kerran pääsiäiseksi -79 huhtikuun puolivälissä. Hän halusi olla mukana ortodoksisessa pääsiäisyön jumalanpalveluksessa ja niin minäkin sen ainoan kerran seisoin tuon lähes 3 tunnin ajan hänen kanssaan. Vieraskirjaamme hän kirjoitti 8-säkeistöisen kiitoksen. Otan siitä tähän viimeisen säkeistön:

"Cold the climate, thick the snow lay
But his journey was a warm one
Warm at heart to be so welcome
And to know the power of friendship."

8.7.79 on jälleen Ianin "kuittaus", mikä sopii ottaa tähän:

"Friends are never further away than the distance of a thought, when if 2000 miles separate them. —"

"Niin kaunis on maa, elämästä nyt puhumattakaan!"

9.–12.7.

Onnen kesänä 1979

Kimmo Kahra

Kimmo oli hyväksytty teatterikorkeakoulun ohjaajalinjalle ja tuli isänsä kanssa Ilomantsiin, täällä filmattiin juuri silloin elokuvaa Rauta-aika. Kimmo jäi meille em. päiviksi, mutta hän ja minä kävimme Kalevi Kahran kanssa tutustumassa filmauspaikkoihin Huhuksen Siitarissa. Kaikenlaisia rakennelmia siellä oli jouduttu tekemään meille jo ennestään tuttuihin maisemiin. Kimmon kanssa kahdestaan ajelimme vielä Vuotsaan Janhosen rantasaunan "vihkiäisiin" Koitajoen rantamalla.

Heinäkuussa -82 vieraili Ilomantsissa Ollin kanssa amerikkalainen prof. Leon B. Wolcott, joka vasta varsin iäkkäänä oli lähtenyt mukaan USA:sa homojen kansalaisoikeustaisteluun. Täältä he jatkoivat matkaansa Kaustisten musiikkijuhlille.

Vielä kannattaa mainita oikea SETAn "retkikunta" vapun aikaan -81: Uffe (Månsson) ja Jussi (Laurikainen) sekä Raimo (Nordfors) ja Olli (Sahama). Kävin heidän kanssaan myös Demianklubin illassa Joensuussa. Maailman pienuutta todistaa se, että olin opiskeluaikanani hyvänpäiväntuttu Uffen äidin kanssa!

Televisiossa

Heinäkuussa -79 Hesassa ja SETAn toimistossa käydessäni sain kuulla, että elokuun alussa olisi TV:ssä kuusi minuuttia SETAsta kertovaa ohjelmaa Avoin kanava -nimisessä sarjassa. Valitettavasti vain heti totesin, etten itse voisi katsoa sitä syystä, että olin sopinut meneväni Geofysiikan seuran järjestämälle retkelle Kebnekaiselle 5.–10.8.79. Emme tosin nousseet tuolle Ruotsin korkeimmalle tunturille, asuimme Tukholman yliopiston tutkimusasemalla Tarfalassa ja retkeilimme jäätiköillä. Jo mennessä taivaltaessamme rinkka selässä Nikkaluoktasta Tarfalaan oli mielenkiintoista nähdä, miten puut pienenevät vähitellen ja lopuivat viimein kokonaan — olimme tulleet metsänrajalle. Monet kauniit tunturikasvit jäivät myös mieleen. Paluumatkalla vierailimme vielä Kiirunan avaruustutkimuskeskuksessa.

Anna-Liisa katsoi kotona tuon kuusiminuuttisen — itse olen nähnyt sen myöhemmin videolta Raimon ja Ollin luona. Koska se oli hänen mielestään hyvä ja asiallinen, hän soitti SETAsta saamaani numeroon: "Kiitoksia tästä ohjelmasta! On hyvä, että tästä saadaan asiallista tietoa. Se vähä, mitä siitä nykyisin tiedetään, on useimmiten väärää tietoa." Pasilasta oli heti kysytty — puhelu meni tietysti nauhalle — saako tätä lausumaa käyttää hyväksi, jos asia antaa myöhemmin aihetta. Anna-Liisa oli tietenkin luvannut, mutta oli maininnut samalla, että hänen puolisonsa on näissä asioissa parempi asiantuntija, mutta on vain matkoilla juuri nyt.

Tuli elokuun 15. päivä. Koulu alkoi tuona päivänä. Iltapäivällä satuin olemaan sisällä, kun Pasilasta soitettiin: "Saatte syyskuun 15. päivänä tulevaan. Avoimeen kanavaan kolme minuuttia puhuaksenne homoseksuaalisuudesta, jos haluatte. Lähetämme huomenna Joensuusta filmaajan." "Antaa tulla", oli vastaukseni.

Siitä kehkeytyi aika touhukas vuorokausi. Piti suunnitella, mitä kumpikin haluaisi sanoa ja mitä ehtisi tuona lyhyenä aikana. Huomasimme iloksemme, että ehtiihän sitä melkoisesti, kun vain suunnittelee sen valmiiksi.

Seuraavana päivänä filmaaja tuli koulun jälkeen. Olimme laatineet kummallekin noin puolitostaminuuttisen yhtäjaksoisen puheenvuoron, mutta filmaaja sanoi, että keskustelumuuotoinen olisi epäilemättä antoisampi. Järjestelimme siksi aineistomme uudelleen, näyttämön rakensimme pihalle puutarhatuoleista — oli kaunis sää — minä toin vielä kasan kirjoja rekvisiitaksi ja niin tuo kolmeminuuttinen meni purkkiin. Filmaaja otti varalta vielä hieman lisää, mutta se ei tullut ulos eikä ollut tarpeenkaan.

Perjantaina syyskuun 14. päivänä mainitsin koulussa lukion 2. ja 3. luokilla niille oppilaille, joita opetin, tuosta ohjelmasta: "Huomenna voitte nähdä TV:n Avoimessa kanavassa joitain tuttuja kasvoja, sillä meitä käytiin kuukausi sitten filmaamassa sitä varten. En kerro tästä sen takia, että teidän olisi pakko katsoa tuo ohjelma, vaan sen vuoksi, että mahdollisimman moni on itse nähnyt ja omin korvin kuullut, mitä sanotaan, sillä jos tarina alkaa kulkea suusta korvaan, niin se muuntuu pian aivan tuntemattomaksi." Vain yksi oppilas eräässä luokassa kysyi, mitä aihetta se käsittelee. Sanoin tuohon vain, että senhän ehtii sitten nähdä tuosta ohjelmasta. Suurin osa varmaan arvasi aiheen etukäteen. Tietysti mainitsimme tästä myös opettajainhuoneessa.

Luultavasti Avoim kanava katsottiin Ilomantsissa tuona lauantai-iltana 15.9.79 melko tarkasti. Osuutemme oli ensimmäisenä. Noin minuutin kuluttua siitä, kun kasvomme olivat hävinneet kuvaruudusta, soi puhelin ja tuli ensimmäinen kommentti. Toisessa langan päässä oli aivan tuttu miesopettaja ja hän esitti meille kiitoksensa tästä työstä, jota olemme tekemässä ja mikä oli hänelle yllätys. Eräs entinen oppilaamme muisti meitä kiitoskortilla. Yhtään negatiivista palautetta ei vielä tässä yhteydessä tullut.

Äiti soittaa

Kahden viikon kuluttua lauantaina soi puhelin. Langan toisessa päässä oli äiti jostain kaukaa. Hän mainitsi soittavansa näkemänsä TV-ohjelman johdosta ja kertoi tilanteesta heillä kotona: "Meillä on yksi lapsi — poika — joka pääsi vuosi sitten ylioppilaaksi. Tänä kesänä hän sanoi meille vanhemmilleen, että hän on homoseksuaali ja että hän huomasi itsensä tällaiseksi viimeisenä lukiovuotenaan. Olimme kyllä havainneet, että hän oli tuolloin varsin usein hiljainen ja mietiskelevä. Nyt meillä on välit poikki syystä, että sanoimme hänen itse valinneen osansa. Poika ei salli edes puhuttavan asiasta, vaan menee aina tällöin omaan huoneeseensa sulkien oven perässään. Mitähän tässä voisi tehdä?"

"Ei poika ole itse valinnut osaansa", sanoin tuohon. "Ei kukaan valitse tätä osaa itse, vaan se tulee kelle on tullakseen, syytä ei tiedetä. Minun nähdäkseni Teidän on vain hyväksyttävä tämä tilanne, rakastettava tuota poikaa entistä enemmän ja annettava hänen muodostaa elämänsä näistä lähtökohdista käsin parhaalla mahdollisella tavalla ja autettava häntä siinä. Melko pitkään puhuimme kaikenlaista tähän liittyvää. Äiti tiedusteli mm., olisiko saatavissa mitään asiaan liittyvää kirjallisuutta. Koska suomenkielistä kirjallisuutta ei tuolloin vielä ollut, suosittelin hänelle edellisenä talvena hankkimaani Laura Z. Hobsonin romaania *Consenting Adult*, joka mielestäni parhaalla mahdollisella tavalla kertoo perheen kasvamisesta homoseksuaalin lapsen — poika tässäkin tapauksessa — ymmärtämiseen ja hyväksymiseen. Toivoin tietysti, että vanhemmat tai

ainakin toinen heistä pystyisi lukemaan englanninkielistä kirjaa, vaikka en tullutkaan siitä vakuuttuneeksi tuon keskustelun aikana.

Keskustellessamme täällä kotona tuosta puhelusta sanoin vaimolleni, että meidän pitäisi kirjoittaa johonkin lehteen lyhyt kirjoitus: *Kirje vanhemmille, joiden lapsi on homoseksuaali*, sillä tuo ei ole suinkaan ainoa laatuaan, vaan minunkin tiedossani oli tapaus, jossa lukiolaispoika ei ollut uskaltanut kertoa kotonaan, että hän liikkuu homopiireissä. Laadimme tuon "kirjeen" ja lähetimme sen ensin Kotimaa-lehteen. Ei julkaistu siellä. Sitten Helsingin Sanomiin. Ei sieläkään! Sitten, kirjoitimme Kotimaan päätoimittajalle Erkki Kariolle seuraavan, melko pitkän kirjeen, mikä kannattaa mielestäni liittää sellaisenaan näihin muistelmiin:

Ilomantsi 23.10.1979

Päätoimittaja Erkki Kario
KOTIMAA
Postilokero 67
00101 HELSINKI 10

Kolme viikkoa sitten lähetimme laatimamme kirjoituksen KIRJE VANHEMILLE JOIDEN LAPSI ON HOMOSEKSUAALI Kotimaalle pyytäen sille tilaa sopivaksi katsomassanne paikassa. Itse ehdotimme takasivua. Emme tehneet tätä sensaationhalusta vaan auttaaksemme lukuisia vanhempia, jotka joutuvat tämän asian eteen elämässään. Hän, joka soitti, sai varmaan apua tuosta pitkästä puhelusta, mutta tiedämme, ettei hän ole ainoa, vaan heitä on paljon.

Tiedämme kokemuksesta, että kirkolla on ihmeellinen kyky vaikenemalla muka poistaa ongelmat päiväjärjestyksestä. Mutta se on vain lykkäys ja eikö olisi jo aika luopua tästä piilottelusta. Vai onko kirkon niin vaikea tunnustaa tekemiään virheitä, sillä niitä totisesti on menettelyssään homoseksuaalien suhteen. Vain kaksi esimerkkiä riittääköön tässä: seurakunnan kirkkoherra ajaa ihmisen itsemurhaan toimiessaan avioerosovittelijana ja palveleva puhelin onnistuu melkein tekemään saman, elleivät Setan (Seksuaalinen tasavertaisuus r.y.), päivystäjät ajettuaan taksilla toistasataa kilometriä olisi ehtineet rauhoittamaan ao. henkilöä. Onko kirkon tarkoitus sitoa ja alistaa ihmisiä niin, että he valitsevat mieluummin armeliaan kuoleman kuin kirkon ylläpitämän tämänpuoleisen helvetin? Eikö kirkon todellisen päämäärän pitäisi olla ihmisen vapauttaminen turhista syyllisydentunnoista? Silloin pitää ympäristöä i. yhteiskuntaa ja myös ns. kirkkokansaa kasvattaa ymmärtämään homoseksuaalisuus oikein eli yhtenä normaalin rakkauden esiintymismuotona. Tämä silläkin uhalla, että "kirkkokansan ydinjoukko on hyvin vanhoillista ja samalla ehkä tarkin ja myös julmin sensuuri-instituutio koko maassa" (past. Martti Mäkisalo: Näköpiiri 10/79, s.4). Eikö kirkon pitäisi olla edelläkävijänä yhteiskunnallisten vääristymien oikaisemisessa eikä odottaa aikaa, jolloin yleisen mielipiteen muututtua kirkkokin vähitellen mukautuu uuteen ajatteluun?

Suomalainen psykiatri Kivi Lydecken, jonka nimen toivottavasti Tekin tunnette, kirjoittaa Uudessa Suomessa 19.10.79 esitellessään Nick Heatherin teosta Radikaali psykologia näin:

"Tämän jälkeen Heather siirtyy käsittelemään homoseksuaaleja, jotka

hänen mukaansa muodostavat johdonmukaisimmin ja julmimmin sortetun vähemmistön yhteiskunnassa. Psykiatria tukee voimakkaasti heidän alistamistaan leimaamalla homoseksuaalisuuden sairaudeksi ja käyttämällä heihin mm. aversiohoitoa.

Tällaista lukiessaan ja tietäessään, että meillä Suomessa varsin korkeallakin opettajatasolla on esitetty inkvisiittorimaisia käsityksiä homoseksuaaleista, tulee ajatelleeksi, että jo tämän takia pamfletti on kannattanut julkaista.

Homoseksuaalisuus ei ole sairaus eikä lääkäriellä tai psykiatrilla ole sen kanssa mitään tekemistä. Hoidon on kohdistuttava yhteiskunnan asenteisiin ja kouluopetuksen sisältöön, mutta se vaikuttaa hitaasti. Homoseksuaaliperheen hoidossa tärkeintä on saada läheiset käsittämään, että kysymyksessä on yhteiskunnan sairaus, jonka vaikutus nimenomaan homoseksuaaleihin on negatiivinen ja häpeällinen."

Juuri tätä tarkoitusta kirjoituksemme tahtoo palvella. Lähetämme siitä vielä parannetun laitoksen. Mikäli kirkon puolivirallinen äänenkannattaja kieltäytyy julkaisemasta sitä, pitää se osaltaan pystyessä vuosituhantista ristiriitaa Jeesuksen rakkautenopin ja kirkon julistuksen välillä. Jeesus on mm. sanonut: "Sillä on niitä, jotka syntymästään, äitinsä kohdusta saakka, ovat avioon kelpaamattomia" (Matt 19:12). Amerikkalainen teologi John McNeill sanoo tästä: "Tämä on ensimmäinen maininta heistä, joita me sanomme homoseksuaaleiksi."

Mikäli ette julkaise kirjoitustamme, toivomme Teidän palauttavan sen perustellen samalla kielteisen päätöksenne.

Kunnioitavasti

Anna-Liisa Kaipainen,
leht. Martti Kaipainen, leht.
Irontie 3
82900 Iloanta

Kotimaa julkaisi kirjoituksemme marraskuun 6. päivänä. Se kuului näin:

Kirje vanhemmille joiden lapsi on homoseksuaali

Kirjoitettu erään puhelinsoiton johdosta, joka tuli esiinnyttyämme tv:n Avoimessa kanavassa 15.9.

Hyvät Vanhemmat.

On erittäin suuri luottamuksen osoitus Teitä kohtaan, kun lapsenne tulee luokseen kertomaan, että hän on homoseksuaali. Tuskin hän on kertonut sitä kovinkaan monelle muulle sitä ennen. Koettakaa osoittautua hänen luottamuksensa arvoiseksi. Ei kauhistelua, ei syytelyä, vaan vilpittömästi myötäelämistä hänen kanssaan. Hän

ei ole tätä osaansa vapaasti valinnut, vaan se johtuu hänestä riippumattomista syistä. Älkää hakeko syitä myöskään itsestänne tai kasvatusten menetelmistänne, olettehan hoivanneet häntä parhaan taitonne mukaan.

Teillä, vanhemmat, on nyt mahdollisuus kasvaa lapsenne kanssa tosi ihmisyyteen. Se edellyttää oikeitten tietojen hankkimista homoseksuaalisuudesta, sillä tietämättömyydellä yhdistettynä ennakkoluuloihin on aiheutettu tämän asian yhteydessä liian paljon tarpeetonta kärsimystä tässä maailmassa.

Valitettavasti tällä lapsellanne on vielä nyky-yhteiskunnassa hieman vaikeampaa kuin muilla keskimäärin, mutta Teidän asianne on tehdä hänen osansa helpommaksi ainakin omasta puolestanne. Ja yhteiskunta on kaiken aikaa muuttumassa lähinnä homoseksuaalien omien ponnistelujen pohjalta ymmärtämään, että kysymyksessä on vain eräs muunnelma luonnon moninaisuudessa.

Myös homoseksuaalisessa rakkaudessa on mahdollista kokea huolenpitoa, vastuuntuntoa ja kunnioittamista, mitkä ovat kaiken aidon rakkauden peruspiirteitä. Tämä tunnustetaan sitä nopeammin, mitä useampi homoseksuaali "tulee ulos" eli ilmoittaa julkisesti olevansa sitä mitä on. On jo kylliksi todisteita siitä, että vasta silloin hän voi todella täydesti elää elämäänsä, olla sovinnossa itsensä kanssa ja kohdata ympäristönsä kirkkain katsein. Näin hän voi antaa parhaan panoksensa myös työssään yhteiskunnassa.

Ystävällisin terveisin
Anna-Liisa ja Martti Kaipainen
Ilomantsi

Kirkkoherra lähtee ristiretkelle

Saman marraskuun 18. päivänä, sunnuntaina, tuli käymään ystävämme ja entinen työtoverimme Aili, joka kuului kirkkoneuvostoon. Hän kertoi, että pari päivää aikaisemmin pidetyssä kirkkoneuvoston kokouksessa kirkkoherra oli aivan kuulutettuna asiana ottanut esille Kaipiaisten tapauksen. "Mitä me teemme Kaipiaisille, kun he esiintyvät televisiossa homoseksuaalien puolesta ja kirjoittavat vielä Kotimaahankin siitä?" Neuvoston varapuheenjohtaja Seppo, jolle olimme vuosien mittaan puhuneet kaiken tähän liittyvän ja joka oli mielenkiinnolla seurannut asiain kehitystä, oli pyytänyt puheenvuoron ja sanonut, että kutsutaan Kaipiaiset tänne, sillä heidän ovat aina valmiit selostamaan, miksi he tekevät tätä työtä. "Ei missään tapauksessa" olivat jotkut laushtaneet. "Kyllä me voimme käsitellä tämän asian heitä kuulemattakin" oli jonkun toisen mielipide.

Kirkkoherra aikoi ilmeisesti käynnistää meitä vastaan ns. kirkkokurimenettelyn (Kirkkolaki §§ 77–81). Jo ennen tätä menettelyä kirkkoherran pitäisi puhutella asianosaisia vakavasti ja jos eivät ota ojentuakseen, niin sitten "kahden tai kolmen vakavaksi kristityksi tunnetun seurakunnan jäsenen läsnä ollessa". Sitten seuraisi kirkkoneuvoston varoitus ja sen jälkeen kummioikeuden sekä kirkollisen äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden menetys. Päätös pitäisi alistaa vielä tuomiokapitulin tutkittavaksi ja ratkaistavaksi. Meistä vaikutti siltä, kuin kirkkoherra olisi lähtenyt asialle hieman takaperoisesti.

Olimme olleet melko aktiivisesti mukana Ilomantsin seurakuntaelämässä kuten on jo aikaisemmin tullut mainituksi. Syksyn 1978 seurakuntavaaleissa en enää itse asettunut ehdokkaaksi, joten jäin pois kirkkovaltuustosta vuoden 1979 alusta. Samoissa vaaleissa Anna-Liisa vaihtoi neuvostosta valtuustoon nelivuotiskaudeksi 1979–82. Varsinkin lähetystyö oli meille läheistä opiskeluaikaisista vaiheista johtuen.

Aili kertoi tulleensa kertomaan em. kokouksesta lähinnä siksi, että olisi liian julmaa, ellei kukaan toisi ilmi, mitä meistä kirkkoneuvostossa oli puhuttu. Olipa työtämme homojen hyväksi pidetty niin raskauttavana, että jonkun mielestä Anna-Liisa ei voisi enää toimia kirkkovaltuustossa. Koska Aili oli valittu pöytäkirjan tarkistajaksi, hän oli lopuksi kysynyt, mitä tästä asiasta tulee pöytäkirjaan, jolloin em. Seppo oli lyhyesti vastannut, ettei mitään syystä, että tämä on päätöspöytäkirja ja että tästä ei tule mitään päätöstä.

Olimme kiitollisia Ailille, että hän tuli kertomaan meille tuon edellisen. Asia jäi askarruttamaan meitä ja ilmeisesti alitajunta toi seuraavana aamuna ratkaisun: kun kerta kirkkovaltuusto ei kutsu meitä selostamaan työtämme homojen ihmisoikeuksien puolesta, niin kutsutaan heidät meille! Päiväksi valitsimme seuraavan viikon keskiviikon eli 28/11 varmistauduttuamme ensin siitä, että nuo kaksi em. ystäväämme voivat tulla. Päivä oli myös kirkkoherran vapaapäivä, joten hänellä ei pitäisi olla esteitä. Päätimme alkaa jo klo 17, jotta hekin, joilla on jokin meno myöhemmin illalla, voisivat olla ainakin aluksi mukana. Laadimme seuraavanlaisen kutsukirjeen, jonka monistimme:

Ilomantsi 20.11.1979

Hyvä Vastaanottaja!

Olemme kuulleet, että toimintamme homoseksuaalien ihmisoikeuksien hyväksi on seurakuntamme piirissä herättänyt kyselyä ja hämmästelyä. Mahdollisesti tämä johtuu siitä, että ko. ilmiöstä tiedetään hyvin vähän. Haluamme mielellämme kertoa tästä työstämme ja sen perusteista ja näissä merkeissä kutsumme Sinut keskustelemaan kotiiimme keskiviikkona marraskuun 28. päivänä 1979 klo 17. Keskustelun pohjaksi lähetämme ohessa perustietoa homoseksuaalisuudesta.

Tervetuloa!

Anna-Liisa ja Martti Kaipainen

Irontie 3, puh. 79

Paitsi varsinaista kirkkoneuvostoa lähetimme kutsun myös neuvoston sihteerialle, seurakunnan kappalaiselle, lehtorille ja nuorisotyöntekijälle. Useimmille voimme pistää kutsun suoraan postilaatikkoon tiistaina 20.11., vain viidelle täytyi postittaa, joten hekin saivat sen seuraavana päivänä eli viikkoa ennen tuota tilaisuutta. Kutsun yhteyteen liitimme SETAn julkaiseman 4-sivuisen pamfletin "Mitä homoseksuaalisuus on" (julkaistu SETA-lehden värillisenä keskiaukeamana numerossa 3/1978). Anna-Liisa oli lisäksi suullisesti kutsunut lukion ja peruskoulun yläasteen uskonnon opettajat. Kutsuttuja oli kaikkiaan 18 henkeä.

Perjantaina oli Seppo — hän oli opettaja hänkin — tavannut Anna-Liisan koulun käytävällä ja ihmetellen kysynyt: "Eikö sitä tilaisuutta teillä ensi keskiviikkona olekaan, kun kirkkoherra soitti ja sanoi, että se on siirretty tammikuuhun?" Kiireissään Anna-Liisa oli vastannut, ettei meillä ole mitään tarkoitusta siirtää sitä tuonnemmaksi ja ettei kirkkoherra ole puhunut mitään

tuollaisesta siirtämisestä meidän kanssamme. Sitten oli Anna-Liisan mieleen hiipinyt ajatus, että jospa tuo siirto onkin kirkkoherran "yksityisyrittys" ja soitti seuraavalla välitunnilla em. Ailille tämän työpaikkaan. Asia varmistui: kirkkoherra oli soittanut myös heille, tosin hänen miehensä oli ollut puhelimesta, mutta siirtämisestä jonnekin tammikuulle oli ollut siinäkin puhe.

Pohdimme asiaa kävellessämme yhdessä koulusta kotiin tuona perjantaina. Täällä odottikin meitä kirje kirkkoherralta. Se kuului seuraavasti:

Anna-Liisa ja Martti Kaipainen
Ilomantsi

Kiitän kutsusta tulla keskustelemaan homoseksistä. Keskusteltuani työntekijöiden ja luottamushenkilöiden kanssa olemme tulleet siihen tulokseen, että ajankohta 28.11.79 on liian yht'äkkinen eikä sovi läheskään kaikille kutsutuille. Sopivaksi ajankohdaksi on esitetty 17.1.80. Joten esitän tätä ajankohtaa. Silloin on joulukiireet ohi ja aikaa paneutua tämänkaltaisiin ongelmiin.

Ilomantsi 22.11.1979

Uuno Niiranen

Yritimme heti saada kirkkoherran puhelimeen, mutta hän ei ollut tavattavissa. Ryhdyimme puhelimitse käymään läpi tuota kutsuttujen luetteloa. Joka paikkaan khra oli soittanut ja kun kysyimme, mihin käsitykseen he olivat tulleet kirkkoherran "ehdotuksesta", niin kaikki vastasivat, ettei tuo tilaisuus olisi ensi viikolla vaan vasta tammikuussa. Tuohon sanoimme tietenkin, että kirkkoherra on omin luvuin mennyt muuttamaan ajankohdan, mutta tervetuloa vain meille ensi keskiviikkona, jos suinkin sopii! Pidetään sitten myöhemmin uusi keskustelutilaisuus heille, jotka eivät nyt voi tulla. Koska kutsuttuja oli noinkin paljon, oli selvää, ettei ilta ollut kaikille vapaa.

Saimme myöhemmin illalla kirkkoherrankin langan päähän, mutta hän puolusteli tehneensä vain ehdotuksen siirrosta, ei muuta. Jossakin vaiheessa saimme myös selville, että hengellisen työn tekijöistä vain kappalaisella olisi virkaeste.

Seuraavien päivien aikana tuli vielä tietoomme, että kirkkoherra oli soittanut kutsutuille vielä toisen kierroksen ja valittanut sitä, ettei saanut ko. tilaisuutta siirrettyksi. Samalla hän oli moneen kertaan vakuuttanut, että tilaisuutemme on yksityinen eikä sinne ole kenenkään pakko mennä. Ystävämme Aili oli vastannut tuohon: "Minä olen alun alkaen ollut selvillä siitä, että se on yksityinen tilaisuus, ja toiseksi tapaan itse päättää, minne menen tai en mene."

Odotimme tietenkin hieman jännittyneinä, kuinka moni "uskaltautuisi" meille. Olin varannut olohuoneen pöydälle lähes kaiken aineiston, mitä minulla oli homoseksuaalisuudesta, tosin siitä suuri osa oli englannin- tai ruotsinkielistä.

Tuli seitsemän henkeä. Ketään hengellisen työn tekijää ei ilmaantunut. Kahvikupin ääressä kerroin heille siitä, miten opin tuntemaan oman homouteni, ja luin edellisenä keväänä laatimani esitelmän. Keskusteltiin meidän mielestämme aivan hedelmällisesti ja ilmeisesti mielenkiintoa riitti siitä päätellen, että viimeiset vieraat poistuivat neljännestä vaille 21, olimmehan aloittaneet jo klo 17.

Myöhemmin meille kerrottiin, että kirkkoherra oli jossakin hartaustilaisuudessa, missä yleisönä oli ns. varttuneempaa naisväkeä, näyttänyt kutsun yhteydessä lähettämäämme pamflettia, jonka keskiaukeamaa koristi kuva kahdesta samalla polkupyörällä ajavasta nuoresta miehestä. Ajotapa oli tietysti laiton, mutta se ei ehkä ollut kuvan näyttämisesä pääasia.

Keväällä -80 yritimme vielä saada aikaan keskustelua seurakuntamme hengellisen työn tekijöiden kanssa. Päivämäärällä 25.3.1980 lähetimme kirkkoherralle seuraavan kirjeen:

Khra Uuno Niiranen
Ilomantsi

Lupasimme marraskuussa, että järjestämme toisen keskustelumahdollisuuden homoseksuaalisuudesta heille, joilla ei ollut tilaisuutta saapua tuolloin 28.11.79 kotiimme. Tammikuuksi esittämäsi ajankohta ei taas sopinut meille. Ehdotamme siis nyt, että etsittäisiin yhdessä sopiva aika vaikkapa pääsiäisen ja toukokuun 15. päivän väliltä. Mikäli haluaisitte, että keskusteluun osallistuisivat vain seurakunnan hengellisen työn tekijät, voisi kyseeseen tulla myös iltapäivä, kun illat tahtovat olla useille varatut. Ajankohdasta voitaisiin kai sopia puhelimitse.

Jos olet sattunut huomaamaan, on Matti Joensuu kolumnissaan Kotimaassa kahdesti (18.1. ja 22.2.80) kirjoittanut homoseksuaalien puolesta samassa hengessä kuin mekin, joten emme toimi yksin tällä alueella. Lisäksi liitämme vielä otteen arkkipiispa Juvan puheesta Vammalassa viime lauantaina:

"Samalla kun, niinkuin juuri tänä aikana on välttämätöntä, painotamme avioliiton ja perheen arvoa, meidän on myös osattava arvostaa ja kunnioittaa myös niitä, jotka eivät ole perustaneet tai peräti eivät pysty perustamaan perhettä, joko siksi ettei heille ole osunut kohdalle soveliasta kumppania tai siksi etteivät he sielullisten tekijäin vuoksi kykene löytämään läheisyyttä ja lämpöä vastakkaista sukupuolta olevan kumppanin kanssa. Myös perheettömällä on samanlainen tarve ja oikeus kuin muillakin läheisiin ja lämpimiin ihmissuhteisiin."

Odottaen yhteydenottoa:
Anna-Liisa Kaipainen
Martti Kaipainen

Saimme vähää ennen pääsiäistä kirkkoherralta pääsiäiskortin, jonka taakse alalaitaan oli ikäänkuin varkain kirjoitettu: "Keskusteluun halukkaita ei löytynyt enää."

Näin seurakuntamme hengellinen johto torjui asian, mikä meille oli käytännön pakosta muodostunut melko keskeiseksi elämäntehtäväksi virkatyön ulkopuolella. "Perästä kuuluu, sanoi torventekijä."

Piispa vaikenee

Kesän alussa -76 tilasin kaksi kappaletta teosta *Loving Women / Loving Men*, alaotsake *Gay Liberation and the Church*, jonka olivat toimittaneet Sally Gearhart ja William R. Johnson. Ne

saapuivat 15.6.76, minulla on näet tapana panna päivämäärä omiin kirjoihini. Toisen lähetin piispa Kortekankaalle ja mukaan panin vain lyhyen lähetekirjeen, josta en tullut jättäneeksi kopiota itselleni. Sen vain muistan kirjoittaneeni, että "jos Sinulla ei ole aikaa tai halua lukea koko teosta, niin lue ainakin tuo luku 'The Good News of Gay Liberation'". Itse luin kirjan tietysti läpi, mutta tuon luvun moneen kertaan, niin innostava se oli.

Liekö piispa lukenut, mitään elonmerkkiä ei ainakaan kuulunut.

Nyt joulukuun alussa -79 tuntui taas aiheelliselta häiritä Paavo-piispan rauhaa Kuopiossa, olihan seurakunnassa tapahtunut yhtä ja toista sellaista, jonka olisi luullut koskettavan hieman hänenkin aluettaan. Tämä kirjeeni on päivätty 7.12.79.

Liitin kirjeeseeni kopion alustuksestani Laajasalon seminaariin, joka peruuntui. Tämän historiaa oli kirjeeni alussa. Sitten selostin lyhyesti kirkkoherran käynnistämän kampanjan seurakunnassa meitä vastaan. Muita asioita käsittelevä loppuosa on ehkä aiheellista ottaa tähän selaisenaan:

Vielä muutamia aspekteja asiaan. Lokakuun lopussa eräs koulumme viimeisen luokan poika teki itsemurhan. Suoranaista syytä ei ole löytynyt. Hän oli tuollainen hiljainen, ei aivan parhaiten, mutta ei aivan huonoimminkaan menestynyt, eikä ilmeisesti tuntenut vetoa tyttöihin. Hautajaiset tuolla Tuupovaarassa olivat melko järkyttävät. Khra Hakamies sanoi muistopuheessaan, että tämä on hänellä jo toinen itsemurhan tehnyt nuori mies siunattavana täällä, hänhän tuli vasta 1.9. Käydesämme nyt 30.11. eräissä ylioppilasjuhlissa aivan lähellä tuon S.H.:n kotia kerrottiin siellä, että Tuupovaarassa on tänä vuonna sattunut jo viisi itsemurhaa, yleensä nuoria miehiä. En tahdo tietenkään väittää, että homoseksuaalisuus olisi ainoa syy näihin, mutta hyvin varteenotettava tekijä se voi olla. Näitä tällaisia, jotka alkavat aavistaa, että he ovat erilaisia tässä suhteessa, on keskimäärin kaksi joka luokalla. Ja tästä ei muka saisi antaa mitään tietoja!

Merihaan seminaarissa 15.2.78 tuli ponneksi, että kirkon on ryhdyttävä määrätietoisesti opettamaan työntekijöilleen oikeaa tietoa homoseksuaalisuudesta. Tämän tuloksena Matti Joensuu kutsui tasan vuosi sitten 7.12.78 muutamia setalaisia teologiseen tiedekuntaan näyttäytymään teologian opiskelijoille, sanon näyttäytymään, sillä eihän yhdessä tunnissa juuri muuta ehdi tekemään. Opetusmielessä tuo Laajasalon seminaarikin oli suunniteltu. Mutta kun sinne tuleminen oli vapaaehtoista, ei se herättänyt tarpeeksi mielenkiintoa. Meistä tällä työllä olisi kiire. Olen lähettänyt tämän alustukseni myös arkkipiispa Juvalle, jonka uskon ymmärtävän asian yhtä hyvin kuin piispa Vikströminkin. Sinä olet ollut ylettömän hiljaa. Mistä se mahtaa johtua?

Kun piispainkokouksessa ette hyväksynyt vielä rippikoulun kokonaissuunnitelmaa, tulimme uteliaiksi, mitä ao. oppikirjoissa puhutaan homoseksuaalisuudesta. Saimme lainaksi lehtori Korpiselta kaikki hänellä olevat rippikoulukirjat ja löysimme sieltä sanan homoseksuaalisuus vain yhdestä kohtaa: Ilpo Vuorinen: Uskon aapiskirja. Rippikoulun opettajalle, s.173 kysymyslaatikon yhteydessä. Ja tässäkin ei mitään ohjetta, miten sitä tulisi käsitellä. Ilmeisesti useimmat käsittelevät sitä vielä Mooseksen ja Paavalin tapaan, mutta olisi jo korkea aika tutustua myös uudempiin tutkimuksiin. Tässä mielessä pyydän Sinua lukemaan tuon alustukseni. Ja onhan Si-

nulla ollut aikaa ehkä joskus silmäillä niitä kahta kirjaa, jotka olemme aikaisemmin Sinulle lähettäneet. Mutta olen kuullut ilokseni myös erään nuoren homoseksuaalin kertovan, että hänen rippikoulupappinsa kertoi homoseksuaalisuudesta aivan kau-
niisti. Muutosta on siis tapahtumassa.

Jään odottamaan kommenttejasi.

Tervehtien M.K.

Kommentteja ei tullut.

SETAn mielenosoituksessa

Joskus keväällä -80 joku setalainen, Olli tai Vesa Tapio luultavimmin, sanoi minulle, että voisin tulla puhumaan SETAn mielenosoituksessa toukokuun 17. päivänä. Jätin asian hautumaan, sillä en ole koskaan ollut erityisen innostunut osallistumaan mielenosoituksiin, minusta muu toiminta on tehokkaampaa.

Innoitus lähteä tuli tällä kertaa hieman odottamattomalta suunnalta. Seurakuntamme kap-palainen Markku Ikonen oli lähtenyt täältä vähää aikaisemmin Juuan kirkkoherraksi ja hän tuli sieltä seurakuntavierailulle mukanaan joukko juukalaisia. Näistä joku nainen käytti puheenvuo-ron kirkossa järjestetyssä yhteistilaisuudessa. En muista enää, mitä hän sanoi, mutta nähtävästi se oli sen verran "ylihengellistä", että tuon puheen aikana tein päätöksen mennä puhumaan SE-TAn mielenosoitukseen.

SETA täytti tuolloin kuusi vuotta. Juhlien tunnuksena oli SUOMI SIEDETTÄVÄKSI ELÄÄ. Mielenosoitus alkoi Eduskuntatalon edessä klo 13. Tukeudun tässä osittain SETA-lehteen 2/80. Aluksi puhui SETAn varapuheenjohtaja Raimo Nordfors, joka mm. vaati päätöksentekijöitä ot-tamaan kannettavakseen heille kuuluvan vastuun kansalaisten perusoikeuksien toteuttamisesta. Lisäksi hän kiinnitti huomiota parisuhteessa elävien homoseksuaalien huonoon asemaan.

Toisena puhujana oli kansanedustaja Eeva-Maija Pukkio (kok.). Hän vaati puheessaan keho-tuskiellon pikaista kumoamista ja työsyRJintäsuojan ulottamista koskemaan myös homoseksuaa-lisuuden perusteella tapahtuvaa syrjintää.

Oma puheeni oli kolmantena järjestyksessä. Se kuului kokonaisuudessaan seuraavasti:

Hyvät kuulijani! Seison tällä paikalla lukion opettajana ja SETAn aktiivijäsene-nä. Pitäessäni viime helmikuussa viimeistä varsinaista tuntiani sillä lukion ylimmä-lä luokalla, jonka valvoja olen, pyysin oppilaita vuorostaan esittämään kysymyksiä minulle. Olinhan itse kysellyt heiltä jo lähes kolme vuotta. Kehoitusta noudatettiin-kin. Eräs kysymys kuului: Mikä on tärkein harrasteesi koulutyön ulkopuolella? Vas-tasin: Toimintani SETAssa. Tietysti selostin heille hieman laajemminkin tätä työtä, johon olen osallistunut jo yli 5 vuoden ajan. Kerroin iloitsevani erikoisesti siitä, että ajattelevat ihmiset myös kirkon piirissä alkavat pikkuhiljaa ymmärtää, että homo-seksuaaleilla on muitakin oikeuksia kuin tulla kivitetyksi. Nuoriso on tässä asiassa tietysti avainasemassa. Heistä kasvaa huomisen aikuisia ja jos he kasvavat ajatuk-siltaan avariksi, vähemmän ennakkoluuloisiksi kuin minun sukupolveni aikanaan, niin sekin on askel eteenpäin.

Tämä edellyttää, että kouluissa, etenkin lukioissa ja muissa vastaavan asteen oppilaitoksissa, annetaan asiallista ja oikeaa tietoa homoseksuaalisuudesta. Tässä on varmasti paljon toivomisen varaa. Oppikirjat eivät sitä ainakaan anna. Vaimoni, joka opettaa koulussamme biologiaa, on nyt muutamien vuosien aikana kertonut myös homoseksuaalisuudesta sopivassa biologian kohdassa ja tulokset ovat pelkääntään myönteisiä. Vuosi sitten pidetyssä pikku gallupissa lähes kaikki pitivät tuota opetusta tarpeellisena ja valtavasti suurin osa toivoi saavansa vielä lisätietoja. Onpa tapahtunut sellaistaikin, että tuon ainoan oppitunnin aikana on hiljaisen ja syrjään vetäytyvän, mutta lahjakkaan pojan katse alkanut kummasti kirkastua ja parissa viikossa on tapahtunut koko persoonassa ilmiselvä muutos positiiviseen suuntaan. Poika hyväksyi itsensä saatuaan tietää, että asia on luonnollinen ja toisetkin hyväksyvät hänet. Heitä, jotka juuri tässä vaiheessa havaitsivat itsensä homoseksuaaleiksi, on jo keskimääräisestäkin ottaen pari kappaletta luokallaan. Ei ole mikään ihme, jos he ovat hieman mieltäväisiä ja elävät kuin muissa maailmoissa. On ehdottomasti väärin, jos heidän elinmahdollisuuksiaan kavennetaan vain siitä syystä, ettei oikeaa tietoa anneta, vaikka sitä olisi saatavilla. Suorastaan rikollista on, jos annetaan virheellistä tietoa. Me ymmärrämme, että elämän moninaisuus on elämän rikkautta. Homoseksuaalisuus on eräs osa elämän monipuolisuudesta, yksi väri elämän kirjosta eikä suinkaan sen tummin väri.

Kouluopetuksessa on homoseksuaalisuuden käsittely saatava asiallisena lähinnä biologian oppikirjan kansien väliin, sinne se luonteeltaan kuuluu. Nykyinen opettajasukupolvi on kylläkin niin ahdistunutta tämän asian käsittelyssä, että he varmaankin hyppäävät tuon kohdan yli, mutta saisivathan oppilaat edes itse lukea sen. Nykyisten ihmissuhde- ja sukupuolikasvatusta käsittelevien kouluoppikirjojen antama kuva homoseksuaalisuudesta on Suomessa "lasten henkistä pahoinpitelyä", kuten syyskuussa 1978 täällä järjestetyssä pohjoismaisessa symposiumissa todettiin. Kouluopetuksesta vastaavat tahot eivät ole suostuneet pienimpiinkään korjauksiin, vaan ovat todenneet, että homoseksuaalit, pitää uhrata tarkoituksenmukaisuuden vuoksi: ellei homoseksuaalisuutta tuomittaisi, uskonnolliset ääriyhmittymät estäisivät kaiken sukupuoliopetuksen.

Jo riittää tällainen! Tulemme toimimaan kaikin mahdollisin keinoin, että jokaiselle nuorelle tarjotaan oikeaa tietoa, jotta myös homoseksuaali nuori näkisi elämän aukeavan valoisana edessään, jotta hänkin löytäisi läheisen ja lämpimän ihmissuhteen sieltä, missä se hänen ehdoillaan on löydettävissä, ja jotta hänestä kasvaisi onnellinen ihminen.

Tämän jälkeen julkistettiin kunniapalkintojen saajat. "Asiallisen ja tieteellisen tiedon omenan" sai lääket. ja kir.tri Kivi Lydecken. Hän oli mukana jo ensimmäisessä seminaarissa 1976 ja on sittemmin monissa kirjoituksissaan pyrkinyt levittämään homoseksuaalisuudesta oikeaa tietoa.

Arvonimen "Kunniarotta" sai Suomen Lääkintöhallitus, joka on toimimattomuudellaan vaikeuttanut homoseksuaalien asemaa Suomessa.

Tervehdysten jälkeen puhui vielä Leena Tamminen, joka kiinnitti puheessaan huomiota erityisesti naisen asemaan yhteiskunnassa. Illalla olin mukana iltajuhlissa Studio 302:ssa eli Vanhalla Polilla. Sain istua aivan kunniapaikalla kirjailija Eila Pennasen vieressä. Ilta kului muka-

vasti etupäässä musiikin merkeissä "vetonumerona" Anneli Sistonen säestäjineen. Sunnuntaina olin vielä saaristoristeilyllä, mutta sinne meitä oli tullut vain kymmenkunta aamuvirkkua.

Eipä ollut katumista, että tuli lähdetyksi Helsinkiin näihin tilaisuuksiin.

Ero kirkosta

Kesällä 1980 Anna-Liisa ja minä teimme USA:n matkan yhdessä. Anna-Liisa oli ollut siellä tyttäremme kanssa kesällä -67 ja minä poikien ja Anna-Liisan sisaren kanssa kesällä -70. Matkamme oli Suomi-Seuran Jäsenmatka kuten edellisekin. Lensimme New Yorkiin, missä tyttäremme ja vävyimme olivat vastassa. Aluksi menimme pariksi päiväksi vävyimme kotiin Long Islandille, sitten Bostoniin vaimoni sukulaisiin ja sieltä Ithacaan, missä Maarit ja Rich tuolloin asuivat ja opiskelivat. Viikko vierähti siellä varsin nopeasti ja tämän jälkeen seurasi sukulaiskierros Detroit, West Palm Beach, Washington DC ja New York jälleen. Välilasku Atlantassa oli kokemus sekini ja kaikkialla meistä pidettiin erittäin hyvää huolta. Floridassa teimme retken Evergladesluonnonsuojelualueelle ja koska siellä oltiin lähellä pohjoista kääntöpiiriä ja aika oli vain vähän kesäpäivän seisauksen jälkeen, oli varjo melkein "helman alla". Lämmintä riitti.

Tällaisilta matkoilta minulla oli jo kokemusta siitä, että vatsani joutui melkein aina ummetustilaan, kun ruokailuajat ja ruokalajit vaihtuivat. Näin nytkin. Hankin tietysti laksatiiveja, joita käytin tarvittaessa. Kun tulimme kotiin, luulimme, että asia korjaantuu itsestään, kun pääsemme nauttimaan puutarhamme runsaista salaattivaroista ja elämä asettuu entisiin uomiinsa. Näin ei kuitenkaan käynyt. Menin aivan lääkäriin, joka sanoi, että käyttämäni laksatiivi ei sovi pitempiaikaiseen käyttöön, mutta hän antaa hieman laimeampaa. No, auttoihan sekin hieman.

Anna-Liisan serkku, joka vietti vaimonsa kanssa Floridassa eläkepäiviään, oli kertonut meille jotakin elämänvaiheistaan. Hän oli aikoinaan jäänyt hyvin pienenä sisartensa kanssa orvoksi isästään, joka kuoli kaivosonnettomuudessa. Äiti oli kasvattanut lapsensa ankaran lestadiolaishenkisessä "Herran kurissa ja nuhteessa". Tästä syystä hän kertoi jättäneensä uskonnon kokonaan pois laskuista sitten, kun sai jalat oman pöydän alle. Kuitenkin hän oli elänyt hyvin rikkaan elämän. Pariskunnan kolme lasta olivat lahjakkaita ja kouliintuneet varsin merkittäviin asemiin yhteiskunnallisessa arvoasteikossa.

Nähtävästi tämä oli jonkinlaisena käyteaineena alitajuisesti, kun loppukesästä aloin puhua Anna-Liisalle, että kyllä minä taidan erota kirkosta, koska se ei lainkaan halua kuunnella, mitä minulla olisi sille asiaa. Vaimoni sanoi tähän, että saan tehdä aivan niinkuin itse ajattelen, hän sensijaan ei vielä tässä vaiheessa katso voivansa seurata mukana jo senkin takia, kun hän on ollut kirkolliskokouksessa viisi vuotta. "Katsotaan nyt, miten seuraavassa naispappeusäänestyksessä käy ja päätän sitten", hän sanoi.

Lopullisen sysäyksen erolleni antoi eräs lukion viimeisen luokan poika. Koulu oli alkanut elokuun puolivälissä ja perjantaina 22/8 -80 meillä oli tavanmukainen syksyn koululaisjumalanpalvelus. Muistaakseni marssimme aivan muodostelmassa pappilanvaaran yli kirkkoon. Kirkkopihassa tuo poika kysyi minulta ihan tosissaan: "Miksi meidän pitää tulla pakosta tänne kirkkoon?" Minuakin olivat nämä pakolliset jumalanpalvelukset ruvenneet tympäisemään lähinnä siitä syystä, että ne olivat usein niin heikosti valmisteltuja, eritoten saarna. Vaikeaa kai olikin sovittaa sanansa, kun kuulijoita oli 7–18-vuotiaisiin. Pahimmassa tapauksessa saarna ei ollut omiaan sen enempää nuorimmille kuin varttuneemmillekaan kuulijoille.

Mutisin jotain, että "tämä nyt kuuluu kulttuuriperintöömme olla jonkin verran selvillä myös jumalanpalveluksesta", mutta itse olin täysin samaa mieltä tuon kysyjän kanssa. Tuolla hetkellä minussa kiteytyi päätös: nyt tai ei koskaan! Sunnuntaina kirjoitin sitten erokirjeen, päiväsin sen maanantaiksi 25.8.80 ja maanantaina koulusta palatessa vein sen kirkkoherranvirastoon. En jäänyt odottelemaan edes kanslistin saati sitten korkeampien viskaalien kommentteja.

Seuraavana päivänä ruokatunnilla, kun lähes koko opettajakunta oli koolla, kerroin heille ratkaisustani. Sanoin, että koska he ovat lähimpiä työtovereitani, niin heidän oikeutensa on kuulla tämä minun omasta suustani eikä kiertoteitse. Syyksi mainitsin, että seurakunnan hengellinen johto on kieltäytynyt keskustelemasta asiasta, joka on minulle tärkeä, ja että hiippakunnan piispa ei vastaa kirjeisiin, joita hänen nimenomaisella luvallaan olen hänelle muutaman lähettänyt. Rehtori kysyi, onko minulla tässä yhteydessä jotain ristiriitaa kirkon opin kanssa, mutta sellaista ei silloin ollut. Myöhemmin olemme vaimoni kanssa tulleet siihen tulokseen, että ennen meille niin läheisessä kristinuskossa — kuten uskonnoissa yleensäkin — täytyy olla melkoisesti keksittyä, myyttistä ainesta, mikä lyö vastaan luonnontieteellisen koulutuksen saanutta henkeä. Tottakai annamme suuren arvon kaikelle positiiviselle, mitä kirkko on vuosituhansien kuluessa saanut aikaan ja suurelle osalle kirkon toimintaa vieläkin. Olin vain joutunut kirkon valtapolitiikan kohteeksi ja siinä kirkolla on ollut ja on vieläkin paljon omallatunnollaan, jos sillä sellaista yleensä on, teki ainakin silloin mieli kysyä.

Muuten, tämä ero kirkosta oli minulle parhain vatsalääke, muita lääkkeitä en tarvinnut enää.

Kesällä 1984 Anna-Liisakin sitten erosi kirkosta. Naispappeus ei mennyt läpi toukokuun kirkolliskokouksessa aiheuttaen koko maassa melkoisen eroepidemian ja syytä olikin. Yksi ja toinen asia vuosilta 1973–77, jolloin hän itse oli kirkolliskokouksessa, oli myöskin käyteaineena erolle, samoin tapahtumat omassa seurakunnassa syksyllä -79.

Vaikenemisen muuria murretaan

USA:n matkallamme vierailimme Washington DC:ssä mm. uudessa Hirschhornin taidemuseossa, missä veistoksia oli sijoitettu myös puistoon ympäräenkaan muotoisen rakennuksen ulkopuolelle. Ostimme sieltä muistoksi joitain postikortteja mielenkiintoisimmista taideteoksista. Eräs niistä oli espanjalaisen Pablo Gargallon (1881–1934) pronssinen Profeetta-veistos Johannes Kastajasta. Siinä on kyllä huutoa ja eleitä, mutta rakenne paljastaa sisäisen ontouden. Näin se avautui ainakin meille tässä tilanteessa. Tämän kuvan valitsin, kun 24.9.80 kirjoitin sen taakse seuraavan piispa Paavo Kortekankaalle lähetettävän tiedonannon:

H.V.

Suo anteeksi, että vielä häiritseen, mutta katson asialliseksi ilmoittaa, että huomenna siirretään kirjani siviilirekisteriin. Ero kirkosta oli loppujen lopuksi melko helppo ja Sinulla on siinä oma osuutesi, kuten ymmärrät. Olen lähettänyt Sinulle viiden vuoden aikana neljä kirjettä, kaksi kirjaa + alustukseni, mutta riviäkään en ole saanut vastaukseksi. Ei tällaisella kirkolla ole minulle mitään merkitystä, kirkolla, joka torjuu näin ehdottomasti keskustelun siitä, mitä eräs sen jäsen pitää tärkeänä.

Terveisin M.K.

Piispa ei reagoinut tähänkään millään tavalla tai jos reagoi, niin vaikenemalla.

Paavo Kortekangas täytti 50 vuotta marraskuun alussa -80. Tämän johdosta oli ainakin Uudessa Suomessa laajahko haastattelu, jonka teksti suurelta osalta oli mielestäni vain katteetonta hymistelyä. Siinä oli mm. että "kirkon on kyettävä keskustelemaan yhä enemmän ihmisten kipeistä, arkaluontoisistakin ongelmista". Minusta tämä oli pelkkää sanahelinää. Kotimaa-lehti oli kieltäytynyt syyskuussa julkaisemasta kirjoitustani "Kirkon uskottavuudesta", samoin vaimoni kehityso pillista kannanottoa, missä ei ollut sanaakaan homoseksuaalisuudesta, vaikka palstatilaa oli annettu tuhlaten luomisteorialle.

Turvauduin siksi avoimeen kirjeeseen piispa Kortekankaalle. Sanomalehdistössä alkoi juuri tuolloin kolme viikkoa kestänyt lakko eikä tuota kirjettä julkaistu siellä, mutta kun piispa sai sen myös henkilökohtaisesti, katsoi hän aiheelliseksi vastata. Jotkut otteet tuosta kirjeestä lienevät tässä paikallaan:

"Olen saanut vuosien varrella Sinulta informaatiota. Olen myös siihen tutustunut ja pohtinut tätä kysymystä hyvin paljon. Kuta enemmän ja eri puolilta olen asiaa tutkinut, sitä vaikeammaksi, kysymys on käynyt, koska eri tieteelliset tutkimukset ovat tulleet erilaisiin tuloksiin. Omassa toiminnassani olen pyrkinyt siihen, että en moiti tai tuomitse niitä, joilla on taipumus homoseksuaalisuuteen."

"Kun Sinä vaadit, että homoseksualisteille pitäisi antaa tasavertainen asema heteroseksuaalien rinnalla, joku toinen vastaavasti minulta vaatii, että minun pitäisi tuomita homoseksualismi kokonaan. Useinkin jopa samassa postissa saattaa tulla täysin päinvastaisia vaatimuksia. Jo tämä osoittaa, miten vaikeaa ihmisen elämä on ja miten nämä vaikeudet ilmenevät. Vaikeaa se on nimenomaan myös niille homoseksualistien omaisille, jotka myös kirjoittavat ja valittavat vaikeuksiaan, jotka johtuvat juuri tästä syystä."

Hyvä oli kuitenkin lopultakin tietää, että piispan vaikeneminen johtui tästä eri suuntiin vaikuttavien voimien ristipaineesta. Kiitin tietenkin piispa Kortekangasta hänen kirjeestään, mikä selvitti tilanteen. Viimeiseksi siteerasin Christer Kihlmanian, joka oli ottanut motoksi uusimpaan kirjaansa Kaikki minun lapseni seuraavan:

"Älä kulje sinne minne jäljet vievät.
Kulje mieluummin sinne, missä jälkiä
ei ole ja polje polku."

Yhtä ja toista

SETA ja Palveleva Puhelin (PP) tapasivat toisensa Järvenpään seurakuntaopistolla 4.–5.10.1980. SETAsta olivat koko ajan mukana Raimo Nordfors, Jari Nyman ja Uffe Månsson. Lauantai-illan 4.10. tilaisuus oli annettu kokonaan SETAn järjestettäväksi ja sinne oli kutsuttu muitakin setalaisia — minutkin — joten meitä oli siellä kymmenkunta noin 150 PP:läisen joukossa.

Kun ennen iltatilaisuuden alkua jututimme tätä omaa kolmikkoa, he kertoivat olevansa varsin kiusaantuneita syystä, että PP tuntuu alituisen toistavan teemaa; *syylinen, syylinen*. Miksi sitä täytyy tunkea aina ja joka paikkaan? Kun olin vasta äsken eronnut kirkosta, ryhdyin ajattelemaan asioita uudesta näkökulmasta ja totesin, että tuo käsite syylinen on hyvin keskeinen kirkon talutusnuorassa. Kun ihminen saadaan syylliseksi — syntiseksi, sanottiin aikaisemmin — niin siihen tarjotaan sitten sovutusta ja anteeksiantoa. Entä jos nuo käsitteet hylättäisiin? Tuntuu ehkä hieman laimealta, mutta ajattelin jotain sellaista kuin: *jospa elettäisiin ihmisiksi!!*

Iltatilaisuudesta jäi mieleeni, että vanha viettelyteoria eli ja voi hyvin PP:läisten joukossa. Uffe vastasi tähän, että häntä on kovasti vietelty heteroksi, mutta ei vain ole onnistunut. Kysymyksiä kyllä tuli ja niihin vastailtiin.

SETA 4/80 kertoo, että PP:n edustajat kävivät 17.11. vierailulla SETAn puhelinpäivystyksen maanantaipalaverissa. Edistysaskel sekin!

Eräs tärkeä osavoitto maamme homoille saatiin, kun Lääkintöhallitus 26.6.1981 tekemälään päätöksellä poisti homoseksuaalisuuden ja muut ns. seksuaaliset poikkeavuudet Suomen sairausluokituksista. Tuota numeroa 302,00 oli SETA käyttänyt diskonsa nimessä (Studio 302). Tämä oli ollut SETAn periaateohjelmassa jo vuodesta 1975 lähtien. Vuosikausien työn tämänkin tulos oli vaatinut kuten Ollin selostuksesta SETA 4/81:ssä ilmenee.

Kesällä -81 osallistuin Lundissa järjestettyyn pohjoismaiseen matemaattisten aineiden opettajien kongressiin. Matkustin sinne yksinani ja mennessä vierailin erään ystävämme luona, joka toimi tuolloin suomalaisten pappina eräällä Tukholman esikaupunkialueella. Hänen kanssaan vierailin yhtenä iltana EKHÖssä, kristillisten homojen piirissä. Tämä ystävämme oli itsekin homo ja kun hän oli tullut Ruotsiin vuoden "kontrahdilla", hän oli ajatellut olla rehellinen ja oli kertonut asiasta lähimmille työtovereilleen. Seuraus oli, että työyhteys katkesi kuin kanan lento, yhteisiä tilaisuuksia ei voinut pitää. Hänen työ kautensa jäi tosiaan vain tuon vuoden mittaiseksi. Mutta olihan hänellä Suomessa eläke, jolla tuli toimeen, vaikka työkykyä ja -haluakin olisi ollut.

Paluumatkan tein kolleegaporukassa yhteisbussilla. Tukholmasta ostin tuolloin Jan Hammarlundin levyn *Kärlek och sång*, jonka viimeistä laulua olen usein kuunnellut. Se on nimeltään *Många fler än två* ja kertoo miehestä, joka matkustaa kauas ystävänsä luota ja tuntee eron haikeutta. Laulun loppusanat ovat puhuttelevat:

"För vår kärlek är som solen, den finns överallt
och den tillhör var och en som kan förstå.
Vi är bara två av många, fast jag glömmer det ibland
och vi är många många fler än bara två."

Tämä Jan Hammarlund, Ruotsin homotrubaduuri, piti konsertin Helsingissä heinäkuussa -84, IGA:n maailmankongressin aikaan. Oli nautittavaa olla yleisön joukossa tuossa tilaisuudessa.

Kirjallisuutta

Kirjahyllyyni on vuosien mittaan kertynyt melkoinen määrä homoseksuaalisuudesta kertovia kirjoja. Vain paria kolmea niistä on käsitelty aikaisemmin. Kaikkia en voi ottaa tässä tarkasteltavaksi, vain tärkeimmät.

Päivämäärä 5/3 -75 on Holsten Fagerbergin toimittamassa teoksessa *De homosexuella och kyrkan*. Se on niitä harvoja, jotka on voinut ostaa Helsingistä, ja toinen niistä teoksista, joihin SETA vetosi pyrkiessään saamaan oikeutta homoille toimintansa alkuvuosina. Toinen oli *Speijerin raportti* (sain sen 27/2 -76), joka suomennettiin ja SETA levitti sitä monisteena. Varsinaisena kirjana se ei tainnut ilmestyäkään.

Edellinen ns. Fagerbergin raportti on v. 1974 valmistunut tutkimus Ruotsin kirkon piispainkokouksen keväällä 1972 tekemän aloitteen pohjalta. Työryhmässä oli teologi, lääkäri ja psykologi. Kirjassa on lukuisia lainauksia Pontus Wikneriltä ja se päättyy homoseksuaaleille myönteisiin tuloksiin. Speijerin raportti on vanhempi Hollannissa valmistunut tutkimus, jonka vaikutuksesta Hollannin homolakeja muutettiin v. 1969. Olennaista osaa molemmissa teoksissa leimaa toteamus, ettei homoseksuaali ole itse syyppää tilanteeseensa ja ettei homous leviä viettelyn kautta.

Muutamia kirjoja hankin suoraan Lontoosta. Oli vain vaihdettava tšekäläisessä pankissa tarpeellinen määrä puntia ja ne suoraan tilauksen kera kirjeessä ao. kirjakaupan osoitteeseen. Ehkä siinä tuli rikotuksi joitakin valuuttamääräyksiä, mutta ei niitä siinä tilanteessa tullut ajatelleksi ja varsin pienistä summista olikin kyse. Näin hankin mm. John J. McNeill'in teoksen *The Church and the Homosexual* (17/1 -78). Tästä kirjoitin esittelyn Vartijaan N:o 3/78. Samaa tietä hankin vielä runokokoelman *Orgasms of Light* toim. Winston Leyland ja Jack Nichols'in *Men's Liberation* (19/7 -78).

Päivämäärä 3/2 -78 on kirjassa *Human Sexuality. New Directions in American Catholic Thought*. Sen olin tilannut jo edellisen vuoden puolella muistaakseni Akateemisesta kirjakaupasta. Siinä olikin lukemista, sivuja on 322 ja se kattaa koko seksuaalisen kentän. Homoseksuaalisuudesta siinä on kahdessa eri yhteydessä yhteensä n. 37 sivua käsittävä varsin myönteinen osuus.

Samaa tietä hankin myös D.J. West'in kirjan *Homosexuality Re-examined* (6/9 -78). Saman kirjoittajan aikaisempi teos oli ollut varsin varauksellinen ja negatiivinenkin, kuten aikaisemmin käsitellystä ns. Luumin tapauksesta muistamme, mutta tässä uudemmassa oli tultu toisenlaisiin tuloksiin.

SETA-lehden numerossa 2/77 olin esitellyt sveitsiläisen Alexander Zieglerin teoksen *Die Konsequenz*. missä on mukana runsaasti omaelämäkerrallista aineistoa. Ei ole kirjailijan syy, että loppu on hyvin lohduton. Lontoosta suoraan hankin Laura Z. Hobson'in kirjoittaman *Consenting Adult* (16/2 -79), missä hyvin kauniilla tavalla kuvataan vanhempien kasvamista homoseksuaalisuuden hyväksymiseen, kun perheen poika ja ainoa lapsi ilmoittaa olevansa homo. Eva Isakssonin esittely tästä teoksesta on SETA 1/79:ssä. Molemmatkin teokset olisi ollut syytä suomentaa, mutta kustantajat ehkä pelkäsivät menekin pienuutta?

Seuraava, laajin teos kaikista, on päivätty saapuneeksi 7/12 -79, Karla Jay & Allen Young; *The Gay Report*. Sain sen valintani mukaan joululahjana tyttäreltämme, joka oli edellisenä kesänä mennyt perheineen USA:hän stipendiaatiksi Ithacassa sijaitsevaan Cornellin yliopistoon opiskelemaan arkkitehtuuria. Teos on 816-sivuinen. Kirjoitin siitä esittelyn SETA-lehteen 3/80, tosin vain miehiä koskevasta osuudesta. Ilmeisesti suoraan Lontoosta olin tilannut kirjan *Laud Humphreys: Out of the Closets* (5/12 -79), homojen vapautumisen historiaa USA:sta. Näihin vuosiin sijoittunee myös ystävämme Ianin lahja: *Jeffrey Weeks: Coming Out. Homosexual Politics in Britain, from the Nineteenth Century to the Present*.

Ollessani Anna-Liisan kanssa kesällä -80 USA:ssa ja New Yorkissa, etsimme tuon kuului-

san Christopher Streetin Greenwich Willagessa, mistä homojen vapaustaistelu kesäkuun lopussa -69 lähti käyntiin. Siellä olevasta ao. kirjakaupasta olen ostanut 9/6 -80 kaksi kirjaa: *Richard R. Mickle: Christian Sexuality* ja *Gay Sunshine Interviews, osa I*, toim. Winston Leyland. Jälkimmäinen sisältää tunnettujen homojen verraten yksityiskohtaisia haastatteluja, joukossa mm. Jean Genet, Christopher Isherwood ja Tennessee Williams. Ithacasta, missä oleskelimme pisimpään, olen lisäksi hankkinut *The New Gay Liberation Book*'in 19/6 -80.

Christopher Streetin kirjakaupassa esiteltiin kyllä jo teosta *John Boswell: Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*, mutta en tullut ostaneeksi sitä sieltä. Täällä kotona tulin kuitenkin siihen tulokseen, että hankittava se on, ja niin sain sen 24/10 -80. Tästä teoksesta laadin myös esittelyn SETA-lehteen 3/81.

Kun eläkkeelle jäätyäni saatoin vierailla Tukholman vapautusviikolla elokuussa, olen ostanut Rosa Rummet -kirjakaupasta 15/8 -86 kirjan *The Christopher Street Reader*, johon on koottu runsaasti johtavassa Gay-aikakauslehdessä The Christopher Street olleita artikkeleita, kerrassaan mielenkiintoista luettavaa! Seuraavana vuonna ostin teoksen *A.L. Rowse: Homosexuals In History*. Siinä alussa ohitetaan keskiaika vain viidellä sivulla, mutta sitten käsitellään uutta aikaa sitäkin perusteellisemmin. Tämän ajan ensimmäisinä homoina mainitaan Erasmus Rotterdami-lainen (1466–1536) ja vanhat tuttavamme Leonardo ja Michelangelo, viimeisenä japanilainen kirjailija Yukio Mishima (1925–70). Tähän väliin mahtuu tekisi mieli sanoa lukematon määrä enemmän tai vähemmän tunnettuja nimiä ja erilaisia elämäntilanteita yhteisenä nimittäjänä kuitenkin kaikilla homoseksuaalisuus.

San Franciscoon

Vanhempi poikamme Petri, josta oli tullut valokuvaaja, oli freelancena järjestänyt itselleen touko-kesäkuuksi 1982 matkan USA:han. Hän oli ollut lukuvuoden 1971-72 Kaliforniassa YFU-stipendiaattina eikä ollut käynyt siellä sen jälkeen. Toukokuuksi hän otti mukaansa vaimonsa Sirpan — naimisiin he olivat menneet jo 1977 — mutta tällä oli lomaa vain toukokuu. He vuokrasivat auton New Yorkista ja ajoivat ensin tyttäreemme perheen luokse Ithacaan, sieltä Floridaan Anna-Liisan serkun asuinsijoille ja sitten etelävaltioiden kautta Kalifornian Santa Paulaan siihen perheeseen, missä Petri oli viettänyt tuon lukuvuotensa. Tuo Walkerin perhe oli muuten vieraillut täällä Ilomantsissa kokonaisuudessaan syyskesällä 1972 ja vanhemmat kahdestaan vielä toisen kerran viisi vuotta myöhemmin. Koska Sirpan oli palattava Suomeen kuun lopussa, ajelivat he vielä San Franciscoon, mistä Sirpa lensi kotimaahan ja Petri meni viikoksi Yosemiteen kansallispuistoon vuorikiipeilykouluun!

Koska Petri oli jäämässä kesäkuuksi yksin, hän sanoi minulle: "Tule Sinä koulun päätyttyä seurakseni, ettei minun tarvitse yksikseni ajella Kaliforniasta itärannikolle". En voinut tietenkään vastustaa kiusausta ja niin varasin Suomi-Seurasta neljän viikon matkan. Hotellit New Yorkista ja San Franciscosta tilasin etukäteen Spartacus-käsikirjasta hakemistani osoitteista.

Niinpä lensin New Yorkiin, hotelli 30. kadulla oli vaatimaton, mutta täysin tyydyttävä ja lähellä keskustaa. Hotelliohjeissa oli määräys, ettei naisia saa päästää sinne kuin korkeintaan eteishalliin ja lyhyeksi ajaksi sittenkin. Seuraavana päivänä toimittelin postiin tyttarellemme aineistoa erääseen arkkitehtuurikilpailuun ja katselin kaupunkia, kävin mm. Y.K.:ssa. Iltapäivällä lensin sitten jo San Franciscoon. Lähdössä kenttä oli täysin sumussa, mutta suurten järvien ylä-

puolella sumu hälveni ja tämän jälkeen olikin mukavaa seurata maisemien muuttumista aina perille asti. Useassa paikassa näin neljän suuren vihreän ympyrän muodostaman kuvion muuten ruskeassa ympäristössä. Selitys tähän löytyi, kun ajelimme autolla takaisin itäänpäin. Ne olivat keinokasteluympyröitä muuten kuivassa maisemassa.

Hotelli The Gough Hayes oli viihtyisämmässä ympäristössä ja siellä näytti asuvan myös aviopareja. Kävelemällä siitäkkin voi mennä keskustaan. Seuraavana päivänä osallistuin lähes neljän tunnin kiertoajeluun pienessä noin 10 hengen bussissa. Meitä oli siinä melko kansainvälinen porukka, sillä jokainen kertoi lähettäessä, mistä päin maailmaa oli kotoisin. Ajaessamme Castro-streetin poikki oppaamme kertoi, että tällä alueella noin joka kolmas on homoseksuaali. Twin Peaksin huipulta avautui huikaisevan kaunis näköala yli kaupungin ja Golden Gate Parkissa jaloittelimme japanilaisessa puutarhassa. Reittimme kulki Golden Gate -sillan toisen pään alitse, itse sillalle emme menneet. Isolta valtamereltä puhalsi vinha tuuli kaiken alkaa. Kaupungilla kerran piti kääntää selkä menosuuntaan, kun vastatuulella henki aivan salpaantui.

Illalla suunnistin sitten tuolle Castro-streetille. Kävelin sen toista laitaa etelään ja sitten toista laitaa pohjoiseen. Poikkesin jossain myymälässä. Täällä näki kyllä melko paljon "poikapareja", jotka olivat ostoksilla ja kantoivat suuria paperipussejaan kaupasta kotiin, kuten USA:ssa on tapana, jos vain asunto on kyllin lähellä. Huomasin sitten, että erään elokuvateatterin edessä oli jono. Menin katsomaan tuon elokuvan "Making Love", ohj. Arthur Hiller, jonka mainoksia olin nähnyt Market Streetillä, pääkadulla. Se kertoi miesten homoudesta mielestäni ihan. kauniilla tavalla. Toisen kerran katselinkin sen Helsingissä puoli vuotta myöhemmin.

Päivän kuluessa olin myös hankkinut Greyhound-bussilipun seuraavaksi päiväksi Merced'iin mennäkseni sieltä sitten toisessa bussissa Yosemiteen kansallispuistoon. Näin jäi oleskeluni San Franciscossa kahteen yöhön. Vielä torstaiamunakin ehdin katsella kaupunkia, sillä bussi lähti vasta puoliltapäivin.

Matkan alussa ylitimme toisen mahtavan sillan, Oakland Bay Bridgen ja sitten sopikin tarkastella keinokastelun varassa viljeltyä kukoistavaa Kalifornian laaksoa. Kukkulat olivatkin jo täysin ruskeita ja liikenne aiheutti ruohikkopaloja — tosin vähäisiä ja helposti sammutettavia — tien varsilla. Yosemiteissa löysin ensin Petrin auton ja sitten Petrinkin. Hän kertoi kiipeilykoulunsa loppuvan vasta perjantaina. Asetuin asumaan hänen vuokraamaansa telttaan lähelle noin kilometrin korkuista pystysuoraa kallioseinämää. Perjantaina iltapäivällä kävimme katsomassa laaksoa sieltä ylhäältä, mutta ajomatkaa kertyi useita kymmeniä kilometrejä. Lauantaina Petri lähti vielä noin 30 kilometrin lenkille Half Dome'ille, mutta minä tein vain noin 10 kilometrin kierroksen Mirror Lake'ille ja Snow Falls'ille.

Kohti itää

Sunnuntaiamuna 6/6 lähdimme ajelemaan pois Yosemitestä. Aivan aluksi ohitimme El Capitan'in, 1098 metriä korkean monoliitin, jonka pystysuoraa kallioseinämää oli nytkin toivorikkaita yrittäjiä kiipeämässä. Pysähdyimme etsiskelemään ja tarkkailemaan heitä hetkeksi. Tuo rinne on niin korkea ja hankalasti kiivertävä, että yrittäjien on välillä yövyttäväkin jonkinlaisessa riip-pumatossa. Paleltumiskuolemakin on tällöin ollut jonkun kohtalona!

Ylitettyämme Sierra Nevadan tulimme Nevadan aavikoille. Kasvillisuutta vain nimeksi ja teiden risteyksissä pieniä asutuskeskuksia, joiden ihmisillä ei ollut juuri muita huvituksia kuin

peliautomaatit, näin ainakin sunnuntaisin. Puitakaan ei liiemmästi ollut viihtyisyyttä lisäämässä.

Ennen Salt Lake City'ä ylitimme Suuren suolajärven autiomaan. Kävimme kääntymässä erään sivutien päässä, koska Petri tiesi siellä olevan autojen nopeuskoealueen. Itse suolaaavikolle emme sentään lähteneet ajelemaan. Potkin muutamia suolanokareita irti ja panin muovipussiin tuomisiksi kotiin.

Salt Lake City'ssä majoituimme leirintäalueelle. Kaupungissa kävimme maailman sukututkimuskeskuksessa, mikä käsitti viisi kerrosta noin 20-kerroksisesta pilvenpiirtäjästä, sekä urkukonsertissa mormoonien Tabernaakkelissa. "Hiukan samea ääni" oli Petrin asiantuntija-arvio. Varsinaiseen Temppeleihin ei meillä "pakanoilla" ollut mahdollista päästäkään. Aamulla ostin leirialueen myymälästä T-paidan, jonka rinnassa luki: "Eat, drink and be merry, for tomorrow you may be in Utah!" Panin sen heti ylleni, mutta huomasin, etteivät utahilaiset olleet sitä näkevinäkään, mutta heti naapurivaltiossa se sai aikaan hyväksyvän hymyn.

Salt Lake City'stä lähdettyämme vierailimme vielä Utahin koilliskulmassa Dinosaurusten kansallismonumentilla, jonka jälkeen käänsimme kurssin suoraan pohjoiseen, sillä tarkoituksemme oli mennä myös Yellowstonen kansallispuistoon. Saavuimme sinne parin vuorokauden perästä. Siellä olimmekin miltei ensimmäisiä turisteja, sillä tiet siellä oli raivattu lumesta vasta äsken ja lumisade hyvästeli meidät, kun 10/6 läksimme laskeutumaan Kalliovuorilta lämpimämmälle alatasangolle.

Mount Rushmorella tervehdimme neljää presidenttiä kallioseinämässä ja seuraavana päivänä kävimme vartavasten valtatieltä poiketen Wounded Knee'ssä, missä niin myöhään kuin joulukuussa 1890 oli suuri taistelu intiaanien ja USA:n armeijan välillä. Siinä kuoli 250 intiaania — mukana myös naisia ja lapsia — konekivääri- ja tykkitulessa. Kuolleet intiaanit oli haudattu läheiseen kumpareeseen ja paikkaa käytettiin edelleen hautausmaana. Ilmeisesti tapoihin kuului, että nuorimmilla haudoilla oli kullakin kulmalla erivärinen kangassuikale heilumassa. Vielä v. 1973 oli tällä paikalla ollut vakavia levottomuuksia, kun intiaanit vaativat heille kuuluvia oikeuksiaan valkoisilta vallanpitäjiltä!!

Chicagossa yritin etsiä kirjakaupoista lähinnä teosta *Bell & Hammersmith: Sexual Preference*. jonka itse olin saanut jo edellisenä keväänä (8/4 -82) — tyttäremme Maarit oli lähettänyt sen pyynnöstäni. Teos kertoo laajasta tutkimuksesta, mikä tehtiin USA:ssa 1970-luvulla. Siinä oli mukana 979 homoseksuaalia ja vertailuryhmässä 477 heteroseksuaalia. Laadin siitä myöhemmin laajahkon selostuksen, (Liite N:o 2 tämän teoksen lopussa), jonka olen esittänyt Oulussa ja Kuopiossa. Olli Stålström oli lausunut minulle toivomuksen, että hankkisin tämän teoksen annettavaksi arkipiispaksi valitulle John Vikströmille. Hänhän oli johtanut kaksi seminaaria Kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan ja SETAn kesken, joten häneltä saattoi odottaa jonkinlaista mielenkiintoa asiaan. Teosta en kuitenkaan vielä Chicagosta löytänyt.

Huvittavana piirteenä mainittakoon, että kun eräässä mielestäni pienehkössä kirjakaupassa kysyin, missä on Chicagon suurin kirjakauppa, oli vastauksena tosin hieman anteeksipyyttävästi, että kyllä se on tämä heidän kauppansa. Jo aikaisemmilla käynneillämme USA:ssa olimme panneet merkille, että vain harvoissa kodeissa oli kirjoja edes kohtalaisesti. Eihän silloin tarvita juuri kirjakauppojakaan. Mahdollisesti kirjastoja käytetään sitten sitä ahkerammin tai mikä pahempi, ei lueta paljoakaan?

Detroitin lähellä sukuloimme kaksi päivää Anna-Liisan serkkujen luona. Kaksi vuotta aikaisemmin olin ollut siellä hänen kanssaan ja kesällä -81 oli Irene-serkku ollut käymässä Suomessa Floridassa asuvan kälynsä Sophia Hillin kanssa. Koimme siellä tornadovaroituksen, mutta

se kulki hieman lännempää ja aiheutti tuhoa seudulla, jonka kautta olimme edellisenä päivänä ajelleet.

Päivän matka oli Detroitista Ithacaan, Maaritin perheen luokse. Kävimme sieltä käsin kaikki yhdessä Sonnenbergin puutarhassa, missä kerrottiin olevan 5000 eri ruusulajia, ja paljon niitä näytti olevankin. Petri lähti vielä ajelemaan yksinään koillisvaltioihin, mutta minä jäin viikoksi Ithacaan. Liikuskelimme siinä lähistöllä ja kävimme mm. Rochesterissä The Eastman House'ssa valokuvausmuseossa. Ithacasta löysin myös tuon haluamani Sexual Preferencin sekä Boswellin teoksen, mitkä ostin arkkipiispaa varten. Perjantaina 25/6 ajelimme sitten 380 km matkan New Yorkiin, vävyimme kotiin State Islandille. Lauantaina menimme Manhattanille, missä kävimme Guggenheimin taidemuseossa, sitten Giorgio de Ciron näyttelyssä Modernin taiteen museossa ja vielä katsomassa New York City Ballet'in esityksiä. Hienoa!!

Mielenosoituksessa Manhattanilla

Sunnuntain 27/6 olin varannut homojen mielenosoitukseen, kun nyt kerran elämässäni satuin juuri täksi päiväksi New Yorkiin. 13 vuotta oli kulunut siitä, kun New Yorkin homot alkoivat spontaanisti taistella heihin kohdistuvaa sortoa vastaan, ja tämä alkoi Christopher Streetiltä. Maarit perheineen kyyditsi minut Manhattan Ferrylle 1. lautalle ja Manhattanin eteläkärjestä menin maanalaisella Sheridan Squarelle, missä Christopher Street risteää 7.Avenuen kanssa. Noustuani kadulle kansaa oli "kuin helluntaiepistolassa" — luultavasti paljon enemmänkin — joka puolella Christopher Streetillä ja sen pienemmillä lähikaduilla oli porukoita omine plakaatteineen. Kiertelin ja katselin, mihin joukkoon voisin parhaiten liittyä. Jopa löytyi! Suuressa kankaassa luki: Gay Teacher's Association (Homoseksuaalisten opettajien liitto). Kysyin, pääsenkö mukaan ja kerroin, mistä olen kotoisin. Toivotettiin tervetulleeksi!

Noin klo 12 lähdettiin liikkeelle. Lämpötila oli noin 30°C ja kulku kävi hitaasti ensin 8. katua 5. Avenuelle, jota pitkin mentiin sitten aina 79. kadulle asti. Tästä käännettiin Central Parkiin, missä levittäydettiin nurmikolle ja kuunneltiin ohjelmaa esiintymislavalta tai seurusteltiin muuten. Matkaa tuli lähes 7 kilometriä ja aikaa siihen meni yli 3 tuntia. Täytyihän liikennettäkin päästää joskus lävitse 5. Avenuen poikkikaduilla. Kansaa oli katuvieret mustanaan ja gayopettajien joukko sai suuret suosionosoitukset varsinkin eräältä koulupuvuissaan hyvin yhtenäiseltä ryhmältä erään kirkon rapuilla. Jossain piti joku nainen kylttiä, missä luki: "Diversity enriches us all. Straight parents of gays." (Erilaisuus rikastuttaa meitä kaikkia. Homojen heterovanhemmat.) Ainakin he olivat ymmärtäneet, mitä inhimillisyys merkitsee.

Istuin Central Parkissa vielä kotvan opettajien joukossa ja juttelin joittenkin kanssa. Erityisesti jäi mieleeni eräs arkansasilainen mies, joka kertoi, että heillä homoseksuaalisuus on vielä kriminalisoitua ja näin hänenkin on pysyttävä visusti piilossa. Ehkä tämä marssi tarjosi hänelle tavallista suuremman virkistykseen, kun sai olla kaltaistensa parissa ja keskustella heidän kanssaan. Teki mieli pyytää nimi ja osoite, mutten tehnyt sitä ajatellen, etten saattaisi häntä mitenkään vaaratilanteeseen edes kirjeenvaihdon välityksellä.

Sitten olikin palattava Staten Islandille ja alettava pakkaaminen, sillä seuraavana päivänä lähti paluulentoni Suomeen. Sanoin näkemiin ystävälliselle isäntäväelleni ja lähdin jo aamulla bussissa New Jersey'n kautta Manhattanille. Matkalla lepuutin silmiäni vastapäätä istuvassa kuvankauniissa nuorukaisessa, hän oli todella kuin kreikkalainen nuori jumala. Bussi oli onneksi

niin vanhanaikainen, että muutamia istumapaikkoja oli näin vastakkainkin. Manhattanilla tavarat säilöön ja viimeisille ostoksille. Kirjojapa tietysti! Arkkipiispalle ostin vielä kolmanneksi teoksen: *Bell & Weinberg; Homosexualities*, mikä liittyi tuohon edellisessä luvussa puheena olleeseen homotutkimukseen. Ollille ostin myös jotain ja itselleni teokset: *K.J. Dover: Greek Homosexuality* ja *Brenda Maddox: Married and Gay*, olinhan itsekkin tällainen. Jo San Franciscosta olin ostanut kirjat: *Vern L. Bullough: Homosexuality. A History from Ancient Greece to Gay Liberation* ja *Heinz Heger: the Men with the Pink Triangle*.

Tietyllä maanalaisella pääsi lähelle J.F. Kennedyn lentokenttää ja sieltä ohjattiin bussiin, millä pääsi lopun matkaa juuri omalle terminaalille. Lento Amsterdamin kautta meni muuten mukavasti, mutta Tukholmassa tapahtuneessa välilaskussa huomattiin koneessa vikaa ja meidän piti odottaa seuraavaa vuorokonetta pari tuntia. Sen verran myöhemmin laskeuduimme sitten kotimaan kamaralle ja vielä samana iltana sain tilaisuuden kertoa Ollille matkakokemuksistani ja jättää hänelle mm. nuo arkkipiispalle hankkimani teokset. Saatteeksi lähetin kotoa käsin seuraavan kirjeen:

Ilomantsi 1.7.1982

Piispa John Vikström
PL 30
06101 PORVOO

Ensiksi kunnioittavat onnitteluni arkkipiispaksi nimittämisenne johdosta! Luotamme Teihin. Toiseksi lyhyt selostus oheisten kirjojen saatteeksi. Minulla oli miellyttävä tilaisuus vieraillla USA:ssa kesäkuun ajan ja yhtenä tavoitteenani siellä oli hankkia uusinta kirjallisuutta homoseksuaalisuudesta. Nämä kolme mielestämme keskeisintä teosta ostin sieltä Teitä varten. Idea on Olli Stålströmin, mutta nämä tulevat koko SETAn nimissä ja olen esittänyt, että SETAn hallitus lisää tähän myös oman lähetteensä. Uskon, että tässä uusimmassa tutkimuksessa, josta Sexual Preference kertoo ja jonka teoksen sain itselleni juuri pääsiäisen alla, aletaan lähestyä homoseksuaalisuuden todellista olemusta. Olen vakuuttunut, että Tekin luette tämän teoksen ja nämä toisetkin — sikäli kuin aikaanne joskus tilaisuutta antaa — mitä suurimmalla mielenkiinnolla.

Vaimoni lähettää tässä samalla omat onnittelunsa ja terveisensä.

Tervehtien
M.K.

SETAn hallituksessa

SETAn vuosikokouksessa 23.10.1982 minut valittiin SETAn hallitukseen. Pienemmän piirin tarkoituksena oli nostaa minut aivan puheenjohtajaksi, mutta se ei onnistunut. Vaikeaa olisikin ollut näin kaukaa kuin Ilomantsista asti hoitaa tuota hommaa. Raimo Nordfors sai jatkaa. Lupasin noin kerran kuussa tulla hallituksen kokouksiin. Se merkitsi joka toista kokousta. Tietenkin sain

pöytäkirjajäljennöksen myös niistä, joissa en ollut mukana. Siunatuksi lopuksi jouduin toimimaan jonkin aikaa varapuheenjohtajana aivan toimikauden lopussa.

Kohta kauden alussa SETA sai tehtäväkseen levittää Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen laajahkoa kyselykaavaketta homoseksuaaleille kautta maan, kysely oli päivätty 30.10.82. Tutkimus, oli laajin tähänastinen Suomessa ja sen tuloksia tulitisiin selostamaan teoksessa, jota Olli Stålström ja Kai Sievers toimittivat. Jokainen setalainen levitti niitä tuttavapiirissään ja itse mainostin ja jaoin niitä Joensuun Demian-klubissa, missä olin jo muutaman vuoden ajan käynyt, en tosin aivan säännöllisesti, mutta melko usein kuitenkin. Vastauksia tähän tiedusteluun saatiin kaikkiaan 1051.

Marraskuun jälkimmäisestä kokouksesta 27.11. on myös maininta, että pyritään järjestämään tapaaminen arkkipiispa John Vikströmin kanssa. Sain tehtäväkseni sen organisoimisen ja se toteutuikin sitten 1.3.83, Perjantaina 26.11.82 oli Tampereella kokous laajemman homorganisaation muodostamisesta. Sinne oli kutsuttu SETAn lisäksi eri kaupungeissa toimivia homoklubeja edustajiensa välityksellä. Jouduin kokouksen sihteeriksi. Osanottajia oli kaikkiaan 21, Helsingistä, Turusta, Oulusta, Joensuusta ja isäntinä tietenkin Tampereen Vagabondit. Keskustelua käytiin melko pitkään, kuitenkin enemmän myötä kuin vastaan, ja niin sai syntynsä Seksuaalipoliittinen keskusliitto (SEPOKE), rekisteröimätön yhdistys. Nimeen ei kukaan ollut tyytyväinen, mutta parempaakaan ei ole saatu aikaan ainakaan viiteen vuoteen. Toiminta oli alkuun hieman kituliasta, mutta on vilkastunut sittemmin uuden puheenjohtajan myötä.

Yhtenä positiivisena seurauksena tämän yhdistyksen toiminnasta on mainittava se, että SETA ry itse muutti sääntöjään 1988 siten, että siihen voivat nämä kaupunkien homoklubit liittyä suoraan. SEPOKE on tällöin ilmeisesti tehnyt tehtävänsä ja voi lopettaa toimintansa.

Marraskuussa -82 päätettiin myös lähettää kaikille poliittisille puolueille kysely niiden suhtautumisesta homoseksuaaleja koskettaviin asioihin. Seuraavassa maaliskuussa olisivat näet eduskuntavaalit ja sitä ennen koottaisiin tulokset sekä järjestettäisiin paneelikeskustelu.

Puolueiden vastaukset on esitelty SETA-lehden numerossa 1/83, samoin paneelikeskustelu 28.2.83. Positiivisimman panoksen tuossa keskustelussa antoi ehdottomasti. ruotsalaisten Ole Wasz-Höckert, kun taas vanha Asser oli yhtä homofobinen kuin ennenkin, mitään kehitystä ei ollut tapahtunut. Tapaamisen arkkipiispa Vikströmin kanssa 1.3.83 voi sivuuttaa pelkällä maininnalla. Tietysti meillä oli yhtä ja toista toivottavaa, mutta edes arkkipiispan arvovallalla niitä ei voitu toteuttaa.

Puolitoista kuukautta myöhemmin 13.4. lunastin postista uusimman tieteellisen teoksen homoseksuaalisuudesta *Paul, Weinrich, Gonsiorek and Hotvedt: HOMOSEXUALITY. Social, Psychological and Biological Issues*. Aukaisin paketin, kirjoitin kirjaan nimeni ja päivämäärän ja paketoitin sen jo samana päivänä lähetettäväksi Ollille pikälähetyksenä. Näin kirjantekijätkin pysyivät ajan tasalla. Tietysti Olli oli tilannut sen itselleenkin, mutta sai sen vasta myöhemmin.

Oulun Pulssi järjesti 23.4.83 opintopäivät ja pyysi SETAsta yhtä alustajaa, toisen he olivat pyytäneet Psykestä, Koska SETAssa tiedettiin, että olin jo ainakin suunnitellut selostusta aikaisemmin mainitusta Sexual Preference -teoksesta, pyydettiin minua menemään sinne ja tokihan suostuin. Paitsi em. esitystä laadin vielä toisen alustuksen SETAn toiminnasta yleensä. Yleisöä oli tuossa Seelarissa pidetyssä seminaarissa noin 40 henkeä, useimmat nuoria opiskelijoita. Ennen ensimmäistä alustustani esittelin itseni lyhyesti, mistä olin kotoisin, miten ja milloin tunnistin homouteni jne. Sanoin myös, että varmastikin olen vanhin tilaisuuden osanottajista, koska

vähän yli kuukausi sitten täytin 60 vuotta.

Seminaari alkoi klo 15 ja kesti klo 20 saakka, jolloin alkoi illanvietto. Alustusten ja keskustelujen välillä oli kahvi- ja ruokailutaukoja. Keskustelin osanottajien kanssa ja tutustuin muutama sellaisiin, joita olen vuosien mittaan tavannut silloin tällöin. Eräs keskustelu jäi erityisesti mieleen. Nuori mies kertoi, että hän on ollut ns. "lapsiuskovainen", ts. ollut mukana seurakunnassa jo lapsuudesta asti. Koti oli eräessä pienessä Keski-Pohjanmaan pitäjässä, mutta työpaikka oli löytynyt Oulusta vasta äskettäin. Kun hän sitten huomasi itsensä homoksi, hän oli mennyt kirkkoherran pakeille ja sanonut, että kai hänen täytyy jättää elämästään toinen pois, joko seurakunta tai homous, Raamatun mukaan kun nämä eivät sovi yhteen. Silloin tuo kirkkoherra, jonka tunsin melko hyvin, koska hän oli syntynyt minun kotipitäjässäni 10 vuotta nuorempana, oli sanonut: "Kyllä Sinä voit olla sekä homo että mukana seurakunnassa". Sanoin tuohon, että onpa mukavaa kuulla, että Suomen kirkossa on noinkin valistuneita pappeja.

Kun keskustelussamme tuli jossain kohdassa ns. luova tauko, sanoi tuo nuori mies yhtäkkiä: "Mikä on nuoruutesi salaisuus? Ei millään voisi uskoa, että olet jo 60-vuotias." Nauroin tietysti tälle imartelevalle lausahdukselle, mutta koska hän oli ilmeisesti aivan tosissaan, totesin: "Nähtävästi tämä työ etupäässä nuorten ihmisten parissa ja heidän hyväkseen mitä nyt viimeisten 9 vuoden ajan olen lähinnä SETAn piirissä tehnyt, on osaltaan pitänyt minut itsenikin henkisesti nuorena ja se sitten nuorentaa jopa ulkonäköäkin."

Keväällä -83 alkoi AIDS-hysteria lähestyä Suomea. Jo helmikuussa on päivättyä Uffen kirje SETAn hallitukselle, että AIDS-tapauksia on löydetty Ruotsissa 2 ja Tanskassa 10, Suomessa ei silloin vielä yhtään. Tosin myöhemmin on voitu todeta, että jo 1982 oli joku kuollut Suomessa AIDSiin. Sanoma- ym. muut lehdet alkoivat herkutella otsakkeilla: Homotauti... Olli teki suurtyön vaatimalla ja kai melkein pakottamalla lehdet luopumaan tuollaisesta otsikoinnista ja siirtymään asiallisempaan tyyliin. SETA suunnitteli myös valistuskampanjan, jossa Outi ja Arto, SETA-lehden uusi toimitussihteeri, ravasivat ympäri Helsinkiä kiinnittäen ohjeita mm. yleisten vessojen seiniin, miten välttää AIDS-tartuntaa. Tukiryhmän perustaminen oli jo 16.6.83 hallituksen esityslistalla.

Syntymäpäivät

12.3.1983 täytin 60 vuotta. Kymmenen vuotta aikaisemmin olimme viettäneet puolen vuosisadan juhlaa kotona, lahjoja oli tullut ja vieraitakin oli käynyt ihan runsaasti. Osittain ne olivat yhteiset juhlat Anna-Liisan kanssa, hän kun on vain 17 päivää nuorempi!

Tuntui siltä, ettemme halunneet tuon kaiken toistuvan. Koska päivä oli lauantai, kiteytyi vähitellen suunnitelmaksi, että vietämme sen pienemmällä joukolla helsinkiläisten ystävien seurassa. Läheisimmät ystävät SETasta ja jokin sopiva pikku paikka Helsingistä. Ollin ja Vesa Tapion kanssa kävimme katsastamassa paikaksi ravintola Lehtovaaran Taka-Töölöstä. Lapsitamme vain Petri Sirpansa kanssa voi olla mukana. Kutsuimme myös professorin arvonimen saaneen Erkki Niinivaaran ja hänen Helliikki-rouvansa ja he asuivatkin aivan lähellä tuota ravintolaa. Kaikkiaan kertyi väkeä 18 henkeä.

Kutsussa olin kehottanut välttämään lahjoja, mutta tulihan niitä kuitenkin. Jo päivällä SETAn hallituksen kokouksessa olin saanut heiltä Marquezin romaanin *Sadan vuoden yksinäisyys* ja sitten illalla Ollilta ja Vesa Tapiolta Johan Hanssonin toimittaman *Homosexuella och omvärld*

den, Uffe ja Jussi antoivat yhdessä Uffen lainopillisen pro gradu -työn *Homosexuella, rätt och rättvisa*, josta hän oli saanut arvosanaksi täyden kympin. Ian ja Jouko antoivat Vivaldin musiikkia ja rouva Niinivaaran lahja erikoisesti Anna-Liisalle oli pienen pienessä ruukussa oleva kasvin alku, "herneitä narussa", mikä on siitä pitäen koristanut ruokailutilaamme.

Tippa tulee vieläkin silmään tuota iltaa muistellessa. Pidettiin pieniä puheita, keskusteltiin ja syötiin, ruuat olin jo aikaisemmin käynyt valitsemassa. Alettiin klo 20 ja lähellä puoltayötä loputkin lähdimme pois. Jo parin päivän päästä ja ennenkuin ehdin kiittää kirjeitse ystäviä lahjoista ja läsnäolosta, saimme Niinivaaroilta seuraavan kirjeen, jonka rohkenen liittää tähän. He kirjoittavat:

"Rakkaat ystävämme Martti ja Anna-Liisa!

Pari päivää on kulunut tapaamisestamme, joten ei sen vuoksi olisi vielä aihetta yhteydenpitoon! Mutta tämä onkin varsinaisesti iloinen palaute, kuten sosiologit sanovat.

Me molemmat istuimme lauantaina vielä pitkään sohvassamme ja kävimme läpi vaikutelmamme. Juhla oli huolella suunniteltu ja ajateltu. Se on vieraitten viihtymisen ensimmäinen ehto. Toisen seikan koimme vielä rikastuttavampana. Teihin molempiin kohdistui helposti aistittavaa lämpöä ja kiitollisuutta joka taholta — tottahan te sen tunsitte. Sen kaiken lähdesuonet olivat syvällä, lausumattomissa, yhteisissä vaikeuksissa ja niiden voittamisessa. Lyhyesti vain, kiitos että saimme olla mukana.

Hki 14.3.83
Hellikki ja Erkki"

Kokoomusta valistetaan

Olin keväällä -83 vapautuspäivien aikaan tutustunut Tukholmassa asuvaan Seppo Lehtikankaaseen, joka oli toiminut siellä Gay Moderateissa jo pitemmän aikaa. Hän oli halunnut saada yhteyttä johonkin Suomen kokoomuslaiseen, koska nämä puolueet vastaavat poliittisilta katsomuksiltaan toisiaan. Hänen aloitteestaan ryhdyin miettimään, mitä omassa puolueessani voisin tehdä homoseksuaalien hyväksi. Pari vuotta aikaisemmin olimme kyllä käyneet pienellä setalaisporukalla eduskunnassa puhuttelemassa ensin keskustapuolueen Veikko Pihlajamäkeä, joka on opiskeluaikainen tuttu, ja kokoomuksen Lauri Impiötä, joka on taas vaimoni pikkuserkku ja muuten tuttu jo vuosien takaa.

Maaliskuussa -83 oli ollut eduskuntavaalit ja uuteen eduskuntaan oli tullut vain 3 kristillisten edustajaa kun heitä edellisessä oli ollut 10. SETAssa ajattelimme, että nyt olisi sopiva aika taas yrittää kehotuskiellon kumoamista. Päätin tehdä voitavani ainakin mitä kokoomukseen tulee.

Lähdin lähimmästä mahdollisesta kohteesta. Pohjois-Karjalasta oli kokoomuksen edustajaksi valittu uusi henkilö, opettaja Eeva Turunen, jonka tunsin ainakin ulkonäöltä opettajakokouksista ja olimme varmaan tavanneet myös vaaliyhteyksissä. Kirjoitin hänelle henkilökohtaisen kirjeen jo 10.6. ja 22.7. kävimme Anna-Liisa ja minä juttelemassakin hänen kanssaan. Saimme

ihan lämpimän vastaanoton ja lainasin hänelle materiaalia luettavaksi. "Olen jokaisen ihmisen tasa-arvoisen kohtelun puolesta" hän mm. kirjoitti palauttaessaan nuo paperit.

Uudessa Suomessa oli 14.9.83 kahden palstan uutinen: "Länsi-Euroopassa ei löydy vertaa. Suomen lait kovia homoseksuaaleille." Siitä sain kimmokkeen ja kirjoitin 16.9. kaksi sivua pitkän kirjeen kokoomuksen kansanedustajille ja liitin siihen tuon lehtileikkeen. Monistin kirjeeni ja postitin jokaiselle erikseen 17.9. lauantaina Helsingin pääpostissa, oli näet jälleen SETAn hallituksen kokous. Myös kokoomuksen puoluesihteerin Jussi Isotalo sai oman kappaleensa. Kirje on Liite N:o 3 tämän teoksen lopussa.

Vain yksi kansanedustaja Elsi Hetemäki-Olander kiitti saamastaan informaatiosta. Mutta muutamaa päivää myöhemmin soitti Nykypäivä-lehden päätoimittaja minulle kouluun ja pyysi saada artikkelin näistä kirjeistä mainituista asioista tähän kokoomuksen puoluelehteen. Se syntyi aivan helposti ja 27.10.83 oli Nykypäivässä yläkerta "Oikeutta myös poikkeaville".

Palautetta

Myöhäsyksyllä -83 satuin Helsinkiin, kun Olli ja Vesa Tapio sanoivat ottavansa minut mukaan Kersti Juvan syntymäpäiville. Lähdin sinne oikein mielelläni, kun junanikin lähti samana iltana niin myöhään, että ehtisin olla juhlassa aivan sopivasti. En ollut koskaan tavannut häntä henkilökohtaisesti, mutta tiesin kyllä, että hän on emeritusarkkipiispan Mikko Juvan ja vaimonsa Riitan esikoistyttä. Vanhemmathan tunsimme jo opiskeluajoinamme, kuten aikaisemmista yhteyksistä on käynyt ilmi. Olin muuten tavannut vaimoni Anna-Liisan ensimmäisen kerran Brofeldtien perheen kesäkartanossa Punjossa Espoon Nuuksiassa vappuna 1945. Silloin oli aikainen kevät ja vappu erikoisen lämmin. Tietysti olin kuullut jotain Kerstistä — Ketistä, mitä nimeä tutummat käyttivät — SETAn kautta ja sitä suuremmalla syyllä ja uteliaanakin lähdin Ollin ja Vesa Tapijon kanssa juhliin.

Olimme melko aikaisin perillä, ehkä pari vierasta oli tullut ennen meitä. Pojat esittelivät minut ja Kersti toivotti tervetulleeksi. Kun hetken päästä istuttiin pienen sohvapöydän ympärillä, alkoi Kersti kertoa erästä tärkeää tapausta elämästään. Suunnilleen näin hän jutteli: "Olin tullut elämässäni siihen pisteeseen, että päätin kertoa vanhemmilleni rakastavani toista naista. Tein sen puhelimitse ja isä oli siellä toisessa päässä. Kun tein tuon tunnustuksen, sanoi isä aivan rauhallisesti: 'Kaikki rakkaus on Jumalasta ja minä toivon vain onnea ja siunausta Teidän rakkaudellenne!' En ollut uskoa korviani, sillä olin valmistautunut kuulemaan aivan toisenlaista tekstiä. Mutta totta tuo oli. Ryhdyin sitten vaivihkaa ottamaan selvää siitä, mikä oli saanut aikaan tuon mielenmuutoksen, ja sain tietää, että Sinä olit sen tehnyt," lopetti Kersti minuun päin kääntyen. Istuimme rinnakkain siinä sohvalla. Mieleni tuli tietenkin iloiseksi ja sanoin siihen, että kyllähän minä puhuin isäsi kanssa homoseksuaalisuudesta kun kävin saunomassa siellä Nuuksion järven rannalla — ja molempienkin kanssa sisällä — ja mukavaa on kuulla, että sillä on ollut näin hyvä vaikutus.

Tietysti Kersti liioitteli hieman, sillä totta kai Mikko ja Riitta Juva olivat saaneet ja hankkineet tietoa homoudesta muitakin teitä. Taitaa olla vain niin, ettei kirjatieta koskaan korvaa tällaisissa asioissa "suusta korvaan" -menetelmää. Kersti on myös jälkeenpäin yleisissä keskustelutalouksissa toistanut tuon kertomuksensa ja kiittänyt osuuttani hänen elämänsä ehkä tärkeimmässä käänteessä. Minusta tämä on ollut kaunein palaute, minkä olen työstäni homoseksuaalien

hyväksi saanut.

"Rakkauden monet kasvot"

Vuoden 1984 merkkitapaus oli tämän Ollin kirjan julkistaminen 10.5.1984. Olimme odottaneet sitä jo kauan, mutta se kannatti. Minäkin sain kutsun tuohon tilaisuuteen ja järjestin itselleni vapaata koulusta, päivä oli torstai. Hotelli Helsingin juhlatiloihin oli kertynyt koko joukko setalaisia, teoksen kirjoittajakuntaa, sanomalehtimiehiä ym. Teos sai julkista huomiota ja se pääsi myyntilistan kärkeen. Myöhemmin siitä otettiin vielä toinen, painos.

Olin tilannut Ollilta tätä teosta 20 kpl ja otin ne mukaani lähtiessäni takaisin Ilomantsiin. Tällä kertaa tein matkan lentäen. Jo seuraavana maanantaina vein kouluun kaksi kappaletta ja lahjoitin toisen koulun kirjastoon ja toisen opettajainhuoneeseen. Kun kirjastonhoitaja oli saanut sen päällystetyksi ja viedyksi kirjoihin, se hävisi heti kotilainaksi ja ainakin muutama oppilas ehti ahmia sen ennen lukuvuoden loppua. Kyllä sitä luettiin nähtävästi melko uutteraan muulloinkin ainakin niiden kahden vuoden kuluessa, mitkä vielä koulussa toimimme. Muut kappaleet lahjoittelimme sukulaisille ja tuttaville niin, että kirjahyllyssämme on vain se vapaakappale, jonka kustantaja Weilin + Göösiltä tuossa julkistamistilaisuudessa sain ja jota juhlistavat toimitajien Kai Sieversin ja Ollin nimikirjoitukset.

Homojen tulevaisuus Suomessa ei kuitenkaan ollut niin valoisa kuin ehkä "keväthuumassa" 1984 toivottiin. Takatalvi tai isku vyön alle tuli syksymmällä samana vuonna. Mutta palataanpa ensin muutama vuosi taaksepäin.

Piispainkokous asetti 11.2.1981 toimikunnan valmistelemaan selvitystä kristillisestä avioliitto- ja seksuaalietiikasta. Tämän tultua julkisuuteen lähetimme SETA:lle jonkinlaisen mallin kirjeeksi piispoille, jotta nämä ottaisivat huomioon uusimmat homoseksuaalisuudesta saatavat tiedot. SETA toimikin nopeasti ja jo 25.2.81 lähetti kaikille piispoille asiaa koskevan kirjeen. Edellinen vastaava ohjekirjanen oli jo vuodelta 1966 "Ajankohtainen asia", mutta sen tiedot homoudesta olivat virheellisiä ja ohjeet sen mukaisia.

Syksyllä -84, muistaakseni lokakuussa, ilmestyi sitten *Kasvamaan yhdessä*, piispojen puheenvuoro perhe- ja seksuaalietiikan kysymyksistä. Arkipiispa mainitsi tuoreeltaan TV:ssä, että tässä nyt homoseksuaalikin tunnustetaan ihmisiksi, jotka ilman omaa syytään ovat tässä asemassa ja joita ei sen takia ole pidettävä toisen luokan kansalaisina ja alempiarvoisina seurakunnan jäseninä. Mutta teoksen tutkiminen tarkemmin paljasti, että vanhat käsitykset istuvat vielä lujasti Suomen kirkon johtoportaan: puhutaan jatkuvasti homoseksuaalisuuden "luonnonvastaisuudesta" ja sen toteuttaminen on edelleen "syntiä", koska seksuaalisuutta saa toteuttaa vain avioliitossa. Siis täydelleen tyyliä: "me annamme sinun elää, mutta muista olla hengittämättä". Jottei kukaan homo erehtyisi pyrkimään kirkon virkaan, julistetaan tämä teos kirkon opiksi, jota kaikkien julistajien on nyt noudatettava. SETA:n hallitus antoikin jo 5.11.1984 oman kannanottonsa tuohon teokseen. En ollut sitä laatimassa, koska en ollut enää hallituksessa, mutta ehkä on aiheellista liittää se tähän, jottei se joutuisi aivan unohtuksiin ja koska se pätee edelleen.

"Seksuaalinen tasavertaisuus SETA ry:n kannanotto piispojen puheenvuoroon perhe- ja seksuaalietiikan kysymyksistä
5.11.1984

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispojen puheenvuoro perhe- ja seksuaalietikan kysymyksistä on näennäisessä vapaamielisyydessäänkin kolkko erityisesti yksin eläviä ja homoja kohtaan.

Piispat olisivat voineet puheenvuorollaan auttaa homoja luomaan tyydytystä tuovia ihmissuhteita ja löytämään vastuullisen elämäntavan omana itsenään tunnustamalla homoseksuaalisen suhteen hyväksytyksi yhdessä elämisen muodoksi. Tähän piispat eivät valitettavasti olleet kypsiä.

Puheenvuoro sisältää myönteisinä pidettäviä kannanottoja aikaisempaan vastavaan puheenvuoroon verrattuna. Piispat pitävät seksuaalisuutta ihmisen alkuperäiseen rakenteeseen kuuluvana ja sinänsä myönteisenä. He tukeutuvat käsitykseen, jonka mukaan homo ei ole 'itse vastuussa seksuaalisen taipumuksensa syntymisestä, vaan on saanut sen tahdostaan riippumatta'. Heidän mielestään 'homoseksuaalinen lähimmäinen on hyväksyttävä täysivaltaisena jäsenenä mukaan kirkon ja yhteiskunnan eri toimintamuotoihin'.

Piispat kuitenkin vesittävät nämä kannanotonsa rajoittamalla seksuaalisuhteet heteroseksuaaliseen avioliittoon ja tukeutumalla sellaiseen — ilmeisen kyseenalaiseksi osoitettuun — Raamatun tulkintaan, joka pitää homoseksuaalisuutta luonnonvastaisena ja kielteisenä.

Sallimalla seksuaalisuhteet vain heteroseksuaalisessa avioliitossa piispat kieltävät yksin tai avioliitossa eläviltä sekä homoilta oikeuden toteuttaa seksuaalisuuttaan, olennaista osaa kokonaispersoonallisuudestaan. Tällainen asenne on julman epäinhimillinen, ja sitä se on erityisesti homoja kohtaan, joilla ei edes ole mahdollisuutta heteroseksuaalisen avioliiton solmimiseen.

Kahden ihmisen välinen vastuullinen suhde, joka käsittää inhimillisen vuorovaikutuksen koko laajuuden ja tarjoaa tyydytyksen inhimillisille tarpeille, ei ole kiinni siitä, ovatko nämä kaksi ihmistä muodollisesti avioliitossa keskenään vai eivät ja ovatko he samaa vai eri sukupuolta.

Vaikka piispat eivät pidä ketään 'homoseksuaalisen taipumuksen perusteella' moraalisesti epäilyttävänä henkilönä, tulee hänestä piispojen silmissä sellainen, jos hän toteuttaa seksuaalisuuttaan. Kirkon virkaan tai palvelutehtävään otettavalta homolta piispat nimenomaisesti edellyttävät, ettei tämä 'opeta eikä toimi vastoin sitä, mitä kirkko homoseksuaalisuudesta opettaa'. Toisin sanoen hänen on siis kiellettävä osa itsestään ja hyväksyttävä sellainen Raamatun tulkinta, johon piispat perustavat Raamatun käsityksen homoseksuaalisuudesta.

Yllättävää on, että piispat vetoavat rikoslakiin sisältyvään kohtaan, joka kieltää julkisen kehottamisen homoseksuaaliseen suhteeseen, ja tekevät sen perusteella johtopäätöksen, ettei lainsäädäntö pidä homoseksuaalista käyttäytymistä suotavana. Piispoilta on ilmeisesti jäänyt huomaamatta, että Pohjoismaiden Neuvosto hyväksyi vajaa vuosi sitten homojen syrjinnän estämistä tarkoittavan aloitteen, jonka perusteluissa mainittua lainkohtaa pidetään erittäin kyseenalaisena.

Puhumalla homoseksuaalisen käyttäytymisen lisääntymisestä Suomessa ja homoseksuaalisuuden ehkäisemisestä etukäteen mm. tukemalla sellaista perhe-elämää, jossa lapsi voi kokea molemmat vanhemmat läheisinä, ja suhtautumalla sallivasti nuorten heteroseksuaaliseen kiinnostukseen piispat tosiasiaassa lisäävät homoseksu-

aalisen lapsen vanhempien ahdistusta. He antavat kuvan, ikään kuin lapsen homoseksuaalisuus olisi ollut estettävissä tietynlaisin kasvatustapoin, vaikka tällaiselle käsitykselle ei ole minkäänlaista tieteellistä perustetta.

Piispojen puheenvuoro on ilmeisesti syntynyt monien kompromissien tuloksena, mistä aiheutuu sen sisäinen ristiriitaisuus ja pitäytyminen asenteisiin, joille ei joko ole tieteellistä perustaa olemassa tai jotka ilmentävät toisenlaista yhteiskuntaa kuin missä me elämme."

Viimeinen päivänavaus 13.5.1986

Hyvää huomenta!

Näin viimeisenä päivänavauksena sallinette, että muistelen hieman menneitä.

Kuukausi sitten, huhtikuun 13. päivänä, sanomalehdet kirjoittivat tasan 10 vuotta aikaisemmin tapahtuneesta Lapuan patruunatehtaan räjähdyksestä. Minulle tuo päivämäärä, huhtikuun 13. vuonna 1976 toi mieleen aivan toisenlaisen, mutta myös unohtumattoman muiston: oli SETA:n ja Kirkon yhteiskunnallisen toimikunnan ensimmäinen seminaari Espoon Hanasaareissa. Meitä oli siellä n. 25 henkeä ja pohdimme tuon päivän ajan kirkon asenteita homoseksuaaleja kohtaan, nehen olivat tuohon aikaan virallisesti hyvin kielteiset. Iloksemme havaitsimme kuitenkin myös orastavaa myönteisyyttä useimpien kirkon edustajien alustuksissa ja puheenvuoroissa. Puheenjohtajana tässä seminaarissa oli silloinen Porvoon hiippakunnan piispa John Vikström.

Kahden vuoden ja kahden päivän kuluttua kokoonnuimme toiseen vastaavaan seminaariin saman puheenjohtajan johdolla. Jatkoimme siellä aiheen käsittelyä pienemmällä joukolla ja pikkuhiljaa näistä seminaareista oli seurauksena, että homoseksuaalisuus otettiin keskustelujen kohteeksi myös muissa yhteyksissä kirkon piirissä. Viimeksi olin mukana kolme vuotta sitten, kun kävimme keskustelemassa nyt arkkipiispaksi muuttaneen John Vikströmin kanssa hänen virkahuoneessaan kirkkohallituksessa Helsingin Katajanokalla.

On sanottava, että nämä viimeiset vähän yli 10 vuotta ovat olleet elämäni rikkainta aikaa. On saanut olla mukana muuttamassa maailmaa edes hieman inhimillisemmäksi ihmisten asua. Hidasta tuo muuttaminen tietysti on, mutta kun tietää asiansa oikeutuksen, se antaa kärsivällisyyttä ja rohkeuttakin tarpeen tullen. Yhdeksi etapiksi tällä tiellä voidaan sanoa entisen arkkipiispan Mikko Juvan artikkelia "Toisenlaista rakkautta" Kotiliesi-lehdessä viime lokakuussa. Osasimme sitä kyllä jo odottaakin. Sama artikkeli sisältyy vähän laajempaan myös hänen viimeksi ilmestyneeseen kirjaansa Aika ajatella, aika uskoa. Hän kirjoittaa mm.:

"Erityisen järkyttävä dokumentti homoseksuaalin kärsimyksistä on ruotsalaisen professori Pontus Viknerin postuumina ilmestynyt muistelmateos. Siinä tämä oppinut filosofi ja hurskas teologi, aikansa akateemisen nuorison rakastetuin opettaja paljastaa elämänsä vaikeimman jännityksen. Hän yritti kaikin voimin kieltää oman luontonsa läheisyyden ja rakkauden tarpeen, mutta ei pystynyt tähän. Sisäisettä liikutusta ei voi

lukea hänen sielunsa kamppailuista, rakastetun läheisyyden antamista ajoittaisista ilon ja täyttymyksen hetkistä sekä omantunnon sisäistämistä perinteen ja yhteiskunnan synnyttämistä syytöksistä.

Tänä päivänä elämme sallivammassa yhteiskunnassa. Lisääntyneen tiedon mukana on tuntemattomaan ja erilaiseen kohdistuva vastemmielisyys vähentynyt. Myös kristillisen kirkon on ollut pakko ajatella tässä kohdin kantansa uudelleen.

Toisin kuin ennen ajateltiin, tiedämme nyt, että homoseksuaalisuus ei ole mikään sosiaalinen tartuntailmiö, johon voidaan opettaa tai houkutella. Sen varsinaisia syitä ei ole pystytty selvittämään. Sen kuitenkin tiedämme, että seksuaalinen suuntaus ei ole valinnanvaraista, vaan se on ihmiselle annettu. Kun lähdemme siitä, että seksuaalisuus on Jumalan lahja, meidän on tyydyttävä toteamaan, että se useimmilla kohdistuu toiseen sukupuoleen, mutta joillakin samaan. Kuten ihminen ei ole vastuussa siitä, minkälaisia leivisköitä hän on Jumalalta saanut, terveyden, kyvyn ajatella, kyvyn rakastaa, kyvyn kantaa vastuuta, vaan siitä, miten hän leivisköjään käyttää, ei myös ketään voida lähteä moittimaan hänen seksuaalisesta suuntautumisestaan."

Kun SETA aikanaan perustettiin, lausuttiin aivan oikein, että eräs sen tehtävistä on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Vielä tuo aika ei ole koittanut, vielä SETA:a tarvitaan. Se on asiantuntijajärjestö alallaan, sille on alettu antaa yhä enemmän arvoa ja sen neuvoja kysytään. Voitaisiinkin ehkä sanoa, että SETA:n tekeminen tarpeettomaksi on Teidän sukupolvenne tehtävä.

Eläkkeelle

Jäin eläkkeelle opettajantoimesta — kuten myös vaimoni — 1.8.1986. Olimme molemmat täytäneet edellisessä maaliskuussa 63 vuotta, mutta teimme töitä lukuvuoden loppuun. Koulussa oli ollut aivan mukavaa, mutta emme ikävöineet sitä, toki oli annettava tilaa nuoremmille.

Jo elokuussa 1986 lähdin ensimmäistä kertaa tukholmaan RFSL:n (Riksförbundet för sexuellt likaberättigande) kesäjuhille. Seppo Lehtikangas, jonka tunsin jo aikaisemmin, oli vastassa ja

asuin hänen talossaan hieman kaupungin ulkopuolella. Bussipysäkiltä oli jonkin verran kävelymatkaa ja muistan, miten omakotitalojen pihoilla kukki monia sellaisia kasveja, jotka meillä eivät viihtyneet. Usein kuljimme myös Sepon autolla varsinkin iltatilaisuuksiin.

Jo ensi kokoontumisessa minua odotti yllätys: tapasin erään entisen oppilaani, joka luokan parhaana oli jäänyt mieleeni ensimmäisessä opettajanpaikassani. Samanlainen yllätys oli hänellekin tavata minut siellä 32 vuoden takaa. Hän lähti mukaan, kun menimme Sepon talolle syömään ja puhetta riitti. Vielä viimeisenä iltana eräässä hotellissa hän tuli juttelemaan ja kun musiikissa tuli sopivan hidas kappale, hän sanoi: "Mennään tanssimaan." Tuon tanssin muistan lopun elämäni.

Vielä vuosina -87 ja -88 olin Tukholmassa näissä juhlissa, mutta sitten pidin taukoa muutama vuoden. Viimeksi olin siellä kesällä 1998 ja tuohon tilaisuuteen kuului pitkä marssi kaupungin läpi Skansenille.

Sitten seurasi pari vuotta tiivistä työskentelyä "muistelmien" kimpussa. Jotkut läheisimmät setalaiset yllyttivät minua niiden kirjoittamiseen, olinhan ollut melko tiiviisti mukana SETAn alkuvaiheissa ja aineistoa oli kertynyt runsaasti. Pikkuhiljaa se alkoi tulostua ja keväällä -89 tuo 126-sivuinen julkaisu oli mielestäni valmis. Otin siitä 100 monistetta Issakan koululla olleessa pienyrityksessä ja ensimmäiset kappaleet vein mennessäni sinä vuonna SETAn juhliin. SETAn kirjastoon annoin useampia kappaleita, josta niitä lainataan halukkaille. Hyvin menivät "kaupaksi", vaikka en niitä suinkaan myynyt vaan annoin aivan ilmaiseksi.

Seurauksia

Ihmiset ottivat "muistelmani" ihan mukavasti vastaan; olihan siinä melkoisesti SETAn alkuvuosien historiaa. Vähitellen siitä alkoi itää uusia aloitteita. Ehkä ensimmäisiä oli SEURA-lehden toimittaja Hannu Rahkosen pyyntö saada haastatella kotona ja lupasimme, että hän saa tulla valokuvaajan kanssa. He saapuivat 24.9.1990, kun olimme korjaamassa satoa puutarhastamme. Kun haastattelua ei sitten näkynytäkään SEURAssa soitti Hannu Rahkonen ja kertoi, ettei em. lehti suostu julkaisemaan sitä syystä, että "SEURA on perhelehti ja lapsetkin lukevat sitä". Mielestämme olimme nähneet tuossa lehdessä paljon oudompiakin tarinoita, mutta kun ei niin ei? Hannu soitti sitten 5.4.93 ja sanoi KOTILÄÄKÄRI-lehden julkaisevan sen, jos annamme luvan. Se annettiin ja haastattelumme oli muistaakseni elokuussa -93. Valitettavasti olen hukannut jonnekin sen kappaleen, minkä tavallisesti varasin arkistooni, mutta kuva artikkelin alussa oli erittäin hyvä.

Pirjo Latokangas haastatteli minua sitten 16.11.1992 Helsingissä jossain toimistossa, missä hän oli työssä. Tämä oli aineistoa hänen kirjaansa "Homomiehen identiteettikehitys". En ole tullut hankkineeksi sitä. Eräs EEVA-lehden toimittaja soitti 10 päivää myöhemmin ja pyysi haastattelua artikkeliinsa "Mieheni on homo". Hän sanoi muuntavansa nimeni, ikäni ja ammattini, jottei minua tunnistettaisi, mutta asiasisältö oli kyllä pysynyt oikeana. Artikkelin ilmestyi vuoden 1993 ensimmäisessä numerossa. Olipa outoa olla tuolla tavalla "julkisuudessa". Ajattelin, että parempi sittenkin esiintyä omalla nimellä ja naamalla, ja tätä olen sittemmin koettanut noudattaa. Sisarentyttäreni, joka toimii lääkärinä Turussa, oli tunnistanut minut ja soitti, mutta asia ei ollut hänelle enää yllätys, vaan useasti keskusteltu juttu.

Radioesiintymiseen Olotila-ravintolassa 11.8.1994 pyydettiin myös mukaan. Se oli tuollais-

ta kepeää jutustelua erilaisista homoaiheista. Palkkioksi sain Radiomafian kesäpaidan. Siinä yhteydessä tapasin radiotoimittaja Marika Kecskemétin, jonka isä oli tullut Suomeen vuoden 1956 kansannousun seurauksena. Hän kertoi, että Suomi otti vastaan 2 pakolaista, Ruotsi 2000. Itse kerroin hänelle, että ennen sotaa olin harrastanut heimoaatetta niin paljon, että minulla oli kaksi kirjeenvaihtotoveria Eelistä ja että olin lukenut unkaria kirjeopiston välityksellä. Tosin olin unohtanut siitä suurimman osan, mutta muistin sanan "szeretlek", mikä merkitsee "minä rakastan sinua". Marika naurooi ja sanoi, että se onkin kaunein sana unkarinkielessä.

Toimittaja Leena Jäppinen Yleisradio 1:stä soitti 9.10.1995 ja pyysi haastattelua sinne. Muistaakseni Jussi Nissinen oli yllyttänyt häntä kääntymään puoleemme. Hän tuli mankan kanssa 5.11.1995 ja totesimme, että olen syntynyt samassa pitäjässä kuin hänkin, nimittäin Suonenjoella. Hän haastatteli yhdessä meitä molempia ja siitä muokattiin puolen tunnin esitys. Se tuli ulos ensimmäisen kerran 9.1.96 ja toisen kerran 11.1. Ilmeisesti näiden "ansioista" saimme kutsun Homoliittoiltaan TV2:ssa tosin siten, että Anna-Liisaa haastateltiin kotona muutamaa päivää aikaisemmin ja itse menin Tohloppiin.

Tuo suora lähetys TV2:sta 9.4.96 on meillä kyllä videona, mutta tilaisuus on minulla muistissakin hyvin elävänä. Meitä oli kolme "mallihomoa", Jorma Hentilä, Pirkko Saisio ja minä, jotka otettiin erikseen sisään ja saimme tehdä selkoa omista lähtökohdistamme. Vastapuolella oli alun toistakymmentä henkilöä, sekä "ystäviä" että "vihollisia". Keskustelu kävi niin kiivana, etten saanut puheenvuoroa ennen kuin lopussa kansanedustaja Outi Ojala sanoi, että "antakaa toki Martillekin puheenvuoro". Näin sain kerrotukseni sen mielestäni tärkeän asian, ettei kouluksa kukaan ollut "hyppinyt silmilleni", vaikka hyvin tiesivät, miksi olin kirjoitellut SETA-lehteen ja ollut ainakin kerran TV:ssä.

Keväämmällä 1996 tuli esitys Suomen Kuvalehdestä, että siihen tehtäisiin juttua meistä. Anna-Liisa oli lähtenyt jonkin porukan mukana retkelle Heidelbergiin ja Elsassiin (14.-20.4.), kun toimittaja Katri Himma ja valokuvaajana poikamme Petri tulivat tänne Ilomantsiin ja pääosa tekstistä tehtiin täällä. Itse olin lähdössä "Keisarinnan kierrokselle" — Praha, Wien, Budapest — (21.-28.4.). Ohitimme toisemme Helsingissä, missä voitiin tarkentaa tekstiä ja Petri otti vielä yhteisen kuvan. Tarina ilmestyi Suomen Kuvalehdessä 10.5.96 ja oli ilmeisesti paras tämän lajin esityksistä. Saimme siitä positiivisia terveisiä niinkin kaukaa kuin Espanjan aurinkorannalta ja Hongkongista.

Kesäkuussa 1996 minua lähestyi kirjeellä toimittaja Sinikka Pellinen. Hän aikoi saada aikaan kirjan kristityistä homoseksuaaleista. Hän oli lukenut muistelmani "Jotakin ehkä tietäisin..." ja pyysi lähettää minulle kysymyksiä sen pohjalta. En tosin ollut enää kirkon jäsen, mutta aikoinaan olin kyllä toiminut kristillisessä ylioppilasliitossa YKY:ssä ja herännäisyys oli minulle tuttua jo kotipuolesta. Lupasin tulla mukaan hankkeeseen ja muutamien kirjeiden avulla osuuteni sitten valmistui. Kirja, jonka nimeksi oli tullut "Homoseksuaalinen identiteetti ja kristillinen usko", tuli tekijäkappaleena 14.5.97 ja osuuteni oli siinä toisena järjestyksessä. Ensimmäisenä oli Ritva Kurjen esitys, tunsin hänet SETAn kristillisen piirin Malkuksen vetäjänä. Seuraavista viisi esiintyi vain ristimänimellä tai nimimerkillä ja vain yksi uskalsi panna koko nimensä mukaan. Toisessa osastossa oli sitten asiantuntijoiden puheenvuoroja. Ensimmäisenä niistä oli emeritusarkkipiispa Mikko Juvan esitys ja toisena teol. tri Martti Nissisen kirjoitus. Näistä tunsin Juvan jo opiskeluvuosilta 1940-luvulta ja Nissisen olin tavannut joissakin kokouksissa, mm. Tohlopissa 9.4.96.

Tähän kirjaan on tuskin tarpeellista puuttua sen syvällisemmin. Martti Mäkisalokin sanoo

esitellessään sanottua teosta ilmeisesti Hesarissa, ettei teos tuo asiaan "mitään ratkaisevasti uutta". Onpahan vain kokoelma siitä, miten eri ihmiset kokevat oman homoseksuaalisuutensa.

Tässä yhteydessä lienee vielä aiheellista mainita, että kirkkokin alkoi 90-luvulla hieman herätä homoseksuaalisuuden asialliseen käsittelyyn. Turussa pidettiin ensimmäiset koulutuspäivät 21.–22.9.1993 ja Kuopiossa toiset 1.–2.2.1995. Nämä käsittelivät seksuaalisuutta mahdollisimman laajasti. Osallistuimme Kuopion tilaisuuksiin. Suunnittelijoina olivat Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskus, Kirkon sairaalasielunhoidon keskus, Kuopion ev.lut. seurakuntien diakoniakeskus ja Kuopion seudun Seta. Päivät järjestettiin Kuopion terveydenhuolto-oppilaitoksella ja sieltä saatiin myös runsaasti yleisöä mukaan; osanottajaluettelossa on kaikkiaan 113 nimeä. Kummastakin tilaisuudesta julkaistiin myös raportti, edellisessä on 43 sivua, jälkimmäisessä 77. Kannattaa vielä mainita, että Kuopion Hilestä oli saatu puhujan paikalle vain puheenjohtaja, muut nuoret edustajat tulivat Jyväskylästä.

Tavallista elämää

Onneksi olemme saaneet sentään suurimman osan ajastamme eläkkeellä elää tavallista jokapäiväistä elämää, eikä tästä sen enempää kertomista. Pidämme puutarhanhoidosta ja sitä riittää noin 38 aarin alueella. Kasvitarhaa on pienennetty jo useampia kertoja, kun syöjät ovat vähentyneet. Olemme myös vanhentuneet ja sieltä pari muistoa: 70 vuottani juhlittiin Helsingissä ravintola Svenska Klubbenissa 1993, Anna-Liisa löysi juhlapaikaksi Imatralta Miekkalan talon, mikä oli siirretty Ranualta, ja hänen äitinsä esivanhempia oli asunut siinä useiden sukupolvien ajan, mm. hänen äidinisänsä oli syntynyt siinä. 75 vuoden merkeissä kokoonnuttiin Helsingissä 1998 Lost & Foundiin. Täällä Ilomantsissa pidimme myös yhteiset 150-vuotispäivät 21.3.98. Edellisistä kotikutsuista olikin kulunut jo 25 vuotta.

Elämäämme leimasivat myös ulkomaanmatkat, joista joitakin on mainittu jo aikaisemmissa muistelmissani. Anna-Liisallehan nämä kuuluivat jo ammattiin maantiedon opettajana, mutta nyt eläkkeellä voimme tehdä niitä yhdessä, kun lapsetkin olivat jo niin isoja, että pystyivät huolehtimaan itsestään. Jos ryhtyisi yksityiskohtaisesti kuvailemaan näitä matkoja, tulisi niistä oma teos. Tämä on kuitenkin tarpeetonta, koska ihmiset muutenkin matkustelevat paljon, mutta ehkä kuitenkin luettelen eläkeaikana yhdessä tehdyt matkat. Meillä on Tallinnasta ostettu pieni muisstikirja, johon on merkitty kaikki ulkomaanmatkat koko elämämme ajalta.

Egypti	28.3.–10.4.88
Pariisi	7.–14.5.89
Kreikka	21.–28.4.90
Rooma	8.–15.11.92
Viro, saaristokierros	12.–17.7.93
Jordania	12.–20.10.96
Ruotsi	17.–20.8.97 sukututkimusmatka, ulottui Arbogaan
Unkari	19.–25.10.97
Vanha Valamo	22.–23.5.99
Tartto	2.–5.9.99
Itämeren risteily: Visby–Saarenmaa	22.–25.8.2000

Olimme liittyneet aikoinaan Ateenan instituutin ystävien yhdistykseen ja sen matkoja olivat edellisistä Egypti, Kreikka ja Jordania. Näitä matkoja johti prof. Jaakko Frösén, alansa huippu niin oppana kuin hiiltyneitten asiakirjalöytöjen tutkijana.

Olemme eläneet rikkaan elämän. Olemme molemmat jo 78-vuotiaita ja tiedämme, ettei monia vuosia enää ole jäljellä. Oppilaita on maailmalla runsaasti ja heitä on hauska tavata usein aivan yllättäen siellä täällä. Erityisesti toimintamme SETAssa on tuottanut ja tuottaa edelleen iloa ja erinomaisia ystäviä. Toivomme hartaasti, että laki homo- ja lesbopariskuntien rekisteröinnistä hyväksyttäisiin eduskunnassa nyt syksyllä.

Ilomantsissa 30.7.2001

Martti Kaipainen

Kokemukseni biseksuaalin miehen vaimona

Anna-Liisa Kaipainen 2001

Elokuussa 1974 olimme olleet avioliitossa 24 vuotta. Mielestäni kaikki oli sujunut erinomaisesti. Mainittuna ajankohtana mieheni oli kuitenkin hyvin ahdistunut ja lopulta hän sai sanotuksi, että hänessä on myöskin homoseksuaalinen puoli. Viivyttelämättä sanoin hänelle, että kun sanot aina olleesi sellainen, niin saathan sinä olla sitä edelleenkin. Nämä sanat laukaisivat hänessä sellaisen ilonitkun, että se veti minutkin mukaansa. Siitä tuli elämämme "riemullisin" yö. Mieheni oli pelännyt sen asian ilmaisemista. Hän pelkäsi, että minä hylkään hänet. Kun siinä toisiimme kietoutuneina itkimme onnesta, tajusin selkeämmin kuin koskaan ennen, mitä rakkaus todella on.

Olin nuoruudestani lähtien ollut aika kiinteästi kirkossa kiinni, mukana myöskin hallinnossa aina kirkolliskokousta myöten. Ajan kuluessa tulin kuitenkin vähä vähältä hyvin kriittiseksi ja sitä lisäsi se, että oman seurakuntani kirkkoherra oli kerrassaan "hermostunut" siitä, että kun Martti ja minä teimme työtä homoseksuaalien ihmisoikeuksien hyväksi. Minulle kuitenkin tuo kokemus rakkauden voimasta oli käänteentekevä uskonasiassa, joka oli kysymysmerkinä vainnut jo useita vuosia. En osannut enää uskoa ihmishahmoiseen "jumalaan". Nyt löysin jopa

vastauksen Raamatusta. Johanneksen ensimmäinen kirje 4:8 "Jumala on rakkaus". Minä, joka olen koulutukseltani biologi ja tehnyt sen alan opettamisen parissa virkatyöni, ymmärrän mielestäni perusteellisesti, mitä tuo esille ottamani Raamatun kohta tarkoittaa.

Heti, kun olin tämän asian ymmärtänyt, rupesin lukion biologiassa soveliaassa kohdassa ottamaan esille homoseksuaalisuuden. Ydinasiat siinä olivat: se on synnynnäinen ominaisuus, sitä ei voi muuttaa ja viisainta on asianosaisten itsensä hyväksyä se. Ja meidän ulkopuolisten asia on hyväksyä sillä tavalla erilaiset ihmiset yhteisöömme. Joskus tuollaisella tunnilla näin niin autuaita kasvoja, etten niitä koskaan unohda. Muutaman vuoden kuluttua eräs muualta kotoisin oleva mies kertoi, että armeijassa oli yhtä aikaa Ilomantsin lukion käyneitä poikia ja toisten "vinoillessa" he puhuivat homoseksuaalisuudesta aivan asiallisesti.

Kehitysoopin yhteydessä biologiassa on valitettavasti aina korostettu keskinäistä kilpailua, "olemassaolon taistelua". Siinä on unohdettu rakentava voima, keskinäinen hyvyys eli rakkaus. Se on mahtava voima. Minun nykyisessä ajattelussani se on "Jumala". Kun tämän tajusin, vapauduin siitä huolesta, että olin liukenemassa ulos kristinuskosta, johon sisältyy mm. autuuden toivo "tuonpuoleisessa elämässä". Nyt ymmärrän, että taivas on täällä ja nyt, kun saa elää rakkaudessa.

Edellä kerrottuun uskonkäsitykseeni liittyen kerron, miten olen hämmästykseni todennut, että jo hyvin nuorena Eino Leino oli tullut samaan näkemykseen. Tästä puhuvat seuraavat säkeet runossa "Hymyilevä Apollo":

"Min verran meissä on lempeä,
sen verran meissä on iäistä,
sen verran meistä myös jäljelle jää,
kun päättyvi päivä tää."

Ilomantsissa 7.8.2001
Anna-Liisa Kaipiainen

Eduskunta äänesti parisuhdelaista perjantaina 28.9.2001.

Tulos:

Jaa	99
Ei	84
Tyhjä	1
Poissa	15
<hr/>	
	199

Liite 1

1979 Martti Kaipiainen

Homoseksuaalisuus uudelleen arvioitavana

Homoseksuaalisuus on viime vuosina tullut uudelleen arvioinnin kohteeksi myös täällä Suomessa. Tätä on tietenkin edeltänyt vuosikymmeniä kestänyt kansainvälinen kehitys. Jo ns. Kinseyn raportti (1948 ja 1953) toivat ilmi sen tosiasian, että kysymys on yleisemmästä ilmiöstä kuin haluttiin tunnustaa. Sen mukaan miehistä n. 4 % on täysin homoseksuaaleja ja tämän lisäksi 33 %:lla miehistä on ollut homoseksuaalinen kokemus joskus elämässään. Naisilla nämä numerot ovat pienemmät, noin puolet tai vain kolmasosa miesten vastaavista määristä. Lisäksi tutkimuksissa todettiin, ettei ihmisiä voida jakaa vain hetero- ja homoseksuaaleihin, vaan että ominaisuus on liukuva. Tämän johdosta onkin kirjallisuudessa alkanut näkyä vain pyöristetty arvio: sanotaan, että noin 10 % ihmisistä on perusominaisuuksiltaan enemmän tai vähemmän homoseksuaaleja. Kysymys ei ole siis mistään vähäisestä joukosta.

Vielä viime vuosikymmenellä homoseksuaaliset teot olivat rangaistavia rikoksia useimmissa maissa. Englannissa Wolfendenin raportti v. 1957 suositteli niiden vapauttamista rangaistuksesta täysikasvuisten kesken. Tämä tuotti tuloksia vasta 10 vuotta myöhemmin. Hollannissa ns. Speijerin raportti v. 1969 sai aikaan, että seksuaalilainsäädännössä ikäraajat asetettiin samoiksi v. 1971. Ruotsissa tämä tapahtui viime vuonna (1.4.1978 lähtien). Suomessa aikuisten keskiekset homoseksuaaliset teot poistettiin rikoslaista v. 1971, mutta ikäraajat ovat erilaiset ja lisäksi meillä on tuo kuuluisa ns. mainoskieltopykälä (RL 20:9, 2. momentti), mikä pyrkii estämään asiallisenkin tiedottamisen. Nämä muutokset eivät ole tapahtuneet vain "maallisten" lainlaattijain toimesta, vaan esim. Wolfendenin raportin aikaansaamiseen vaikutti myös Englannin kirkko.

Myös teoreettisesti on katsottu tarpeelliseksi tutkia kirkon vuosituhantista oppia ja käytäntöä homoseksuaalisuuden suhteen. Asiaa ovat kiirehtineet homoseksuaalien — tämän vainotun vähemmistön — omat toimenpiteet ja järjestöt, joita on syntynyt lukuisasti viimeisten parinkymmenen vuoden aikana (esim. Tanska 1948, Ruotsi 1950) myös aivan kirkollisissa piireissä. Los Angelesissa Troy D. Perry perusti 1968 Metropolitan Community Churchin, homoseksuaalien oman kirkon, koska nämä savustettiin ulos omista kirkoistaan. 10 vuotta sitten kesäkuun lopussa tapahtuivat New Yorkissa kuuluisat Christopher Streetin mellakat. Poliisit tulivat pitämään tarkastusta ja suorittamaan pidätyksiä Stonewall Inn -nimisessä baarissa, josta oli muodostunut homoseksuaalien suosima tapaamispaikka, ja nämä heitettiin ulos poliisien toimesta. Silloin nämä asiakkaat katuyleisön ja paikallisten asukkaiden avustamana rakensivat barrikaadeja läheisille kaduille ja pitivät puoliaan kolme vuorokautta poliiseja vastaan. Tämä synnytti varsin aktiivisen järjestön Gay Liberation Front'in. Suomen Seksuaalinen tasavertaisuus r.y., kutsumanimeltään Seta, on varsin nuori, vasta viisivuotias.

Suomessa ilmestyi v. 1975 lopussa Kirkon tutkimuslaitoksen 62-sivuinen julkaisu "Homoseksuaalisuus ja kirkko. Katsaus uusimpaan tutkimukseen ja keskusteluun." Se aiheutti varsin vilkkaan kirjoittelun lehdistössä, mutta siihenpä se kirjoittelu sitten melkein päättyikin. Joskus keskustelu pulpahtaa esiin jossakin sanomalehdessä kuten Hufvudstadsbladetissa v. 1977 tai Helsingin Sanomissa v. 1978. Kirkollinen Kotimaa kieltäytyy ottamasta palstoilleen homoseksuaalisuuden suhteen myötämielistä, asiallista tekstiä. Vartija sen sijaan julkaisee. Jos kuitenkin

otetaan huomioon vielä, että Setalla ja Kirkon yhteiskunnallisella toimikunnalla on ollut asiasta kaksi seminaaria, 13.4.1976 Hanasaarella ja 15.4.1978 Merihaassa, joista varsinkin jälkimmäinen oli erittäin hedelmällinen, voidaan sanoa, että eteenpäinmenoa on Suomessakin tapahtunut.

Lienee tarpeetonta tässä toistaa niitä Raamatun kohtia, joihin kirkko perustaa tähänastisen homoseksuaalisuudelle kielteisen kantansa. Niistä on prof. Heikki Räisänen antanut perusteellisen selvityksen Teologisessa Aikakauskirjassa v. 1975 (n:o 4, ss. 261 -284). Häinkin sanoo kirjoituksensa lopussa: "Vastuullinen kristillinen etiikka joutunee väistämättä ottamaan homoseksuaalisiin kantaa — sit venia verbo (sana sallittakoon l. "luvalla sanoen") — "raamatunvastaisesti" siihen tapaan kuin esim. Bovet, Syväne tai Fagerbergin komitean mietintö tekevät."

Käytän seuraavassa lähinnä seuraavia lähteitä:

John J. McNeill: *The Church and the Homosexual*, 1977.

Human Sexuality. New Directions in American Catholic Thought, 1977.

D.J. West: *Homosexuality Re-examined*, 1977.

Ensimmäisen teoksen kirjoittaja on jesuiittapappi, joka totesi itsensä homoseksuaaliksi vasta pappisvihkimyksensä jälkeen ja on siitä pitäen omistautunut tutkimaan asiaa. Toinen teos on taas laajan yhteistyön tulos, mikä kattaa koko seksuaalisen kentän. Toimittajina mainitaan 5 nimeä, joista 4 on teologeja, mukana yksi nainen, sekä yksi filosofian ja lakititeen tohtori. Varsinainen homoseksuaalisuutta koskeva osa tässä teoksessa on 32 sivun mittainen, joskin se tulee esille myös muissa yhteyksissä.

Raamatusta ei ole ruumis-sielu-dualismia, vaan me olemme eläviä olentoja, jotka Jumala on luonut hyviksi. Raamatusta ei voida myöskään saada yksioikoisia ja kaikkiin aikoihin päteviä ohjeita seksuaalielämää varten, vaan on otettava huomioon se historiallinen tausta, missä ko. kirjat ovat syntyneet. Jos tarkastellaan esim. Vanhaa Testamenttia, niin tuohon aikaan vaimot oli sidottu ehdottomaan uskollisuuteen, mutta miehille oli laillisesti sallittu moniavioisuus, salavuoteus ja avioliiton ulkopuoliset suhteet orjiin ja prostituoituihin. On huomattavaa, ettei koko Vanhassa Testamentissa ole selvää ja epäilemätöntä tuomiota prostituutiolle. Myös homoseksuaalisuuden kieltäminen on käsitettävä kulttuuriseksi, ei eettiseksi. Koska ympärillä olevien kansojen jumalanpalvelukset sisälsivät hedelmällisyyssymboleja, joita varten temppeleissä oli sekä naisia että poikia, ei Israelissa sellaista saanut harjoittaa. Että kieltä rajoitettiin vain miehiin, johtunee patriarkaalista yhteiskunnasta sekä naisen alistetusta ja halveksitusta asemasta. On tosin esitetty myös maallisempi syy niin homoseksuaalisuuden kuin onanin kieltämiseen: lasten ja erikoisesti poikien tuottaminen oli sen ajan "sotatarviketeollisuutta" ja siementä ei saanut mennä hukkaan, sen "rauhanomainen" käyttö — käyttäkseni nykyajan termistöä — oli rangaistava mitä ankarimmin.

Jeesus pyrki inhimillistämään lain, hän asetti naisen ja miehen tasa-arvoiseksi Jumalan valtakunnassa ja puolusti heikkoja ja sorrettuja. Hän lausui mm.: "Sillä on niitä, jotka syntymästään, äitinsä kohdusta saakka, ovat avioon kelpaamattomia, ..." (Matt. 19:12). McNeill sanoo tästä: "Ensimmäinen ryhmä, nuo, jotka ovat olleet avioon kelpaamattomia syntymästään asti, on Raamatusta läheisin maininta heistä, jotka me ymmärrämme nykyään homoseksuaaleina." Paavali ei näytä tunteneen tällaisia, vaan ainoastaan heitä, jotka olivat "vaihtaneet luonnollisen yhteyden luonnonvastaiseen". Näin ollen se homoseksuaalisuus, josta me haluamme puhua tässä yhteydessä, ei ollut lainkaan tunnettua ainakaan Paavalille.

Jo Paavalilla alkoi stoalainen filosofia vaikuttaa hänen käsityksiinsä, mutta se lisääntyi seuraavien vuosisatojen aikana, jolloin ns. kirkkoisät vaikuttivat kristinuskon kehitykseen; alkoi

muodostua traditio. Stoalaisuuden ihanne oli järkähtämätön mielenrauha, jota sellaiset tunneperäiset ilmiöt kuin mielihyvä, suru, kaipaus tai pelko eivät saaneet järkyttää. Myös sääli ja rakkaus olivat stoalaiselle epäluonnollisia ja hylättäviä. Luonnonmukaista oli tuottaa lapsia, siksi erityisesti homoseksuaalisuus oli luonnotonta ja tuomittavaa. Stoalaisuus meni niinkin pitkälle seksuaalikielteisyydessään, että kirkkoisä Augustinus piti kaikkea seksuaalista vetovoimaa ja mielihyvää syntinä. Sanoipa eräs toinen kirkkoisä näinkin: "Joka rakastaa omaa vaimoaan kiihkeästi, on avionrikkoja."

Toisena tärkeänä syynä homoseksuaalisuuden tuomitsemiseen oli kreikkalaisen ja juutalaisen kulttuurin vastakkaisuus. Kreikassahan homoseksuaalisuus oli varsin yleistä ja suvaittua. Kolmantena syynä oli, että Sodomian ja Gomorran hävitystä VT:ssa oli alettu tulkita homoseksuaalisuudesta johtuvaksi, vaikka alkuperäisempi käsitys lienee, että syynä oli vihamielisyys vieraita kohtaan. Alettiin jopa kaikki suuret onnettomuudet kuten maanjäristykset, nälänhätä ja rutto selittää Jumalan rangaistuksiksi homoseksuaalisuuden johdosta. Näin homoseksuaalisten tekojen rangaistavuus tuli myös maalliseen lakiin. Jonkinlaisena kulminaationa homoseksuaalien vainoamisesta voitaneen pitää Natsi-Saksan yritystä hävittää homoseksuaalit kaasukammioissa. Itävallan luterilaisen kirkon laskelmien mukaan arvellaan n. 220 000 homoseksuaalin menettäneen henkensä tällä tavalla. Kun noista kuolemanleireistä pelastuneista juutalaisille koetettiin järjestää jotain hyvitystä, jäivät homoseksuaalit sellaisesta osattomiksi; heidän olivat lain edessä edelleenkin rikollisia!

Tämä riittääköön historiasta. Miten sitten tästä eteenpäin?

Meidän on ensiksikin todettava eräs hyvin positiivinen piirre viime vuosikymmenien kehityksestä: seksuaalisuutta ei enää yleensäkään ymmärretä niin, että se olisi käytettävissä vain ihmissuvun lisääntymiseksi tai että sitä saisi käyttää vain tähän tarkoitukseen. Se käsitetään paljon laajemmassa merkityksessä voimaksi, jonka voidaan katsoa vaikuttavan tavalla tai toisella jokaiseen tekoomme, halusimmepa sitä tai emme. Erikoisesti se vaikuttaa ihmissuhteissamme ja niissä juuri henkisellä tasolla. Sana seksuaalisuus on tässä mielessä liian kapea-alainen, se tuo etsimättä mieleen itse aktin, ja siksi on homoseksuaalisuudellekin ehdotettu nimiä homotropia tai homofilia, jotka olisivat laajempia käsitteitä, mutta ainakaan vielä ne eivät ole saavuttaneet käyttöä. — Kuitenkin tuo henkinen puoli on homoseksuaalisuudessa aivan yhtä tärkeä kuin heteroseksuaalisessakin suhteessa. Nykyaikainen psykologia tunnustaa, että ihminen voi kasvaa tosi ihmisyyteen vain toisten joukossa, ei erakkona. Tällöin ei homoseksuaaliakaan voida velvoittaa selibaattiin, kuten vielä nykyään monesti näkee vaadittavan, vaan hänelläkin täytyy olla oikeus omilla edellytyksillään etsiä ja luoda ihmissuhteita, joissa molemmat osapuolet rakentuvat yhdessä luovuuteen ja eheyteen. Human Sexuality sanoo, ettei tässä suhteessa tarvita kahta mallia, erikseen hetero- ja erikseen homoseksuaaleja varten. Kaikilla on sama oikeus rakkautteen ja toisen ihmisen läheisyyteen. Molempien on vältettävä itsekkyyttä sekä toisen alistamista ja hyväksikäyttämistä. Vapaus ja vastuu kuuluvat olennaisesti yhteen elämän joka alueella.

Human Sexuality esittää, että ensin on raivattava yleisestä mielipiteestä joitakin sitkeähenkisiä myyttejä, jotka estävät pääsemästä kosketukseen itse asian kanssa:

1. myytti: Jokainen homoseksuaali on halukas fyysiseen kontaktiin lasten ja nuorten kanssa. On näet myös heteroseksuaaleja, joilla on sama taipumus, ja määrällisestä enemmyydestä johtuen näiden osuus lasten raiskauksiin on todennäköisesti paljon suurempi.

2. myytti: Miespuoliset homoseksuaalit ovat helposti tunnistettavissa naisellisuudestaan ja naispuoliset taas miehisyystään. Homoseksuaalit tunnistavat helposti toisensa muodostaen to-

dellisen salaisen yhteisön ja he ovat myös taipuvaisia valitsemaan tietyt ammatit.

3.myytti: Kaikki homoseksuaalit ovat taipuvaisia tilapäissuhteisiin ja kykenemättömiä muodostamaan pysyviä ihmissuhteita.

4. myytti: Ehkä pahin kaikista on uskomus, että homoseksuaalit yksinkertaisesti pyrkivät tahdonvoimalla korjaamaan olosuhteensa tai haluavat heteroseksuaalista kanssakäymistä tai mennä avioliittoon. Homoseksuaalia ei pidä koskaan rohkaista menemään naimisiin, koska tuollainen avioliitto on useimmiten tuomittu epäonnistumaan.

West kertoo eräästä tutkimuksesta, jossa 89 homoseksuaalisesta miehestä 16 oli mennyt avioliittoon kylläkin vastenmielisesti joko sukulaisten toivomuksesta tai ratkaistakseen oman probleemansa tällä tavoin. 14 näistä avioliitoista purkautui noin kolmen vuoden sisällä ja vain kaksi oli jäljellä siitä yksinkertaisesta syystä, että nämä miehet onnistuivat salaamaan vaimoiltaan satunnaiset homoseksuaaliset suhteet, joita heillä jatkuvasti oli. McNeill kertoo erään avioerojen parissa USA:ssa toimivan papin todenneen, että yli kolmasosa hänen kauttaan kulkeneista avioeroista aiheutui siitä syystä, että jompikumpi puolisoista oli homoseksuaali. Tämä ominaisuus oli pidetty huolellisesti salassa avioliittoa solmittaessa.

McNeill asettaa rohkeasti kolme teesiä entisiä, perinteisiä käsityksiä vastaan:

1.teesi: Sitä käsitystä vastaan, että homoseksuaalisuus sinänsä ja homoseksuaaliset teot erityisesti olisivat Jumalan tahdon vastaisia, hän väittää, että homoseksuaalinenkin tilanne on Jumalan tahdon mukainen. Jumala loi ihmisen sellaiseksi, ettei hänen seksuaalisuutensa ole hänen biologiansa määräämä. Me synnymme kyllä miehiksi ja naisiksi, meidät kasvatetaan miehiksi ja naisiksi menetelmin, jotka ovat suurimmaksi osaksi vaistomaisia. Tiedämme psykologiasta, että homoseksuaalinen vaihe on täysin luonnollinen osa seksuaalista kypsyämistä ja että jokaisen olemuksessa on sekä homo- että heteroseksuaalinen komponenttinsa. Aina ja kaikkialla jokin prosentti ihmisistä tulee pysyvästi homoseksuaaleiksi täysin ilman omaa syytään. Olemme nähneet, että sen tieteen valossa, mikä meillä nykyään on Raamatusta ja inhimillisestä seksuaalisuudesta, noilla traditionaalisilla käsityksillä ei ole enää pätevyyttä.

2.teesi: Sitä käsitystä vastaan, että homoseksuaalisuus olisi uhka yhteiskunnalle ja erityisesti perheen arvolle, millä perusteella homoseksuaaleja yritetään "parantaa" tai kieltää heiltä kaikki oikeudet harjoittaa seksuaalisuuttaan, me olemme varmoja siitä, että homoseksuaalisuus on täällä Jumalan tahdosta. Jumalalla on jokin tarkoitus luodessaan ihmisen siten, että jokin prosentti tulee homoseksuaaleiksi. Näillä on erikoislahjoja, joita he voivat käyttää rakentaakseen todella inhimillistä yhteiskuntaa.

Tärkeimmäksi erikoislahjaksi McNeill näkee sen, että homoseksuaalit voivat opettaa yhteiskuntaa ymmärtämään samanarvoisten ihmisten välistä rakkautta. Meidän kulttuurissamme miehen on oltava voimakas, luja, ehdottoman varma, objektiivinen, rohkea, looginen, rakentava, vapaa, tunteeton, järkevä, hyökkäävä, kilpaileva, työteliäs, kuriin tottunut, tasapuolinen, hallittu, käytännöllinen, taipuvainen satunnaisiin suhteisiin ja vakuuttava. Naisen puolestaan oletetaan olevan heikko, passiivinen, hieman hupakko, tunteellinen, tyhjänpäiväinen, epävarma, subjektiivinen, epälooginen, muista riippuvainen, oikullinen, harras, syrjään vetäytyvä, epäkäytännöllinen, taiteellinen ja vastaanottavainen. Olipa luetteloa kerrakseen! Myöntäen kaikki, että tässä on korjaamisen varaa puolin ja toisin. Kasvavat avioeroluvut jo pakottavat meitä tarkistamaan perinnäisiä käsityksiämme miehen ja naisen rooleista yhteiskunnassamme. Todellinen

kristillinen rakkaus, myös avioliitossa, on mahdollinen vain henkilöiden kesken, jotka ovat kokonaisia ja tasa-arvoisia. On monesti selitetty, että ihminen olisi sellaisenaan vain puolikas, ja löydettyään aviopuolison he kaksi vasta muodostavat kokonaisuuden. McNeill ei yhdy tähän käsitykseen. Hänen mielestään homoseksuaalisen yhteisön tärkeä tehtävä on opettaa heteroseksuaalit ymmärtämään oman persoonallisuuden arvo ja vapauttaa nämä noiden seksuaalisten kaakojen epäinhimillisistä kuvioista.

C.G. Jungin mukaan voivat homoseksuaalit miehet — miksei myös naiset — olla erinomaisia opettajina, koska heillä on mm. tavallista suurempi kyky ystävyteen ja hellyyteen sekä "naisellista" vaistoa ja tahdikkuutta. Huomaamme, että Jung käyttää tässä tuota vanhaa ominaisuuksien roolijakoa. Tämä kaikki tietenkin sillä edellytyksellä, että asianosainen on täysin hyväksynyt itsensä homoseksuaalina, sillä ellei näin ole, ei voi hyväksyä muitakaan. Kuitenkin juuri homoseksuaalit opettajat ovat näinä viime vuosina tunteneet itsensä kaikkein turvattomimmiksi. Viime joulukuussa oli Newsweekissä kirjoitus The Homosexual Teacher, jossa selostettiin heidän vaikeaa asemaansa USA:ssa. Kaliforniassahan äänestettiin viime marraskuussa lakiehdotuksesta, jolla homoseksuaalit opettajat olisi potkaistu virasta, mutta 60 % äänestäjistä oli toista mieltä ja esti lain läpimenon. Ei Suomikaan tässä asiassa aivan syytön liene. SETA 3-4/1977 kertoo eräästä suomalaisesta miesopettajasta, jonka oli lähdeävä maanpakoon Ruotsiin. Tietääksemme ei ainoa. Varmasti on myös monia, jotka yrittävät hinnalla millä tahansa salata omineisuutensa ja kärsivät. Samalla kärsii opetuskin ja erikoisesti siihen olennaisesti liittyvä kasvatustehtävä.

Viime vuosina on puhuttu paljon väkivallasta ja sen lisääntymisestä yhteiskunnassamme. "Väkivalta näyttää ylimalkaan huomattavan vähäiseltä itsensä hyväksyneitten homoseksuaalien joukossa", kirjoittaa McNeill, "joskin on erityisen yleinen niiden keskuudessa, jotka koettavat taltuttaa voimakkaat homoseksuaaliset taipumuksensa." Tähän liittyy läheisesti käsite homofobia, homoseksuaalisuuden kammo, mikä on myös omiaan aiheuttamaan väkivaltaisia reaktioita. Ei tarvitse kuin katsoa jokin ulkolainen elokuva TV:ssä, kun jostakin nuorisojoukosta kuuluu korvaan esim. "homot eivät täällä pesi" tai jotain muuta vastaavaa. Pelätään omien, ehkä täysin tiedostamattomien homoseksuaalisten taipumusten esilletuloa ja ollaan karskeja ulospäin. Myös Natsi-Saksan homovainot johtuivat suureksi osaksi siitä, että homoseksuaalit olivat enimmäkseen pasifisteja, ja näin heidät vietiin kuolemanleireille olivatpa he kuinka saksalaisia tahansa. McNeill jatkaa: "Vapauttamalla heteroseksuaalinen mies siinä määrin, että hän pystyy tunnustamaan ja hyväksymään homoseksuaaliset taipumukset itsessään, itsensä hyväksynyt homoseksuaalinen yhteisö voi antaa myönteisen ja ratkaisevan avun väkivallan kurissapitämiseksi yhteiskunnassa."

On myös huomattu, että yhteiskunnassamme tarvitaan yhä enemmän ihmisiä sellaisiin palvelutehtäviin, joissa kysytään hienotunteisuutta ja inhimillistä kiinnostusta erikoisesti ihmiseen. Traditionaalisesti tällaiset työt kuten lasten, nuorten ja vanhusten hoivaaminen, sairaanhoito ja sosiaaliset työt on katsottu naisten ammateiksi. Paitsi Jungia, jonka jo mainitsin, myös H. Thielicke, maineikas saksalainen teologi, pitää homoseksuaaleja miehiä sopivina näihin tehtäviin syystä, että heillä on synnyinlahjanaan "pedagoginen eros, lisääntynyt myötälämisen taju."

Monet ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että homoseksuaaleissa on huomattavan runsaasti taiteilijoita; näyttelijöitä, tanssijoita, kuvanveistäjiä, maalareita, runoilijoita ja kirjailijoita. Ei liene epäilystä siitä, että homoseksuaalien on helpompi kehittää esteettisiä arvojaan kuin heidän heteroseksuaalien kanssaveljiensä. Näin heillä on tärkeä osansa ohjata ympäristöään esteettisten

arvojen syvempään ymmärtämiseen.

3.teesi: On selitetty, että homoseksuaalinen rakkaus on synnillistä rakkautta, mikä erottaa asianosaiset Jumalan rakkaudesta ja johtaa heidät ikuisen kiroukseen. Tätä on perusteltu tiettyjen psykiatrien väitteillä, että homoseksuaalit ovat henkisesti sairaita ja kaikki tällaiset suhteet inhimillisesti tuhoavia. Tätä vastaan McNeill asettaa teesin, että myös hyvät homoseksuaaliset suhteet ovat mahdollisia ja että se rakkaus, mikä yhdistää tällaisissa suhteissa eläviä pareja, ei suinkaan erota, vaan yhdistää heidät entistä läheisemmin Jumalaan ja on Jumalan läsnäolon väline maailmassamme. Uusi kokemusperäinen todiste tämän teesin tueksi on ensisijassa se psykologinen toteamus, ettei homoseksuaalisuus ole itsessään sairaus, ja se kokemuksen todiste, että on olemassa monia homoseksuaaleja pareja, jotka elävät vakaissa suhteissa ja joiden suhde auttaa heitä molemminpuoliseen kasvuun ja täyttymykseen. Edelleen on todisteena Pyhän Hengen työstä se, että on muodostunut uskovien homoseksuaalien yhteisöjä, jotka rakkauden ja anteeksiantamuksen hengessä etsivät keskustelumahdollisuuksia sen kirkkoinstituution kanssa, joka niin usein menneinä aikoina ja aivan äskettäinkin on ollut heidän vainoojansa.

Näiden McNeillin teesien jälkeen sopinee ottaa pätkä Human Sexualityn homoseksuaalisuutta koskevan kappaleen loppuosasta suorana lainauksena:

"Ei olisi liikaa odottaa, että kirkko ja sen johtajat toimisivat enemmän kuin yleisten moraalia koskevien mielipiteiden ilmapuntareina, että he tekisivät etukäteen aloitteita oikeusistuimille taistelussa homoseksuaalien kansalaisoikeuksien puolesta, kun työskennellään epäoikeudenmukaisten sosiaalisten olosuhteiden muuttamiseksi, vaikka siihen ei olisikaan syynä suuren yleisön suosio. Rodun ja uskonnon pohjalta tapahtuvan syrjinnän poistamisen tulisi laajentua loogisesti myös sukupuolisen suuntauksen takia tapahtuvan diskriminoinnin ja epäoikeudenmukaisuuden poistamiseen."

Vielä eräs puoli asiasta. Prof. Osmo A. Wiio kirjoittaa artikkelissaan "Meitä on liikaa" (Uusi Suomi 10.3.79), että hän on nähnyt jossain arvion, että 1 miljardi ihmistä olisi sopiva määrä ihmisiä maapallolla, jotta kaikilla olisi mahdollisuus saavuttaa kohtuullinen elintaso uusiutuvien luonnonvarojen avulla. Nyt meitä on noin 4 miljardia ja YK:n väestöosaston laskelmien mukaan v. 2000 meitä tulee olemaan noin 6,5–7 miljardia. Tämäkin tosiasia olisi syytä ottaa huomioon mieluummin ajoissa kuin liian myöhään. Homoseksuaalit voivat olla rauhallisia tätä näköalaa tarkastellessaan, he eivät ole syyllisiä tähän väestöräjähdykseen.

Lähteet

McNeill, John J.: *The Church and the Homosexual*, 211 s. Darton, Longman & Todd, England 1977.

Human Sexuality. New Directions in American Catholic Thought. Edited by Anthony Kosnik, William Carroll, Agnes Cunningham, Ronald Modras and James Schulte. 322 s. Paulist Press, New York 1977

West, D.J.: Homosexuality Re-examined, 359 s. Duckworth, London 1977.

Loving Women/ Loving Men. Gay Liberation and the Church. Edited by Sally Gearhart and William R.Johnson. 165 s. Glide Publications, San Francisco 1974.

Liite 2

Martti Kaipainen

Laajin homoseksuaalisuudesta tehty tutkimus

1960-luvun lopussa aloitettiin USA:ssa tähän asti laajin homoseksuaaleja koskeva tutkimus. Vuosina 1969–70 haastateltiin San Franciscon tienoilla 979 homoseksuaalia ja vertailuryhmäksi 477 heteroseksuaalia. Näitä haastatteluja oli edeltänyt Chicagossa 500 homoseksuaalia miestä koskeva tutkimus, mutta tämä oli osoittanut, ettei Chicagon alueelta ollut saatavissa tarpeeksi monipuolista materiaalia näin mittavaa työtä varten. Täällä elettiin vielä suurimmaksi osaksi piilossa julkisuudelta. San Franciscon alueella oli tapahtunut siinä määrin vapautumista, että laajemman otoksen saaminen oli mahdollista. Kaiken kaikkiaan saatiin kontakti 4460 homoseksuaaliin ja näiden joukosta valittiin haastateltavat. Homoista oli miehiä 686, näistä valkoisia 575 ja mustia 111, naisia oli 293, valkoisia 229 ja mustia 64. Tutkimuksesta on julkaistu kaksi teosta:

1. Bell & Weinberg: *Homosexualities. A Study of Diversity Among Men and Women*. New York 1978.
2. Bell & Weinberg & Hammersmith: *Sexual Preference. Its Development in Men and Women*. Indiana University Press, Bloomington 1981.

Edellinen näistä sisältää enemmän ns. henkilökohtaisen osuuden, homoseksuaalien elämäntavat jne. Näiden mukaan nämä luokitellaan teoksessa viiteen luokkaan seuraavasti:

1. Closed-coupled, elävät vakituudessa parisuhteessa, hyväksyvät itsensä,
2. Open-coupled, elävät avoimessa parisuhteessa, hyväksyvät itsensä,
3. Functionals, ei parisuhdetta, hyväksyvät itsensä,
4. Dysfunctionals, ei parisuhdetta, vaikeuksia itsensä hyväksymisessä ja
5. Asexuals, henkilöitä, joilla on seksuaalisia ongelmia ja suuria vaikeuksia itsensä hyväksymisessä.

Tulkoon vielä mainituksi, että tuon ensimmäisen ryhmän vakituudessa parisuhteessa elävät homoseksuaalit todettiin tutkimuksessa keskimäärin onnellisemmiksi kuin heteroavioparit.

Teoksessa *Sexual Preference* taas käsitellään lähinnä niitä tekijöitä, joista voidaan päätellä seksuaalisen suuntautumisen muodostumista; miten varhain niitä ilmenee, mitä eroja ja milloin on olemassa niiden kesken, joista lopulta tulee toisista homoja ja useimmista tietenkin heteroja.

Haastattelukaavake oli 175-sivuinen ja sisälsi kaikkiaan yli 500 kysymystä. Tähän tutkimuksen osaan, jota *Sexual Preference* edustaa ja jota minulla on nyt tarkoitus esitellä, kuuluvien kysymysten määrä oli noin 200. Haastattelijoilta oli melko perusteellinen koulutus tehtäväänsä ja kysymysten läpikäyminen vei aikaa 3–5 tuntiin. Tuloksista rajoitun tarkastelemaan lähinnä valkoisia miehiä koskevaa osuutta, heitähän oli tutkittavien enemmistö. Mustat miehet kuten naisetkin tutkittiin omina ryhminään aivan tieteellisestä mielenkiinnosta ja joitain eroja valkoisiin

kanssaveljiin ja -sisariin löytyikin. Useimmat miehiä koskevat tulokset voidaan sovittaa sellaisenaan myös naisiin.

Tärkeimmäksi ennusteksi sille, tuleeko jostakin pojasta aikuisena homoseksuaali, osoittautui "lapsuuden sukupuolinen sopeutumattomuus" (Childhood Gender Nonconformity). Tähän laskettiin kuuluvaksi mm. seuraavaa: homoista vain 11 % mutta heteroista kokonaista 70 % ilmoitti lapsena nauttineensa "hyvin paljon" sellaisista peleistä kuin pesä- ja jalkapallo. Homoista sen sijaan 46 %, mutta heteroista vain 11 % ilmoitti nauttineensa sellaisista leikeistä kuin "leikkiä kotia", "hypätä ruutua" jne. Piirtämistä, musiikkia ja lukemista harrasti lapsena homoista 68 %, heteroista vain 38 %. Tämän käsitteen alle sisällytettiin myös kysymys maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta kasvuiässä: homoista 18 % sanoi olleensa hyvin maskuliinisia, heteroista 67 %, mutta silti hyvin harva homo mainitsi olleensa feminiininen, useimmat eivät painottaneet kumpaakaan ominaisuutta.

Varhaisempien teorioiden mukaan äidin osuus pojan homoseksuaalisuuden synnyssä olisi ratkaisevanlaatuinen. Tämä käsitys ei saanut tutkimuksessa tukea. "Liittyminen äitiin" (Closeness to Mother) joutui 15 muuttujan joukossa lähes viimeiselle tilalle.

Isän vaikutus näyttää kenties suuremmalta. Käsite "kylmä isä" (Cold Father) esiintyy muuttujien joukossa kymmenentenä järjestyksessä ja "negatiivinen suhde isään" (Negative Relationship with Father) kolmantena. Voidaan kuitenkin kysyä, onko tämä isän kylmyys tai etäisyys ehkä sittenkin enemmän seurausta kuin syytä! Jos isä on hyvin maskuliininen eikä löydä pojastaan samoja piirteitä, jos poika mieluummin lukee, harrastaa musiikkia ja piirtämistä kuin pelaa pallopelejä tms., niin isä ehkä alitajuisesti jättää pojan äidin ja tämän harrastusten varaan.

Mitä tulee avioerokoteihin eivät vertailuryhmät tässä suhteessa eronneet toisistaan. Tekijä "hallitseva äiti" (Mother Dominated Father) esiintyy muuttujien joukossa 11. tilalla, siis melko loppupäässä. Vanhempien onnetonta avioliittoa ei näin voida pitää syyllisenä pojan homoseksuaalisuuteen. Vielä todettiin, ettei homoseksuaalisuus johdu perheen lapsiluvusta eikä siitä, onko ainoa lapsi tai sijainnista suuremmassa sisarussarjassa. Kuitenkin homomiehet mainitsivat tunteensa lapsena jonkin sisarensa läheisemmäksi kuin veljensä.

Perhepiirin ulkopuolella homot alkoivat tuntea itsensä erilaiseksi kuin toiset jo peruskouluvuosinaan. Ilmeisesti tämä tunne on melko yleinen, sillä sitä esiintyy verraten paljon myös heteroilla. Homoista näet 72 % ja heteroista 39 % kertoi tällaisista ajatuksistaan. Nämä tuntemukset lisääntyivät molemmissa ryhmissä lukioasteella: homoilla 86 %, heteroilla 45 %. Osittain tämä perustui siihen, etteivät he olleet kiinnostuneita urheilusta, mutta myös suora homoseksuaalinen aspekti tuli pian myös mukaan kuvaan. Seksuaalisesti erilaiseksi homoista tunsu kokonaista 84 %, heteroilla vastaava luku oli vain 11 %. Tässähän ei ole mitään ihmettelemistä. "Alkaa tuntea seksuaalisesti erilaiseksi" (Began to Feel Sexually Different) on 7. sijalla luettelossa.

Mihin aikaan sitten alkoivat varsinaiset homoseksuaaliset tuntemukset?

59 % homoista ja 1 % heteroista kertoi seksuaalisten ajatustensa olleen pääasiassa homoseksuaalisia ennen 19. ikävuotta. 95 % homoista kertoi kiihoittuneensa toisista miehistä, heteroista vain 20 % kertoi samaa. (Homosexual Arousal in Childhood on muuttujissa 5. tilalla.) Keski-ikä homoilla oli tällöin 11,6 vuotta ja se oli alhaisempi kuin heterojen 12,9 vuotta. Homoseksuaalisiksi katsottavat "leikit" alkoivat kuitenkin jo aikaisemmin, homoilla 9,7 vuoden ja heteroilla 11,6 vuoden iässä. Näihin kuului esim. suuseksi, orgasmin saaminen kihnuttamalla kaveriin ja masturboiminen yhdessä. Useimmilla tämä tapahtui suunnilleen samanikäisen tutun kaverin kanssa — homoilla 53 %, heteroilla 42 % — harvemmin vieraan — hom. 10 %, het. 21 %.

Homoseksuaaliset ajatukset olivat kuitenkin täyttäneet mielen jo aikaisemmin ennenkuin nämä aktiviteetit alkoivat. Useimmat osallistujat, olivatpa kumpaa lajia tahansa, mainitsivat olleensa aktiivisesti mukana näissä leikeissä, joskin homoilla oli suurempi prosenttiluku 83 % heterojen 64 % vastaan. Väite, että homoseksuaalisuus aiheutuisi vanhempien miesten viettelystä, osoitetaan siis olevan kaikkea perää vailla.

Tietenkin tulevilla homoilla oli mahdollisuus osallistua myös heteroseksuaalisiin aktiviteetteihin, mutta he eivät nauttineet niistä samassa määrin kuin vertailuryhmän heterot. Mitä eroja sitten oli mustilla homomiehillä valkoisiin kanssaveljiinsä verrattuna? Useimmissa seikoissa tultiin aivan samaan tulokseen molemmissa ryhmissä, vain joitain eroja löytyi. Samaistumisella isään (Identification with Father) oli valkoisilla heikko yhteys seksuaaliseen suuntautumiseen, mutta ei lainkaan mustilla. Ehkä tärkein ero oli kuitenkin seuraava: valkoisilla miehillä todettiin ennen aikuisikää esiintyvät seksuaaliset tunteet hyvin määrääväksi ennusteeksi aikuisuuden homoseksuaalisuuden kehittymiselle, mutta mustilla vastaavan sijan sai seksuaalinen aktiivisuus. Tutkijat tulkitsevat tämän siten., että mustassa yhteisössä vallitsevat vapaammat seksuaalivat ja näin sen jäsenet voivat aloittaa aikaisemmin suuntauksensa mukaiset aktiviteetit kuin valkoisten yhteisössä on laita.

Näin suuresta materiaalista on mahdollista tehdä myös joitain erikoistutkimuksia sen lisäksi, että valkoiset ja mustat, miehet ja naiset käsiteltiin erikseen. Ehkä mielenkiintoisin näistä on se, mikä tehtiin jakamalla valkoiset homomiehet kahteen ryhmään sen perusteella, olivatko he käyneet homoutensa takia "terapiassa" vai ei. 58 % näistä oli sellaisia, jotka olivat joskus hakeutuneet ongelmiseen psykiatrin tai psykologin luo. Luku tuntuu suomalaisittain korkealta, mutta meidän on muistettava, että USA:ssa on hyvin tavallista, että jokaisella arvonsa tuntevalla henkilöllä on "minun psykiatrin", jonka luona hän vierailee melko säännöllisesti.

Olellainen ero terapia- ja ei-terapia -ryhmien välillä oli se, että terapia-ryhmässä esiintyi sellaisia muuttujia kuin "etäinen-vihamielinen isä", "kylmä isä" ja "kielteinen kuva isästä", joita ei laisinkaan esiintynyt ei-terapia -ryhmässä. Jälkimmäisessäkin ryhmässä kyllä tunnettiin muuttuja "kielteinen suhde isään", mutta sen ei todettu vaikuttaneen lainkaan heidän sukupuoliseen sopeutumattomuuteensa. Ilmeisesti poika kokee suhteen isään niin tärkeäksi, että jos tämä suhde on huono, hän turvautuu myös ulkopuoliseen apuun.

Edellä on siis esitetty joitakin tärkeimpiä tutkimustuloksia. Millaisiin johtopäätöksiin ne kenties antavat aihetta? Kirjan tekijät ovat koonneet ne seuraaviksi päätelmiksi:

1. Siihen mennessä, kun pojat ja tytöt tulevat nuoruusikään, heidän seksuaaliset piirteensä ovat jo määräytyneet, vaikka he eivät vielä olisikaan seksuaalisesti aktiivisia.
2. Vastaajien joukossa homoseksuaalisuus ilmeni tai homoseksuaaliset tunteet vahvistuivat tyypillisesti noin kolme vuotta aikaisemmin ennen homoseksuaalisen aktiviteetin alkamista. Ne ovat juuri nämä tunteet, jotka ovat ratkaisevia aikuisuuden homoseksuaalisuuden kehittymiselle, ei muu homoseksuaalinen aktiivisuus. Nämä tunteet alkoivat keskimäärin 13-vuotiaana pojilla ja 16-vuotiaana tytöillä.
3. Tutkimuksessa olleilta homoseksuaalisilta miehiltä ja naisilta ei suinkaan puuttunut mahdollisuuksia heteroseksuaalisiin kokemuksiin lapsuus- ja nuoruusvuosinaan. Kuitenkin he kokivat nämä epätyytyttäväksi, siis toisin kuin heteroseksuaalisessa vertailuryhmässä.

4. Sekä miesten että naisten kesken on tutkimuksen mukaan voimakas yhteys lapsuuden sukupuoli- sopeutumattomuuden ja homoseksuaaliksi kehittymisen välillä.
5. Vastaajien samaistumisella vastakkaista sukupuolta olevaan vanhempaan ei näytä olevan merkitystä sille, mihin suuntaan seksuaalisuus kehittyy.
6. Samaistumisella samaa sukupuolta olevaan vanhempaan näyttää olevan suhteellisen heikko yhteys.
7. Sekä miehillä että naisilla keho suhde isään näyttää merkittävämmältä kuin suhde äitiin.
8. Jos joitain eroja poikien ja tyttöjen psykoseksuaalisessa kehityksessä tulevaa homoseksuaalisuutta ajatellen haetaan, niin pojilla se painottuu sukupuoli- sopeutumattomuuden puolelle kun taas tytöillä perheessä esiintyvät suhteet ovat etualalla.

Homoseksuaalisuus on yhtä syvästi juurtunut ihmiseen kuin heteroseksuaalisuuskin.

Kirjan lopussa on vielä oma lukunsa, jonka otsakkeena on Biologia? Siinä kerrotaan, että tutkijat alkavat yhä enenevässä määrin tulkita asioita niin, että homoseksuaalisuus on perinnöllisesti määrätynyt, siis synnynnäistä. Homoseksuaalit itse lienevät kaikkein ensiksi tulleet tähän päätelmään, mutta ulkopuolisia on varsin vaikea saada siitä vakuuttuneeksi. Jotkut tutkijat ovat kertoneet löytäneensä homoseksuaaleilla erilaisen hormonitasapainon kuin heteroseksuaaleilla, mutta sekin on luultavasti seuraus eikä syy, koska hormonihoitollakaan ei varsinaisia homoseksuaaleja saada muuttamaan suuntaustaan. Tietenkin on esitetty hypoteeseja, missä sikiökehityksen vaiheessa tämä seikka voisi kehittyä. Toivottavasti vain tulevat sikiöt säästetään manipuloinnilta tässä suhteessa ja annetaan luonnon tuottaa meitä edelleen samassa suhteessa kuin tähänkin asti on syntynyt.

Kirjan viimeinen varsinainen luku päättyy seuraavaan kappaleeseen, mikä mielestäni sopii myös tämän esityksen päätteeksi:

"Toivomme, että jonakin päivänä sekä tieteelliset piirit, että suuri yleisö ymmärtävät seksuaalisen suuntautumisen täydellisemmin kuin nyt. Toivomme, että homoseksuaalit miehet ja naiset nähdään tieteellisesti tunnustettujen tosiasian valossa eikä ennakkoluulojen ja moralististen arvostelujen perustalta. Jos tämä tutkimus ottaa yhdenkin askeleen lähemmäksi seksuaalisen suuntauksen objektiivista näkemistä ja rohkaisee toisia saamaan aikaan kasvavassa määrin pitkälle vietyjä tuloksia tällä alueella, silloin se on täyttänyt hyvin tehtävänsä."

Liite 3

Ilomantsi 16.9.1983

Hyvä Kokoomuksen Kansanedustaja!

Jäsenmaksunsa maksaneena kokoomukselaisena ja Seksuaalinen tasavertaisuus SETA ry:n tämänhetkisenä varapuheenjohtajana käynnyn puoleenne seuraavassa tärkeässä asiassa:

Tehtävänänne on valvoa mm. sitä seikkaa, että Suomen kansalaiset olisivat tasa-arvoisia lain edessä. Perustuslaki sanoo jo sen, mutta valitettavasti se vain ei ole vielä toteutunut ainakaan homoseksuaalien kohdalla. Tosin homoseksuaalisten tekojen rangaistavuus poistettiin rikoslaita jo v. 1971, mutta sinne lisättiin tuo kuuluisa kehotuskieltopykälä (RL 20:9 §, 2. mom), mikä pyrkii estämään asiallisenkin tiedottamisen. Lisäksi ikäraajat ovat korkeammat (18 ja 21 v.) kuin heteroseksuaalisissa suhteissa (16 ja 18 v.), mikä myös on omiaan lisäämään tätä väestönosaa kohtaan osoitettua syrjintää. Jopa Euroopan kriminologit ovat kiinnittäneet asiaan huomiota oheisen lehtileikkeen mukaan.

Oikeusministeriössä on tietävästi valmiina korjaus näihin lainkohtiin, mutta oikeusministeri ei ole rohjennut tuoda sitä hallitukseen ja eduskuntaan. Nyt kun kristillisillä on niin vähän edustajia, olisi syytä käydä asiaan käsiksi, hehän ovat muutoksen kiihkeimmät vastustajat. Toivoisin, ettei Kokoomuksesta sellaisia löytyisi. Muutamille Teistä on jo puhuttu tästä asiasta, mutta suurimmalle osalle Kokoomuksenkin kansanedustajia tämä lienee ensimmäinen yhteydenotto. Teillä kuitenkin on nyt avaimet käsissänne viedä homoseksuaalien asiaa oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Siksi muutamia tosiasioita mietittäväksenne:

1. Homoseksuaalisuutta on aina ollut ja tulee aina olemaan. Syytä ei tiedetä, se kuuluu nähtävästi luonnon vaihtelevuuteen. Tutkimuksissa on todettu, että aikuisista on n. 4 % täysin homoseksuaaleja ja ns. voittopuolisesti homoseksuaaleja, joihin edelliset jo sisältyvät, 10 %. Määrät eivät ole siis kovinkaan vähäiset.
2. On muistettava, ettei kukaan homoseksuaali itse valitse osaansa, vaan se lankeaa hänelle luonnostaan. Viettelyteoria, johon em. epäoikeudenmukaiset lainkohdat perustuvat, on tieteellisesti osoitettu perusteettomaksi.
3. Nykyisin vielä suurin osa homoseksuaaleista elää salaten olennaisen luonteensa peläten ympäristön reaktioita. Tähän piilotteluun kuuluu tavattomasti energiaa — tässä puhun kokemuksesta — mikä voitaisiin käyttää paljon tärkeämpään. On toki kuitenkin jo avoimia homopareja, jotka ovat rakentaneet todellisen kodin rakastamansa ystävän kanssa.
4. Vastikään on tuotu julki ehdotus ns. tasa-arvolainksi sukupuolten välisen syrjinnän ehkäisemiseksi työpaikoilla. Tähän pitäisi kuulua itsestään selvänä lisänä myös sukupuolisen suuntauksen perusteella tapahtuvan syrjinnän kieltäminen.
5. Viimeksi on AIDS-sairauden yhteydessä yritetty heittää lokaa homoseksuaalien päälle noin ylimalkaan. Todellisena riskiryhmänä ovat kuitenkin vain ne homoseksuaalit, jotka tulematta julki turvautuvat tilapäisiin ja nimettömiin suhteisiin. SETA ry on tehnyt ja tekee vastakin kaikkensa, jotta tuon taudin leviäminen estyisi.

6. Kirkonkin piirissä lisääntyy niiden joukko, jotka ymmärtävät homoseksuaalisuuden luonteen ja hyväksyvät sen.
7. SETA ry:ssä toimitaan ilman puoluesidonnaisuutta ja mielestäni hyvin tuloksin. Tässä tilanteessa on kuitenkin tarpeen yrittää vaikuttaa poliittisiin puolueisiin, jotta nuo välttämättömät lainmuutokset saataisiin varmasti läpi. Siksi olen lähtenyt asialle. Koska asun kaukana maaseudulla, en ole vielä löytänyt SETA:n aktiivien joukosta toista Kokoomuksen jäsentä — äänestäneitä kyllä — avukseni allekirjoittamaan tätä kirjelmää. Mutta olkaa aivan varmoja siitä, että meitä voittopuolisesti homoseksuaaleja on myös Kokoomuspuolueessa tuo sama 10 % kuin keskimäärin koko väestössä.

Lisätietoja saa haluttaessa joko suoraan SETA:sta (Toinen linja 10, 00530 Helsinki 53, puh. 90-769 641) tai sitten minulta. On tässä vuosien mittaan tullut hankituksi punnittua tietoa kohtalaisen runsaasti ko. asiasta.

Kunnioitavasti
Martti Kaipainen, Ilomantsin lukion matem., fysiikan ja
kemian leht. (60 v.)
Irontie 3
82900 ILOMANTSI puh.974-21079